Din catalogul
„Bibliotecii pentru toți"

Beaumarchais	—	Teatru
N. V. Gogol	—	Revizorul
V. G. Belinschi	—	Pagini alese, 2 vol.
Ch. Dickens	—	Note din America
Jack London	—	Pagini alese
A. France	—	In floarea vieții

Lei 2,75

ANTON PANN ★ PAGINI ALESE VOL. II

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ANTON PANN

PAGINI ALESE

★★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURA ȘI ARTA

Clubul cărții digitale 2022

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

ANTON PANN

PAGINI ALESE

Ediție îngrijită de
I. FISCHER

* *

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ
1953

SPITALUL AMORULUI
SAU
CÂNTĂTORUL DORULUI*

* Vezi bibliografia, nr. 48, 49, 56-61, 92-95. Se transcrie după 56-59.

ALBA DE LA MUNTE

„Albo, Albo de la munte
Ce-ai pus fesciorul pe frunte,
Că ţ'au ieşit vorbe multe ?"

„Las' să-mi iasă, că nu-mi pasă,
Că nu e badea acasă,
Ci e dus badea la coasă,

Să-mi cosească fân cu rouă
Frânge-i-s'ar coasa'n două
Să vie la alta nouă.

Să-mi cosească fân, coştrele
Facă-mi coasa'n bucăţele,
Să vie'n braţele mele.

Să-mi cosească fân cu floare,
Să-mi fie de sărbătoare,
La cap şi la ţiţişoare,

Zică lumea, îi dau pace,
Eu m'oi purta şi voi face
După cum lui badea-i place.

Zică lumea ce o zice,
Nu va putea să ne strice,
Dragostea să ne râdice.

Că mă ştie badea bine,
Inima lui e la mine
Ş'a mea o poartă la sine.

Inima lui îmi vorbeşte
Şi a mea lui îi şopteşte,
Că una d'alta doreşte.

C'amândouă sânt legate
Cu lanţuri arse, 'nfocate
Ş'una pentru alta pate.

Şi lanţul ce le coprinde,
Intre ele când se'ntinde
Cu mai rău foc le aprinde.

Iar când s'adun amândouă
Atuncea parcă le plouă
O răcoreală de rouă.

Le plouă, le răcoreşte,
Dar de tot nu le receşte,
Că dragostea le'ncălzeşte.

Nici va reci vreodată
Dragostea lor cea 'nfocată.
Dorul ca să şi-l abată.

Aşa le e jurământul
Ş'îs legate cu cuvântul
A le despărţi mormântul."

(Broşura întâia)

OLTENESC

Spune-mi, mândro, mergi, nu mergi ?
Or poteca să-mi deslegi,
Din dou' una să-ţi alegi.

Spune-mi, mândro, vrei, nu vrei ?
De mă iei, de nu mă iei ?
Că colea mă roagă trei.

Aideţi, mândro, să fugim,
Să fugim, să prebegim
Unde-om putea să trăim.

Că satul ni s'au mărit,
Duşmanii s'au înmulţit
Şi nu mai e de trăit.

Unde sânt cu doi, cu trei,
Vorba de noi e'ntre ei,
Duşmani ai tăi şi ai mei.

Că unde sânt doi cu doi
Vorba le e tot de noi,
Să ne bage în nevoi.

Toți se uită ca la urs
Și fac sfaturi pe ascuns
Să ne facă vr'un neajuns

Știi, mândro, ce-am pus în gând ?
Să plec, să te las plângând,
Din ochi negri lăcrămând.

Ș'o să'ncalec pe cal murg
Mai curând ca să ajung
Către deal la Câmpu-Lung.

Către deal peste Mușcel
Să trec Prahova cu el,
Fără să mă ud de fel.

Să mă duc la draga mea,
Care mă iubeam cu ea
Din copilăria mea.

Că nu-s câine să o uit
Ci-s voinic să o sărut
Că ea dintru'ntâi m'a vrut.

(Broșura întâia)

OLTENESC

„Aolică, dodo fa !
Au tu mi-ai făcut ceva
De nu te mai poci uita ?"

„Ba nu ți-am făcut nimic,
Dar mi-e vorba cu lipic
De supui p'orice voinic."

„Hai, mândro, pe deal în sus
C'a făcut făsuiul fus
Și nici haraci nu i-am pus !

Hai, mândro, să ne suim
Să mergem să-l hărăcim
Numai amândoi să fim !

Eu să hărăcesc din deal
Către vale jos spre mal
Și tu, mândro, către deal.

Față'n față să privim,
Ochi cu ochi se întâlnim,
Unul spre alt să venim.

Eu din deal haraci să pui
Tu din vale să te sui
Frică mi-e că te răpui.

Vino, mândro, că nu-s lup,
Nici v'un câine să te rup,
Ci-s voinic ca se te pup."

(Broşura întâia)

CÂNTECUL JIANULUI

N'aţi auzit d'un Jian,
D'un Jian, de un oltean,
D'un oltean, de un mislean,
De un hoţ de căpitan

Care umblă prin păduri
Cu şaisprezece panduri,
Cu ghebe şi cu poturi
Numa'n găitan cusături,

Cu pistoale înarmaţi,
Cu puşci, flinte încărcaţi
Umblă ca nişte turbaţi,
Seacă oameni la ficaţi?

Că iau miei de la ciobani,
Armăsari de la mocani,
Fără plată, fără bani,
Vai, maica mea, ce duşmani!

Şi păzesc pe la strâmtori,
Să despoaie negustori

Să ia tot la gălbiori,
Că sânt la purtat uşori.

Jianul, om mic de stat,
Fără frică de păcat,
Tot umblând din sat în sat,
Multe case a călcat.

Pe cine 'ntâlnea-l zmulgea,
Măduva la toţi sugea,
Lumea de dânsul fugea,
Da jalbă la Caragea.

Domnia cât mai curând
Potera la el mânând,
Dar Jianu'nţelegând
Se opri la Olt fugând.

Călare pe armăsar
Strigă: „Măi frate podar!
Trage podişca de car
Că nu-ţi va fi în zadar.

Trage podul mai de drept,
Nu mă face să aştept,
Că îţi trag un glonţ în piept
Şi te culc, or te deştept."

Dar podarul sta, privea,
Şi să tot cam zăbovea,
Să făcea că se gândea,
Poterii voind să-l dea.

Jianul iarăşi strigând
Şi zăbava lui văzând,
Să mai aştepte nevrând
Dete drept prin Olt, zicând :

„Decât să mă rog de prost,
Până să dea podu'n rost,
Fi-voi voinic cum am fost
Şi voi trece l'adăpost.

Decât o para la pod,
Murgu-mi este cam nerod,
Când de coama lui mă'nnod
Trece Oltul ca năvod.

D'oi sta ca să mai plătesc,
Să mă plec, să mă smeresc,
La toţi să mă căciulesc,
La ce naiba haiducesc ?

Haideţi, murguleţ, haideţi,
Te sileşte, murguleţ,
Nu-ţi mai face părul creţ,
Hai la Slatina'n judeţ.

Mergi, murgule, nu sufla,
Nu sufla, nu te umfla,
La gazdă vom răsufla
Şi odihnă vom afla.

Gazda-mi este'n Valea Rea."
Iar murgul când îşi sărea

Tocma ca căprioarea
Poştia un sfert îi părea.

Dar la gazdă ajungând,
A şi auzit ţipând,
Potera gazda legând
Şi de Jian întrebând.

El atunci fugând spre plai
A strigat la murgul : „Hai !
Sai, murguleţule, sai,
Să fugim de chiu şi vai !

Ţin'te, gazdă, nu mă da,
Nu mă da, nu mă prăda,
Că ţ'oi da d'o mavlotea
De s'o mira toţi de ea."

Dar când Jianul fugea
Potera mi-l ajungea
Mâinile'n el înfigea
Şi-l ducea la Caragea.

Seara cam pe la apus
Când la curte el fu dus
Cu tovarăşii'n rând pus
Aşa'mi cânta cu glas sus :

„Stau în drum şi mă gândesc
Ce să apuc să muncesc

Pâinea să-mi agonisesc
Copilaşii să-mi hrănesc.

Când nădejdea mi-am răpus
Şi şedeam pe gânduri pus
Aminte ce mi-am adus?
Mă urcai pe deal în sus,

Mă uitai în jos pe lunci,
Văzui oameni, muieri, prunci
Cu plugurile la munci,
Mă'ntristai mai mult atunci.

Că toţi îmbrăzda mereu
Numai pluguleţul meu
L-a 'nţelenit Dumnezeu,
Vai, rău ursitul de eu!

Că doi boi ce-i avusei
De vremi rele-i răpusei,
Fără hrană rămăsei,
'N sapă de lemn ajunsei.

Tot avutul în bordei
Mi-e pe vatră un cotei
Şi un tăciune de tei
Şi cenuşe 'ntr'un ulei,

Şi nici aia nu-i a mea
C'a tors soacra mea pă ea,
Când îi trebuie să ia
Să spele şi să le lea.

Ş'am umblat, am alergat,
M'am miluit, m'am rugat
De chiabur şi de bogat
Şi'n seamă nu m'a băgat.

Am cerut boii 'ntr'un ceas,
Să mi-i dea să ar vr'un pas
Nevoii să nu mă las,
Dar milă n'a mai rămas!

Atunci mă'ntorsei şi eu
Şi zisei în gândul meu:
Da-va bunul Dumnezeu
Să umble şi plugul meu!

Săbioara să-mi fac plug,
Pistoalele să înjug,
Flinta, iataganul lung,
Strămurare să împung.

Să pui într'o parte fes
Şi la colnice să ies,
Să pui să 'mbrăzdez ales,
Unde-o fi crângul mai des.

Să trag brazda dracului
Din mai susul dealului,
Până'n capul satului
Drept uşa bogatului."

Astfel Jianul legat
A stătut şi a cântat

Clubul cărţii digitale 2022

La vodă, 'n drept de palat,
De poteră 'mprejurat.

Dar pravila-l judeca,
Cu lanţuri îl încărca
Ş' în ocnă mi-l arunca
Unde om nu mai călca.

(Broşura a doua)

O HORA MOLDOVENEASCA

Bate-mă, trânteşte-mă,
Junghe-mă, beleşte-mă,
De mi-ai face ce mi-ai face,
Tot o să joc cum îmi place.

Taie-mă, răpune-mă,
In frigare pune-mă,
De mi-ai face ce mi-ai face,
Tot o să joc cum îmi place.

Calcă-mă, turteşte-mă,
Frânge-mă, sluteşte-mă,
De mi-ai face ce mi-ai face,
Tot o să joc cum îmi place.

(Broşura a doua)

O ŞEZATOARE DE FETE LA ŢARĂ

[FRAGMENTE]

CANTUL AL 5-LEA

Fată de birău
Şi de mojic rău,
Ce stai la părău
Şi te'nchini mereu ?
Rogi pe Dumnezeu
Ca se te iau eu ?
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu când voi vedea
Lupul cu cimpoi,
Cioban după oi,
Atunci, nici atunci.
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu când voi vedea
Vulpea cu papuci
Umblând după puici,
Atunci, nici atunci.
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,

Eu când voi vedea
Un iepure orb
Treierând la bob,
Atunci, nici atunci.
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu când voi vedea
Ursul în doi craci
Văcar după vaci,
Atunci, nici atunci.
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu când voi vedea
Rața pe crăci stând
Și curca'nnotând,
Atunci, nici atunci.
Eu că te-oi lua,
Bico, te-oi lua,
Eu când voi vedea
Racul cu cealma
Broasca cu pafta,
Atunci, nici atunci.

CÂNTECUL AL 6-LEA

OLTENESC

Oltule, Olteţule
Seca-ţ'ar păraiele,
Să crească dudaiele
Să trec cu picioarele.

Oi ! Oltule, râu turbat [1]
Ce vii aşa turburat !
Ce te repezi ca un smeu
Ş'îmi opreşti pe Niţu meu ?

Schimbă-ţi, schimbă-ţi apele
Slăbeşte-ţi vârtejele,
Să-ţi văz pietricelele,
Când trec fetişoarele
Să le speli picioarele.

Iacă neica ! nu e neica !
Că d'ar fi venit neicuţa
L'ar fi cunoscut leicuţa,
Cine vine nu e neica.

Vântule, du-te de-i spune
Că zăbăvile-i nu-s bune,
Că Florica-i duce dorul
Şi i-a 'nţelenit ogorul.

Vino, Niţule, băiete,
Ce faci lelea să te-aştepte ?
Busuiocul a'nnegrit,
Rosmarinu-a'ngălbinit
Lelea plânge, să jeleşte,
Nimeni nu le îngrijeşte.
Vino Niţule, băiete,
Ce faci lelea să te-aştepte ?

[1] In original : *turburat*.

CÂNTECUL AL 10-LEA

Und'auz cucul cântând
Şi mierliţa şuierând
Nu mă ştiu om pre pământ,
Nici nu mă ştiu unde sânt.

Eu zic cucului să tacă,
El să suie sus pe cracă,
Numa'n pizma mea să facă,
Cântă hoţul de mă seacă.

Cucule, nu fi duşman,
Că nu mi-ai cântat d'un an,
Ş'acum dece eşti viclean
De-mi cânţi pe acel buştean ?

Eu zic : cucule, 'ncetează,
El într'alt loc să aşază
Şi cântă, îmi rău urează,
Focul îmi înflăcărează.

La tulpină sus pe nuc
Cântă duşmanul de cuc,
Unde-l auz, mă usuc,
Imi pierz mintea, stau năuc.

Ş'îmi cântă cu un glas mare
Pribegita lui umblare
Şi înapoi înturnare
De mult bine ce îi pare.

Iar mai jos p'o rămurea
Cântă şi o turturea,
Tristă, cu inimă rea,
Că soţia nu-şi zărea.

Şi cântă şi să roteşte
Ca mândra când să găteşte,
Ş'îşi răsfiră penele
Ca mândra sprâncenele.

(Broşura a treia)

CÂNTECUL 1

La bordei cu crucea'naltă,
La Stăncuța sprâncenată,
Joacă hora încheiată,
Curge lumea fermecată.

Vinu-i bun, ocaua mică,
Beau voinicii de-l usucă,
Nu să'ndură să se ducă,
Noaptea la ea îi apucă.

Cine trece se oprește,
Cum o vede 'nnebunește
Bea vin, punga-și cheltuiește,
Dimineața să căiește.

Cine să poate să treacă,
Să o vază, să nu-i placă ?
Și conacul stând să-și facă
Din patru boi cu doi pleacă.

Cine vine și călare
Cheltuiește tot ce are ;
Iar de n'are'n buzunare
Pleacă cu șaua'n spinare.

Iar pe jos orcine vine
Și bea tot de lângă sine :
„Du-mi-te, neică, cu bine,
Că folos nu am de tine."

CÂNTECUL 4

Aoleo, frate răzneț !
Ce ne treci ca un drumeț ?
Ce ne treci și nu cutezi
Ca să vii să ne mai vezi ?

Or ne știi morți între vii,
Pe la noi de nu mai vii ?
Or ceva te-am amărît,
Intr'atât de ne-ai urît ?

Cu ce rău te-am supărat
Atât de te-ai mâniat ?
Ce te-a făcut să ne uiți,
La noi să nu te mai uiți ?

Ce te-a tras să te răznești
Și să nu ne mai iubești ?

Vino, vino'ncai acum,
Te mai abate din drum,

Că de când mi te-ai răznit
Şi la noi n'ai mai venit,
Potecile îţi privesc
Şi urmele îţi jelesc.

Că pe unde tu călcai,
Când veneai şi când plecai,
Eu mereu le măturam
Şi cu flori le presăram

Iar acum de când nu vii
Au crescut tot bălării,
Că de când ne-ai părăsit
Bucuria mi-a lipsit.

(Broşura a patra)

INŢELEPTUL ARCHIR CU NEPOTUL SĂU ANADAM*

* Vezi bibliografia, nr. 47, 79. Se transcrie după 79.

ISTORIA
PREA INȚELEPTULUI ARCHIR
CU
NEPOTUL SĂU ANADAM

In zilele lui Sinagrip, împărat din părțile răsăritului, era un boier anume Archir, carele deși nu era urmat la învățături și științi înalte, dar pentru talentele cu care îl înzestrase natura și pentru iscusita sa înțelepciune era foarte iubit de împăratul și înălțat la rangul cel mai întâi între ministrii împărăției sale.

Acest Archir, în cei mai de pre urmă ani ai vârstei sale, pierzându-și soția și fiii și nerămâindu-i niciun moștenitor, luă pe nepotul său Anadam supt îngrijirile sale, carele rămăsese orfan de părinți, mic din fașe, și numindu-l fiu de suflet, a 'nceput cu atâta dragoste să-l crească, încât singur în brațele sale luându-l îl hrănea cu papă și cu pâine muiată în vin, întocma ca o mumă căria i se usucă pieptul și izvorul laptelui ; cu atâta îngrijire priveghia asupra-i ziua și noaptea, încât era precum zice proverbul : de soare nevăzut și de vânt nebătut.

După ce în astfel l-a crescut, până a venit în stare ca să se poată hrăni singur cu dinții săi, și după ce se făcu'n vârstă de opt ani și putea să urmeze la școală, n'a vrut Archir să-l dea să învețe la științi deosebite, care nu le

cunoştea el, ci l-a dat pe seama unui dascăl bătrân carele avea foarte cuviosase purtări şi era evlavios în cele dumnezeeşti; poruncindu-i ca să-l înveţe toate cărţile bisericeşti (precum se învăţa cu câţiva ani înainte şi pe la noi şi prin alte părţi), cum: Bucoavna,[1] Ceaslovul,[2] Psaltirea[3] şi celelalte.

După ce a urmat Anadam şi a învăţat toate câte îi orânduise, îl luă Archir de la dascăl şi s'a pus şi el singur ca să-i predea câteva lecţii care le avea în memoria sa de la părinţi şi de la moşi strămoşi; chemându-l în toate dimineţile şi puindu-l lângă sine să şază, îi da câte o lecţie în fiecare zi, culeasă numai din proverbi, începând într'acest chip: „Fătul meu, Andame! Acum tu, deşi ai învăţat cărţile cele bisericeşti şi te-ai desăvârşit într'însele încât poţi să te faci şi popă, dar însă nu-ţi sânt destule numai acestea, ci îţi mai trebuieşte să înveţi şi de la mine câteva lecţii ca să ştii şi cum să trăieşti în soţietate cu toţi oamenii; adică, cum să cinsteşti pe cei mari, cum să te porţi cu cei mici, cum să-ţi fii însuţi ţie de folos şi cum să poţi folosi şi pe alţii; despre care sânt atâtea lecţii câte sânt şi împrejurări. De aceea ascultă cele ce te sfătuiesc, ia-le în cap, întăreşte-le în memoria ta şi le întipăreşte pe lespezile inimii tale, că îţi vor fi spre folos în viaţa ta, atât sufleteşte cât şi trupeşte; şi ascultă:

Fătul meu!

1. Teme-te de Dumnezeu şi urmează poruncile lui. Supune-te împăratului şi legilor lui. Ascultă pe mai marii tăi şi te pleacă lor; şi atunci nu vei avea de altul a te teme, fără

[1] Abecedar.
[2] Carte de rugăciuni care servea odinioară drept abecedar şi carte de citire.
[3] Cartea Psalmilor, parte a Vechiului Testament.

numai de Dumnezeu; căci capul plecat la toate sabia să-l taie nu poate.

2. Temeiul înţelepciunii este frica lui Dumnezeu; de aceea întâi teme-te de Dumnezeu, şi al doilea de cel ce nu să teme de Dumnezeu. Căci pre Dumnezeu cel ce'njură nici de tine nu să'ndură; dar însă necredinciosul îşi găseşte asupră pe nelegiuitul. Că toată hiara îşi are lupul ei.

3. In ziua duminecii şi în celelalte sărbători mari, du-te la biserică şi te îmbisericeşte, ca să se apropie îngerul de tine şi dracul să se depărteze.

4. Cinsteşte toate legile, dar te închină numai la a ta; căci, cel ce se închină la două credinţe, acela nicio lege n'are şi la toţi e'n ură mare.

5. Cinsteşte pe părinţii tăi şi pe cei bătrâni, căci şi tu poţi fi bătrân; şi ceea ce nu-ţi place să-ţi facă alţii ţie, nu face nici tu altora. Că toată fapta îşi are răsplata; către acestea fii recunoscător făcătorilor tăi de bine în timpul când ai avut trebuinţă de dânşii, şi nu-i uita în timpul fericirii tale; că nu ştii cum se întoarce soarta carea umblă ca o roată, ea astăzi te înalţă ca în dulap şi mâine te dă peste cap.

6. Pe omul înţelept şi scăpătat sau sărac ajută-l mai cu simţiciune, măcar de orce lege ar fi; că a face bine nu este niciodată rău; precum zice proverbul: tu binele din mâini îl scapă şi lasă să cază măcar şi în apă; că binele nu s'afundă, ci stă pe d'asupra'n undă. Şi mai vârtos, pe altul cine ajută, pe Dumnezeu împrumută; şi de unde dă cineva unul, Dumnezeu îi întoarce cu pumnul.

7. Să-ţi fie milă şi de vite, nu le pedepsi neomeneşte; după proverbul ce zice: omul trebuie să aibă milă şi de un câine, cu cât mai vârtos cu care câştigă el pâine! Dar

însă, acela care n'are milă de dobitoc, şi de om asemenea n'are milă deloc.

8. Pe mai marele tău şi pe care îl vei sluji nu-l defăima către alţii, măcar de ţi s'ar părea cât de aspru sau rău; după proverbul ce zice: nu-ţi sumuţa câinele cui ai mâncat pâinile; aducându-ţi aminte de proverbul ce zice: în câtă vreme vei fi ciocan, loveşte, şi câtă vreme vei fi nacovală, sufere; iar în contră de vei urma, greşeşti.

9. Cu mai marii tăi daraveră să n'aibi; nici să cumperi de la cineva vreun lucru fără tocmeală, ca când vei sta să plăteşti să n'aibi ameţeală; şi să nu pierzi şi ale tale pentru ale sale; asemenea nu lua nici în dator, căci cine ia în dator de multe ori să întâmplă a plăti de două ori.

10. La stăpân nu te băga fără tocmeală, căci, cine să bagă fără tocmeală, iese fără nicio socoteală; şi iarăşi: la orce învoire sau tocmeală, cine are la mână carte are şi de dreptul său parte; după proverbul care zice: ce e în mână nu e minciună.

11. Celui ce îţi va vorbi ţie cu asprime tu răspunde-i cu blândeţe; căci omul nechibzuit astăzi îţi vorbeşte nebuneşte şi mâine îi pare rău şi să căieşte; dar însă, în deşert, căci, după proverbul ce zice: căinţa cea din urmă e totd'auna cu pagubă.

12. Inaintea celor mari nu fi îndrăzneţ la vorbă şi grabnic la răspuns; ci te înfăţişază cu sfială şi răspunde cu socoteală; că toată graba strică treaba; iar vorba dulce mult aduce.

13. Când vezi pe om la întristare, nu-i mai da şi tu supărare, adică: nu turna spirt peste foc, ci mângâie-l de ai vreun mijloc; iar de nu, lasă-l mai bine, ca să nu-şi descarce mânia pe tine.

14. Mânia ta iarăşi nu grăbi să o verşi asupra cuiva, ca să nu te căieşti; că dupre cum am mai zis, căinţa cea din

urmă cu paguba ta să curmă. Şi mai ales: bătaia şi ocara dată nu se întoarce niciodată.

15. Când vei vrea să vorbeşti cu cineva, să-ţi scoţi cuvântul prin trei lacăte, adică: unul să-l aibi la inimă, al doilea la gât şi al treilea la buze; că dacă iese din gură cuvântul se duce iute ca vântul; şi nu-l poţi ajunge nici cu armăsarul nici cu ogarul.

16. Păzeşte-te de vorbe fanfaroane sau flecare, nici întrebuinţa minciuni; pentrucă minciuna întâi cade şi ca plumbul în apă se afundă, iar în urmă iese ca frunza pe undă. Şi apoi, cui i să descopere minciuna odată, acela nu să mai crede altă dată, chiar de ar vorbi şi adevărul.

17. Apără-ţi ochii de invidieri sau zavistii, mâinile de răpiri şi furtişaguri, gura de pâri şi clevetiri şi picioarele de către pasuri rele; că cine are ochi pizmaş luişi singur e vrăjmaş, cine are mână lungă pierde şi ce are'n pungă, şi cine sare garduri multe îi dă câte un par în c...

18. Fereşte-te de desfrânări, nu te fermeca de frumuseţile muierilor, şi mai ales de cele cu bărbat; că vinul bun şi muierea frumoasă sânt două otrăvi dulci la om; şi cine umblă pe drum cu gândul acasă îşi pierde căciula în târg; iar cine umblă după cea cu bărbat, dracul îşi sparge opincile şi îl dă curând în cap; că, tigva nu merge de multe ori la apă, or i se rup baierile şi scapă, or se loveşte de ceva şi crapă.

19. De vei avea vecin rău sau vreun asupritor, nu purta în contra-i ură, să te asemeni lui; ci de este altul în contra-ţi rău, tu fii bun; că cu oţet şi cu fiere nu se face agurida miere; ci de te latră v'un câine, astupă-i gura cu pâine; n'arunca în el cu piatră, că atunci mai rău te latră.

20. De îţi va cugeta cineva rău şi te va blestema, tu vorbeşte-l de bine şi nu-l defăima; căci cui îi iese din gură

blestemul, îi cade în sân ca ghemul ; şi cine altui groapă va săpa, întâi el într'însa se va îngropa.

21. Nu te aduna, nici te întovaroşi cu oameni proşti şi nerozi, ca să nu-ţi zică cineva : s'a strâns rânced lângă muced ; după proverbul ce zice : spune-mi cu cin'te'nsoţeşti, ca să-ţi arăt cine eşti ; şi în tărâţe cine să amestecă încă (zice) porcii îl mănâncă. De aceea, mai bine cu un înţelept să cari pietre la o casă, decât cu un nerod şi nebun să şezi la masă ; şi iar, mai bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoiaş la câştig.

22. Fereşte-te de certe şi judecăţi ; că totd'auna e mai bună o învoială strâmbă, decât o judecată dreaptă ; nici te amesteca în cearta altora ; căci mulţi sânt carii caută gâlceava cu lumânarea ; şi te pomeneşti că-ţi umple ceafa de pumni şi spatele de ciomege ; şi până la împăratul suferi încăieratul.

23. Fugi de linguşitori şi de carii te laudă în faţă, şi îţi vorbesc tot pe plac puindu-ţi la greşeli capac ; ci, pe omul cel înţelept, lipeşte-l cât poţi de piept ; şi îi ascultă învăţăturile, priimindu-le cu sete, ca când ai bea apă dintr'o fântână rece ; că mai bine e să te bată un înţelept decât să te laude un nerod.

24. Nu fi mândru şi nebăgător în seamă ; ci cercetează-ţi vecinii şi amicii sau prietenii ; dar însă du-te mai rar şi şezi puţin ; nu fi ca anghira sau racul corabiii, care uşor se aruncă în apă şi cu anevoie se ardică; că e mai bine să pleci şi să nu le pară bine, decât să şezi până să li să urască de tine.

25. Când vei fi poftit la vr'o adunare pompoasă, îmbracă-te în haină frumoasă, ca să nu-ţi vie cu ruşine când vei şedea lângă cei îmbrăcaţi bine ; să nu fii brânză bună în burduf de câine, că e un proverb : or te poartă cum ţi-e vorba, or vorbeşte cum ţi-e portul.

26. Când vei fi chemat la masa altuia nu grăbi să şezi la locul cel dintâi ; ci totd'auna să-ţi alegi scaunul cel mai de jos ; că de vei fi tu mai cu vrednicie decât ceilalţi, îţi va fi cu cinste când te vor pofti mai sus. Iar de vor veni alţii mai de cinste decât tine, îţi va veni cu ruşine când te vor pofti mai jos ; dar însă de voieşti să trăieşti mai bine, totd'auna la cap de ţară să-ţi faci casă şi să-ţi alegi loc la mijloc de masă.

27. Nu fi lacom, căci lacomia strică omenia ; ci la mâncare să aibi cumpătare şi la băutură să aibi măsură ; nu încărca cât nu poţi duce ; nici pe alţii nu îmbia cât nu le cere inima să bea. Şi mai vârtos la masa altuia nu porunci nimic sau să te apuci cumva să ceri să-ţi aducă ceva ; căci oaspele nu mănâncă ce gândeşte, ci mănâncă ce găseşte.

28. Nu fi avar sau zgârcit ; căci scumpul nu e stăpân pe banii săi, ci banii îl stăpânesc pe el ; şi cine strânge încă niciodată nu mănâncă ; că banii strângătorului rămân în mâna cheltuitorului. Ci fii milostiv, şi din mâna ta întinde şi săracului o bucată de pâine ; când îţi cere nu-l urî, nici la el te posomorî ; ci încai c'o vorbă bună te'ndură, dacă punga ţi-e zgârcită şi n'are gură.

29. Pe călătorul strein ce năzuieşte la casa ta, nu-l goni şi depărta ; ci îl priimeşte şi îl cinsteşte, înlesnindu-i cele trebuincioase ca unui om drumaş, călător ; că munte cu munte nu se întâlneşte, dar om cu om când nici nu gândeşte.

30. Când ai să călătoreşti undeva, totd'auna pleacă de dimineaţă şi găzduieşte devreme ; că seara aştepţi întunerecul nopţii, iar dimineaţa lumina zilei ; nu te lua după cele ce vezi la alţii, ci lasă să se ia alţii după ştiinţa ta ; că cine să ia după muscă ajunge la bălegar.

31. In călătorie fără tovaroş să nu mergi, nici la vânat cu puşca goală să pleci ; că o armă goală sperie pe doi

inşi, adică: şi pe stăpânul ei şi pe vrăjmaşul său; însă la vreme de nevoie, un ciomag mai lesne ia foc decât o armă plină.

32. La drum înaintea tovarosilor tăi să nu pleci niciodată, ci aşteaptă-i să mergi împreună; pe lângă aceasta, păzeşte pe drum părăsit să nu apuci, vama împărătească să nu o ocoleşti şi la cârciumă unde vei vedea nevasta tânără şi bărbatul bătrân să nu dormi, că la asemenea loc să adună oameni de toată mână.

33. Când ai să mergi în cale depărtată, totd'auna să-ţi iei merinde de drum; şi când eşti cu tovaroş nu grăbi să-ţi isprăveşti merindele tale întâi; căci când nu-ţi va mai rămânea o să fii silit să rabzi şi să aştepţi până când le va veni lor poftă să mănânce; că e rău când n'ai al tău şi aştepţi de la mâna altuia; şi cine îşi ţine pâinea în sânul altuia de multe ori flămând rămâne.

34. La neguţătorie tovaroş nu-ţi trebuie; că doi cârmaci înneacă corabia; şi unde sânt moaşe multe rămâne copilul cu buricul netăiat; ci să te întinzi pe cât poţi să coprinzi; că cine umblă să coprinză multe, puţine adună. Şi cine îşi lasă negoţul în nădejdea altuia, este ca cel ce se lasă cu funia altuia în puţ (căria nu-i cunoaşte tăria).

35. In sfârşit, tot omul e dator în lume să urmeze la una din aceste trei, adică: sau fă-te ostaş, sau fă-te călugăr, sau te însoară, dar însă, ostaş să te faci mai tânăr, călugăr mai bătrân, şi să te însori când ajungi în minte coaptă, când poţi, adică, să câştigi banii, iar nu când ştii numai să-i cheltuieşti; că nevasta nouă guri are, nu e precum ţi să pare; că e mult mai bine să zici numai: vai de mine! decât să staţi amândoi să strigaţi: o, vai de noi!

36. Când vei vrea să te însori, deschide ochii patru ca să nu aduci pe dracul cu lăutari în casă. Ci te păzeşte să nu iei fată frumoasă de neam prost, nevasta lăsată de bărbat şi văduvă care îşi plânge pe bărbatul cel mort; nici lua de neam mai mare decât tine, ca să nu-ţi zică: scol tu, să şez eu; nici mai bogată, ca să nu-ţi zică: taci tu, să vorbesc eu; ci ia mai săracă, ca să-ţi zică: fă ce ştii tu; că nevasta nu e cârpă, dacă nu-ţi place, să o descoşi şi să o lepezi.

37. Să nu fii temător; că bărbatul temător îşi învaţă nevasta curvă, şi stăpânul scump sluga hoaţă. Că dacă este ea neam rău, mai bine să păzeşti crângul cu iepurii decât pe dânsa. Toate merg după neam: uită-te la muma sa şi cunoaşte pe fie-sa. Că unde a sărit capra o să sară şi iada. Şi dacă este fierul rău, pe cât îl baţi, e degeaba, nu faci din el nicio treabă."

Cu aceste şi cu alte asemenea după ce învaţă Archir pe nepotul său Anadam, şi după ce de mai multe ori i le repetă, într'o zi îi zise: „Fătul meu! eu, ca unul ce am îngrijit de a ta creştere, după părerea mea socotită îndestul de bună, şi ai ajuns într'o vârstă cât să poţi cunoaşte şi deosebi albul din negru, dulcele din amar şi bunul din rău, am nădejde că-mi vei bucura rămăşiţa zilelor mele şi îmi vei odihni bătrâneţele prin urmări înţelepte, în toate pasurile tale după sfătuirile ce ţ'am dat, ca să te poţi face vrednic a câştiga dragostea tutulor oamenilor şi cinstea împăratului, carea am avut-o eu, şi după moartea mea să-mi moşteneşti atât starea cât şi locul meu."

După toate acestea dorind înţeleptul Archir ca să vază cu ochii săi pe nepotul său Anadam înaintat şi ardicat la o treaptă mai fericită, mergând şi înfăţişându-se înaintea împăratului, a zis: „Slăvite împărate! Te rog să am trecere pentru slujbele mele cele de mulţi ani şi să priimeşti pe nepotul meu Anadam să slujească împărăţiei tale în locul meu; că eu am slăbit de bătrâneţe şi nu te poci sluji ca pân'acum, ci nepotul meu e tânăr şi vrednic să-ţi îndeplinească toate slujbele, după ştiinţa şi învăţătura care i-am

dat-o eu, şi mie să-mi dai voie ca să mă duc să mă odihnesc de aici înainte la casele mele." Impăratul îi priimi cererea şi îi zise: „Să fii iertat, Archire, du-te şi te odihneşte; însă când vei fi trebuincios şi te voi chema, să fii gata la poruncile mele; iar Anadam va rămânea în locul tău secretar şi va avea cinste de la mine pentru slujbele tale cele credincioase care mi le-ai săvârşit."

Deci făcându-şi închinăciune Archir şi mulţămindu-i, să duse să se odihnească la moşia sa; iar nepotul său rămâind în locul lui, după puţin timp începu să cugete rău împrotiva unchiului său şi căuta mijloace ca să-l răpuie; şi aşa îi trimise într'o zi o scrisoare mincinoasă ca din partea împăratului, în care zicea aceste: „Archire! în minutul care vei vedea scrisoarea aceasta, să te scoli şi cât mai în grab să strângi toată oastea ta şi împreună să vii la mine."

Această scrisoare cum o priimi Archir şi o citi, fără zăbavă îşi strânse toată oastea care fusese supt comanda lui şi plecă la împăratul; iar nepotul său văzându-l alergă şi spuse împăratului, zicând: „Slăvite împărate! Unchiul meu Archir s'a sculat cu mulţime de oaste şi vine asupra împărăţiei tale, şi ca să te încrezi mai bine, vino de vezi cu ochii; carele nu vine pentru alt decât să-ţi ia împărăţia." Iar împăratul Sinagrip văzând atâta oaste şi pre Archir în fruntea ei, s'a spăimântat cu totul, crezând că negreşit Archir vine cu cuget rău asupra-i, şi întrebă pre Anadam, zicând: „Anadame! învaţă-mă ce trebuie să fac la o aşa împotrivă sculare fără de veste." Iar Anadam văzând pre împăratul cuprins de grozavă spaimă, începu a-l încoraja, zicând: „Nu te teme, slăvite împărate! Ci lasă să mă duc eu singur la dânsul şi cu cuvinte bune îl voi mângâia şi îl voi îndupleca să-l aduc numai pe el singur la împărăţia ta."

Auzind împăratul aceste, zise: „Anadame! De vei putea să-l îndupleci, după cum zici, şi să-l aduci numai pe el sin-

gur, te voi face mai mare peste toţi boierii împărăţiei mele şi cu mari daruri te voi dărui." Anadam auzind aceasta merse îndată la unchiul său şi cu închinăciune sărutându-i mâna, îi zise: „Bine ai venit sănătos, părintele meu; sânt trimis de împăratul ca să te întâmpin şi să te priimesc cu cinste, pentrucă prea mult îi pare bine de supunerea care ai arătat şi ai venit fără zăbavă; şi mi-a zis că oastea să rămâie aici şi numai singur împreună cu mine să te înfăţişezi la măria-sa."

Archir, neştiindu-se vinovat cu nimic, crezu cuvintele nepotului său, ca şi până acum, şi ducându-se la împăratul îi făcu cuviincioasă închinăciune şi începu să-l întrebe despre ale sănătăţii. Iar împăratul, privind cu ură asupra-i, îl întrebă cu mânie, zicând: „Tu, carele ai fost cel mai credincios al aceştii împărăţii şi ai avut mai mare cinste decât toţi boierii, atât la tatăl meu cât şi la mine, şi acum vii cu oaste asupra mea ca să mă pierzi şi să-mi iei împărăţia?" Archir, ca unul ce nu ştia nimic despre cele ce îi zicea, rămase în loc uimit şi nu ştia ce să răspunză. Impăratul însă, în iuţeala mâniii, nedându-i vreme să se desmeţească, nici aşteptându-l să-i răspunză, îl osândi la închisoare, până a-i hotărî pedeapsă mai mare. Iar Anadam fiind faţă începu să mustre pe unchiul său, zicând: „Ce taci? Au doară ţ'ai pierdut mintea la bătrâneţe şi nu poţi răspunde împăratului nimic? In adevăr, bine a zis cine a zis că pomul dacă îmbătrâneşte pune paie ş'îl pârleşte!"

Deci după ce duseră pe Archir la închisoare, împăratul fără zăbavă strânse pe toţi ministrii împărăţiii sale, împreună cu Anadam, şi îi întrebă ce trebuie să facă lui Archir? Iar Anadam răspunse că să i se taie capul şi să i se depărteze de trup trei sute de coţi. Impăratul auzind aceasta, îndată chemă pe armaşul şi îi porunci ca să ia pe Archir să-l ducă să-i taie capul. Armaşul mergând după porunca

împăratului ca să-l ia să-l piarză, Archir i se rugă, zicându-i: „Prietine, te rog du-te la împăratul şi îi cere ca să mă duci să-mi tai capul acasă la mine; răsplăteşte-mi cu atât încai binele care ţi l-am făcut şi eu odinioară."

Armaşul, vrând să împlinească cererea prietenului său se duse la împăratul, dupre cum l-a învăţat Archir, şi îi zise: „Slăvite împărate! Archir se roagă împărăţiii tale ca să binevoieşti a-i orândui pierderea la moşia lui, unde să i se îngroape şi trupul, ca să-l plângă robii şi roabele sale." Impăratul îi priimi rugăciunea şi îi dete voie armaşului, zicând: „Fie după voia lui; ia-l dar şi ducându-l numaidecât să-i tai capul şi puindu-l într'o tipsie să-l aduci la mine să-l văz."

Aşa luându-l armaşul şi ducându-l, Archir i se rugă iarăşi, zicând: „Prietine, nu grăbi să împlineşti porunca împăratului cu pierderea mea, că poate va avea vreodată trebuinţă de mine şi îi va părea rău; ci bagă-mă într'o groapă ascunsă ce o am la casele mele şi în locul meu taie capul unui vinovat de moarte, pe care îl am închis şi care prea mult seamănă cu mine." La aceste cuvinte înduplecându-se armaşul şi făcând după cererea lui Archir, îl bagă în groapa care i-a zis şi tăind capul vinovatului îl duse la împăratul; care văzându-l împăratul şi Anadam crezură că este al lui Archir.

Deci ceru voie Anadam de la împăratul ca să meargă la casele unchiului său să puie toate averile rămase la orânduială şi să poruncească slugilor ca să îngrijască de dânsele după cuviinţă. Impăratul îi plini cererea şi îi zise: „Du-te, isprăveşte-ţi treburile mai curând şi te întoarce fără zăbavă să-ţi îngrijeşti de slujba la care te-am orânduit."

Anadam mergând la casele unchilui său şi văzându-se stăpân peste atâta avere şi bogăţie, de multă bucurie se apucă să facă veselii cu mâncări, cu băuturi, şi să petreacă

cu lăutari şi cu jocuri, pedepsind şi bătând robii şi roabele unchiului său, care toate aceste le auzea Archir din groapă; şi după ce făcu multe nebunii şi barbarii se întoarse la postul său.

Nu mult după aceasta auzind împăratul Faraon că Sinagrip a răpus pe Archir, carele pentru înţelepciunea lui era cunoscut şi iubit de dânsul, foarte rău i-a părut şi cu mânie scrise lui Sinagrip, zicând: „In ceas ce vei vedea scrisoarea mea îndată să-mi trimiţi meşteri ca să-mi zidească o cetate în aer, care să fie în slavă atârnată fără să se atingă de pământ, şi să-mi trimiţi şi tributul [1]. Iar de vei arăta vr'o împrotivire şi nesupunere, te voi scoate din ţara ta cu necinste."

Ducându-se solii cu scrisoarea, şi Sinagrip citindu-o se spăimântă şi să îngrijiască foarte, neştiind ce să facă; pentru care strânse pe toţi ministrii săi, le arătă cererea împăratului Faraon şi îi întrebă ca să-şi dea părerea şi să chibzuiască ce trebuie să facă. Iar ei nepricepându-se niciunul îi răspunseră, zicând: „Acest lucru, măria-ta, putea să-l facă numai Archir pe care l-ai tăiat şi l-ai răpus; ci întreabă pe nepotul său Anadam, că el trebuie să ştie ceva din ale unchiului său." Anadam fiind faţă, răspunse la cuvântul acesta că nici el nu se pricepe nimic. Atunci împăratul Sinagrip zise către Anadam: „O Anadame! Anadame! Te ascultai şi răpusei pe unchiul tău, carele cu înţelepciunea lui putea acum să-mi fie razim şi să-mi sprijinească împărăţia."

Armaşul auzind despre toate acestea se înfăţişă la împăratul şi îi zise: „Slăvite împărate! Dacă Archir acum ar fi viu, ţ'ar părea bine de dânsul şi l-ai ierta dacă ţi s'ar înfăţişa înainte?" Iar împăratul îi zise: „Dacă ar fi prin

[1] = haraciul (n.a.).

putință ca să învieze Archir acum, nu numai că l-aș ierta, ci cu toată dragostea l-aș îmbrățișa ; și cel ce mi l-ar aduce de mari daruri și cinste s'ar învrednici." Auzind cuvintele acestea armașul, alergă nuamidecât, scoase pre Archir din groapă ș'îl înfățișă împăratului, asemenea unui om sălbatec, cu părul capului crescut până între spete, cu barba mare, de care abia i să vedea fața, și unghiile degetelor lungi ca de vultur. Sinagrip, văzându-l în felul acesta, îl întrebă cu mâhnire : „Tu ești, bătrânule Archire ?" Iar Archir îi răspunse: „Eu sânt, slăvite împărate." Atunci împăratul porunci ca să-l ducă numaidecât la baie să-l spele, să-l curățească, și îmbrăcându-l în alte haine să-l aducă la dânsul.

După ce s'au făcut aceste toate dupre porunca împăratului ș'îl înfățișară, Archir i se rugă, zicând: „Mă rog împărățiii tale să binevoiești a mă lăsa vreo două săptămâni, ca să mă mai desmețesc și să-mi adun toate simțirile la loc, și atunci socotesc că voi putea sluji la trebuințele și păsul măriii tale." Aceasta cerere a sa fiind priimită împăratului și slobozindu-l, după vreo cincisprezece zile îl aduse iarăși și puindu-l să șază lângă dânsul, începu să-și spuie tot păsul care îl avea ; la care Archir zise : „Fii odihnit, împărate, și să n'aibi nicio grije, că aceste în curândă vreme ți le voi săvârși eu ; decât poruncește să-mi aducă doi vulturi și doi șoimi de ai împărățiii tale, ca să-i învăț la meșteșugul arhitecturii." Aceste aducându-i-se îndată, îi luă Archir și în curândă vreme îi învățâ ceea ce trebuia să facă cu dânșii, și luând voie se duse la împăratul Faraon.

Iar împăratul Faraon dacă îl văzu, îi zise : „Dar pe un gângav ca tine mi-a trimis să-mi isprăvească treaba ?" Archir îi răspunse: „Impărate ! cei ce se trimit ca să săvârșască lucruri împărătești nu să numesc gângavi, ci oameni mari." Atunci împăratul Faraon începu să-i poruncească ca să-i facă oarecare lucruri ce i să părea peste putință, și îi

zise : „De vreme ce ești un trimis vrednic ca să-mi isprăvești treburi, îți poruncesc dar ca să-mi faci o funie de nisip, cu care să-mi leg mânjii." Archir răspunzând, zise : „Prea bine" ; și cerându-i un sfredel luă și găuri peretele casii în dreptul soarelui, de unde îndată răzbind razele înlăuntru începu a se roti nisipul ca o funie ; și zise Archir : „Iată-ți funia, împărate, vino de o strânge și îți leagă mânjii ; și poruncește și alte lucruri să-ți fac." Impăratul zise iarăși : „Dar ai putea să aduci apă cu ciurul, să-i adăpi ?" Archir răspunse : „Dacă am fi în părțile miezului nopții și dacă ar ninge zăpadă ș'aici ca acolo, nu numai cu ciurul, ci ț'aș putea aduce și cu carul." Atunci Faraon zise : „Îți poruncesc să-mi faci o cetate în aer care să stea atârnată fără să se atingă de pământ."

Archir atunci aduse îndată și înhămă doi vulturi, atârnă două sfori lungi ca nește hățuri, legă cu meșteșug între dânșii o ladă ușoară, bagă un copil mic într'însa cu doi șoimi, pe carele îl învățase ce să facă când va ajunge sus în aer, dând copilului într'o mână mistrie și într'alta frigare cu carne, ca să o ție ridicată în sus în vederea vulturilor ; și Archir ținând de hățuri și slobozind vulturii, îndată să ridicară după frigarea cu carne ; iar copilul începu să strige : „Dați-ne cărămidă, dați-ne var că șed meșterii fără lucru." Archir asemenea zicea către împăratul, carele sta de față cu toți boierii : „Iată-ți meșterii, împărate, trimite-le cărămidă și var ca să nu stea din lucru." Atunci împăratul îl întrebă : „Cum te cheamă ?" El răspunse : „Abanan îmi este numele" (aceasta o zise el nevrând să-l cunoască, fiindcă să dusese veste că pe Archir l-a tăiat). Impăratul îi zise : Să fii iertat, Abanane", și porunci ca să se dea meșterii jos. Copilul atunci începu să plece frigarea în jos până s'a lăsat vulturii la pământ și ieșind din ladă se duse la Archir.

Clubul cărții digitale 2022

După aceasta împăratul Faraon începu să întrebe pe Archir, zicând : „Cu cine mă potrivesc eu întru slava împărăţiii mele ?“ Archir răspunse : „Cu soarele.“ Il întrebă iarăşi: „Dar pe boierii mei?“ Răspunse el: „Cu razele soarelui.“ „Bine, — îi zise împăratul — dar ce copaci este acela care are douăsprezece ramuri, fiecare ramură având câte patru cuiburi şi în cuiburi câte şapte oau, pe o parte albe şi pe o parte negre ?“ Archir răspunse : „Copaciul este anul, cele douăsprezece ramuri sânt lunile lui, cuiburile sânt cele patru săptămâni în lună, iar oaule pe o parte albe sânt zilele săptămânii, şi pe o parte negre sânt nopţile.“ Impăratul îl întrebă iarăşi : „In care lună omul mănâncă şi bea mai puţin ?“ Archir răspunse : „In luna lui fevruarie, că este mai mică decât toate.“ Impăratul zise : „Să te mai întreb una. Ce este aceea, dintr'un însufleţit iese un nein sufleţit şi dintr'un neînsufleţit iese un însufleţit ?“ Archir răspunse : „Este oul, că când îl oauă găina este neînsufleţit şi când îl clocește iese un însufleţit.“

Faraon, văzând că îi desleagă toate întrebările bine, zise : „Să fii binecuvântat, Archire, că n'ai fost pierit.“ Şi după ce îl întrebă şi alte multe, şi el răspunse asemenea, îl trimise la domnul său cu cinste şi cu daruri umplându-l.

Archir, ajungând la Sinagrip împărat şi înfăţişându-se, zise : „Aduc închinăciune împăratului meu cu slujba săvârşită de la Faraon împărat.“ Lui Sinagrip părându-i mult bine, îi dete şi el deosebite daruri. Archir însă toate darurile câte le câştigase le-a dat armaşului celui mare, ce i-a păstrat viaţa, şi ceru împăratului voie ca să se ducă iarăşi la moşia sa, zicând : „Impărate, acuma mă rog iarăşi ca să mă laşi să mă odihnesc la casa mea, dar însă să-mi dai şi pe nepotul meu Anadam, ca să-l mai învăţ minte, că după cele ce îl văz, îi lipsesc încă multe ca să ştie să trăiască

în lume şi să slujască pre un împărat, carele are trebuinţă de oameni învăţaţi şi înţelepţi.“ Impăratul îi zise : „Ia-l şi fă ce vei vrea cu dânsul.“

Deci ducându-se Archir la casa sa, puse pe nepotul său la pedeapsă şi de câte ori îl scotea să-l judece îl bătea cu nuiele pârlite ; iar nepotul său se ruga şi îi zicea : „Nu mă mai bate, părintele meu, că îţi voi fi comis la cai.“ Archir îi răspundea : „Ba, fătul meu, că învăţăturile care ţi le-am dat eu, n'a fost pentru comis de cai, ci pentru ca să fii om bun, cu purtări înţelepte şi să slujeşti la domni cu dreptate ; iar tu ai făcut cu mine ca oarecând un magar ce îl legase stăpânul său cu o funie slabă şi el rupându-o plecase pe drum în voia lui până când l-a întâlnit un lup şi i-a zis : Cale bună, jupânule magar ! Iar el i-a răspuns : Aşa cale bună să o aibă stăpânul meu, că nu m'a legat bine să şez în grajd ca să nu mă întâlnesc cu tine, să mă hiritiseşti ; pentrucă ştia că o să facă praznic din carnea lui, precum îl şi mâncă îndată.“

Acestea zicând Archir, iar îl puse la bătaie. Anadam iarăşi se ruga, zicând : „Iartă-mă, părintele meu, şi nu mă mai bate, ci pune-mă să-ţi fiu cioban la oi.“ „Ba, fătul meu — îi zicea Archir — că lupul părul îşi leapădă, dar năravul nu şi-l lasă, şi tu asemenea ai făcut cu mine : că pe lupul când l-a dat să înveţe carte, dascălul îi zicea : A, B, V, G,[1] iar el zicea: Oaie, miel, capră, ied. Nu aşa, lupule — îi zicea dascălul — ci zi bine cum zic eu. Iar lupul îi zise : Ci ai de mă învaţă mai curând şi isprăveşte, că uite să apropie oile de crâng.“ Şi iar începu Archir să-l pedepsească cu toiege, iar nepotul său plângea şi să ruga, zicând : „Nu mă mai bate, părintele meu, lasă-mă încai să-ţi fiu porcar la porci.“ Archir îi zise iar : „Nu, fătul meu, că nu te-am crescut ca

[1] Primele patru litere ale alfabetului ciriiic.

să te văz porcar ; ci m'am pedepsit cu tine ca să am cinste după urma-ţi, iar tu ai făcut ca unul ce sădise un pom pe marginea unei gârle, căruia când începură să i se coacă poamele toate cădea în gârlă şi să ducea pe apă, iar omul nu găsea să mănânce nimic." Şi iarăşi pornea să-l bată, şi Anadam nu înceta a se ruga, zicând : „Iartă-mă, părintele meu, că-mi este destul atât, mă voi înţelepţi de aci înainte, că patimile sânt învăţături la om." „Nu crez, fătul meu, — zicea Archir — că ziua bună de dimineaţă se cunoaşte şi puica după creastă să vede ce găină o să iasă ; tu ca să te faci mai bun de aici înainte e peste putinţă, ţi s'a văzut arama. Eu sânt acela : creşte puiul de şarpe, ca să te muşce. Eu am umblat după tine cu mila şi tu după mine cu pila. Precum şi acum ştiu bine că unele îmi vorbeşti din gură şi altele ai în cuget, ca şi un lup odinioară carele se luase după oi, şi ciobanul îl întreba: Ce vrei, lupule ? Iar el răspunse, zicând : Nimic, decât mă dor ochii şi viu în urma turmei tale, că parcă îmi vine mai bine şi mă lecuiesc din praful care să ridică de picioarele oilor ; iar el nu venea decât să răpească vreun miel. Aşa şi tu ţ'ai mâncat credinţa de acum înainte, că dacă când te-am mângâiat, răul mi-ai cugetat, acum când te pedepsesc, binele o să-mi gândeşti ? Mi-am văzut eu visul cu ochii, că eu te-am crescut şi ţ'am dat viaţă şi tu ai umblat să-mi tai viaţa."

Aceste zicând, iar îl puse la pedeapsă şi îl bătu până muri ş'îl aruncă la câini să-l mănânce. Şi aşa se sfârşi învăţătura lui Archir şi zilele lui Anadam ; carele când îl văzu mort, zise : „Au nu-ţi ziceam eu, fătul meu, cine sapă groapa altuia, el intră întâi într'însa ?"

O ŞEZĂTOARE LA ŢARĂ
SAU
CĂLĂTORIA LUI MOŞ ALBU*

* Vezi bibliografia, nr. 54, 62, 71. Se transcrie după 62, 71, ţinându-se seama şi de 54.

Din Bucureşti într'o toamnă plecând pentru un drum lung,
Seara pân' la Colintina abia putui să ajung.
Aci fiind hanuri multe aş fi putut să rămâi,
Şi ca un drumaş pedestru în acea noapte să mâi,
Dar să nu fac ca ţiganul, carele când a plecat,
Ş'a luat pila, ciocanul, şi în tindă s'a culcat,
Viindu-mi aceste'n minte îmi iau traista pe ciomag,
Şi după ce ca tot omul un ciocan de rachiu trag,
O iau pe jos la drum iute, văzând că s'a înserat,
Ca să ajung mai devreme să găzduiesc la vr'un sat.
Mergând astfel puţin încă nişte ceaţă s'a întins,
Ş'o 'ntunecime adâncă din patru părţi m'a coprins ;
Eu mergeam şi ceaţa, fumul cât trecea să lăsa gros,
Incât abia vedeam drumul cu ochii plecaţi în jos.
Satul nu era departe, dar eu drumul meu pierzând,
Luasem spre altă parte, unde mă duc nevăzând ;
Când mă pomenii d'odată între nişte arături,
Am stătut în loc îndată, privind cu fluierături ;
Mă miram spre care parte să merg, calea să-mi descurc,
Ziua era prea departe să stau aci să mă culc.

Privind astfel mai departe văz o lumină de foc,
Şi prin mărăcini, prin gloduri o luai spre acel loc ;
Intuneric fiind foarte, unde călcam nu vedeam,
Ţiind ochii-mi spre lumină mă'mpiedecam şi cădeam;
Până când în cea din urmă d'odată cum am păşit
Mă pomenii într'o groapă, de unde n'am mai ieşit;
Noroc că nu fuse apă, ci un puţ nisipos, sec,
Săpat, neisprăvit încă, dar puteam să mă înnec ;
Nici n'a fost ghizduri sau lemne de care să mă lovesc,
Că adormeam somnul tatii, să nu mă mai pomenesc ;
Decât mă alesei numai cu dureri din lovituri,
Cu genuchi, coate belite şi la ochi cu zgârieturi ;
Şi aşa fără de voie-mi am rămas să dorm aci,
Nevrând să fac ca ţiganul în tindă a conăci.
Ii găseam atunci dreptate, deş'îl luasem de prost
Şi ziceam că mai cu minte decât mine el a fost.
De făceam şi eu ca dânsul nu eram să rătăcesc,
Şi să caz în astă groapă, să mor, să mă prăpădesc.
Fiind mult până la ziua am avut timp de prisos
Ca să procitesc în minte mii de spuneri de folos,
Pe care eu mai'nainte nu le chibzuiam aşa,
Ci-mi intra pe o ureche şi pe ceilaltă-mi ieşa ;
Şi ziceam, clătind cu capul, că d'aia bieţii români,
La câte o întâmplare zic vorba celor bătrâni :

Că omul până nu pătimeşte
Niciodată nu să'nţelepţeşte

Dar, ca surdului baţi toabă la urechi cu ăst cuvânt,
Că din gură cu vânt iese şi să duce iar în vânt.

Adică următoarea povaţă :
Cine pleacă mai de dimineaţă
(Ne-aşteptând soare să răsară)
Departe ajunge până seară.

Şi iarăşi : la orce călătorie
Nu pleca fără tovarăşie.
Negoţul de vei să-ţi fie sigur
Să-l întorci fără tovaroş, singur.
Lupului dece-i e ceafa groasă ?
Că singur îşi găteşte de masă.

Aşa dar tovarăşia la negoţ e de prisos,
Iar la o călătorie să aibi este de folos ;
Căci poate cazi în vr'o groapă, în apă sau în vr'un râu.
Şi de n'are vr'o putere, tot îţi întinde un brâu.
Bunioară iacă mie acum cum mi s'a'ntâmplat,
Să fi avut un tovaroş, mâine ar vesti în sat ;
Dar acuma cine ştie d'aci de voi mai ieşi,
Poate de sete, de foame chinuit mă voi sfârşi !
Gândind astfel văz că'ncepe a se lumina de zi
Şi scârţâituri de cară pe drum a se auzi.
Atunci cunoscui că puţul e'n marginea unui drum
Şi pe lângă tot necazul, mă bucurai oarecum.
Deci când simţii mai aproape scârţâitura de car,
Incepui să strig din groapă cu recnet ca de vacar.
Dar de alt necaz acuma fierea în mine crăpa :
Că zgomotul cel de cară de tot glasu-mi astupa.
Mai trecând, auzii iarăşi nişte glasuri de copii,
Carii venise cu vite să le pască prin câmpii.
Asemenea şi la dânşii am început a striga,
Dar ei fără să auză să juca şi alerga ;
Mai dedei încă o gură, tocma cum strigă la lup,
De eram să-mi rup şi glasul şi de tot să mă astup,
Dar ce folos ! că băieţii deşi au auzit glas,
Ş'au alergat să se uite în groapă în acel ceas,
Cum mă văzură îndată în fundul puţului stând,
O croiră toţi la fugă, „Aoleo, dracul !“ strigând.

„Nu sânt drac!“ strigai la dânşii, dar ei nici n'au auzit,
Ci'n sat la părinţi să spuie, pe fugă s'a repezit ;
Şi sătenii auzindu-i au luat funii pe loc,
Gândind că din sat d'acilea a căzut vr'un dobitoc ;
Dar la puţ dacă veniră şi să uitară în el
In loc de drac şi de vită văd un om cu ei la fel ;
Ş'începură cu mirare a zice ş'a se cruci :
„Ucigă-te crucea, drace ! Măi, dar cum căzuşi aci ?
Beat ai fost, n'ai fost în firea-ţi, or cum ţi s'a întâmplat ?
Tu ai căzut aici singur, or cineva brânci ţ'a dat ?“
Acestea zicând, lăsară funia ce au adus
Şi legându-mă cu dânsa de suptsiori m'au tras sus ;
Apoi puţintel cu dânşii pe verdeaţă am şezut
Şi le-am spus toată'ntâmplarea şi în puţ cum am căzut.

Deci dând la toţi mulţămire şi slavă lui Dumnezeu,
Imi luai traista'n spinare şi plecai pe drumul meu,
Hotărînd ca mai devreme la vr'un sat să găzduiesc,
Ca nu cumva să se 'ntâmple ceva iar să pătimesc.
Mersei vr'o câteva ceasuri, fără undeva să şez,
Temându-mă sileam calea pe drum să nu înserez,
Şi tot priveam înainte când şi când să văz un sat
Cum şi în cele din urmă de el m'am apropiat ;
Şi fiind acum devreme şi soarele încă sus
Rămâind ca două suliţi să sfinţească la apus,
Şi nimeni nu să'ntorsese din săteni până atunci,
Ci se aflau toţi la muncă încolo, încoaci prin lunci,
Şezui aci jos pe iarbă, fiindcă vântul bătea,
Fiind şi gardul aproape mă răzimai d'o proptea,
Gândind ca să mai răsuflu şi să odihnesc cevaş
Până să vie sătenii şi să-mi caut un salaş.

Eu ostenit de drum, una, al doilea nedormit
Stând în puţ o noapte'ntreagă în cugete chinuit
Am adormit fără veste lângă gard cum am picat ;
Când m'am deşteptat, văzui că tot satul s'a fost culcat.
Incepând să fluier iară, mă scol, mă uit împrejur,
Şi, Dumnezeu să mă ierte, cât p'aci eram să'njur,
Când văzui că nicăirea lumină nu să zărea,
Decât la o ferestruie ceva, ceva licurea,
Imi luai traista la umăr şi ciomăgelul în mâini,
Şi plecai spre acea casă, lătrându-mă mii de câini ;
Când am mers în bătătură şi la uşă am ajuns
Nici n'am strigat ş'o femeie dinlăuntru a răspuns :
„Cine e pe astă vreme ?“ Eu îi răspunsei : „Om bun.“
Ea mă întrebă : „Câţi inşi sânteţi ?“ Eu am răspuns :
„Numai un.“
„Dar ce vei?“ mă'ntrebă iară; eu am răspuns: „Sânt drumaş,
Am întârziat pe cale şi te rog să-mi dai sălaş.“
Ea, deschizând : „Poftim — zise — intră'n casă, dragul meu,
Că pentru oameni de treabă, e loc de la Dumnezeu.“
Intrând şi dând bună vreme, ea mă 'ndreptă la un pat
Ş'împingând în foc tăciunii, să toarcă s'a apucat ;
Şi tocma când căscai gura să'ncep a o întreba
Despre una, despre alta şi d'are bărbat sau ba,
Din depărtare d'odată se auzi un cimpoi
Făcându-i alai toţi câinii cu latratul dinapoi,
La care zise femeia : „Iacă şi bărbatul meu,
Beat de la cârciumă vine şi cântă să-l auz eu.“
Acest cuvânt al nevestii, că vine bărbatu-i beat,
Nu-mi prea sună'n urechi bine şi cam, cam m'am îngrijat,
De-o fi, ziceam în sine-mi, vreun om bănuitor,
Şi cu arţag la beţie, bătăios, gâlcevitor,

Cum mă va vedea pe mine la miez de noapte şezând
Cu nevasta lui în casă, te miri ce i-o da prin gând !
Şi atunci, Doamne fereşte, iar vreuna voi păţi,
De nu voi avea cu cine părul a mi-l împărţi !
Gândind eu aceste, iacă câinele lui îl lătră
Şi gazda mea cu cimpoiul abia pe uşă intră.
„Bună vreme ! — zise vesel, la nevasta lui cătând —
Dar ce nu te-ai culcat încă şi şezi la furcă torcând ?"
Pe lângă aceste vorbe s'a'ntins cu mâna la ea
Ca tot omul la nevasta-i cam în glume când o ia.
Dar ea : „Şezi frate, — îi zise, cam încetinel şoptind —
Avem un strein în casă şi poate n'o fi dormind ;
Mă pomeni adineaură cu el la uşă bătând,
Până mâine dimineaţă sălaş de la noi cerând."

El când zise : „Unde este ?" îndată s'a şi sucit,
Şi văzându-mă îmi zise : „Oaspet ! bine ai venit."
Apoi întrebând nevasta : „Dar i-ai dat pentru cinat ?"
„Ce să-i dau ? — ea îi răspunse — mamaliga s'a mâncat."
„Fă alta curând", îi zise. „Dar din ce ? — ea i-a vorbit —
Că mălaiul ce-l avurăm de astăzi s'a isprăvit."
„Pleacă mai curând — el zise — şi te 'mprumută din sat."
„Acuma toţi dorm — răspunse — dar voi fierbe un păsat "
„Ai păsat ? bravo ! — el zise — pune căldarea curând,
Şi o umple să-i ajungă, că o fi omul flămând."
Eu auzind vorba bună, care nu o aşteptam,
Imi veni puţintel suflet, dar tăceam şi ascultam ;
Că mă temeam cu vr'o vorbă nu cumva să-l înăspresc
Şi cu vreo'njurătură pe loc să mă pomenesc.
Păsatul dar fuse gata, masa îndată s'a pus
Ş'într'o troacă largă, mare răsturnându-l l'a adus.

„Prietine, poftim ! — zise veselul ospătător —
Vino şi şezi de mănâncă, ca un flămând călător ;
Şi eu aci lângă tine cu cimpoiul o să şez,
Până te-ai sătura bine, să-ţi cânt, să te desmierdez ,
Că am poftă să-ţi fac cinste tocma ca la un boier,
Să pomeneşti de sălaşul al unuia cimpoier."

Aşa eu şezui la masă a mânca şi a sufla,
Incepu şi el îndată cimpoiul a şi-l umfla ;
Deşi nu-mi ardea de cântec, cum eram ostenit mult,
Dar cu voie, fără voie, trebuia ca să-l ascult.
El cânta, eu pe tăcute cu lingura tot căram,
Eu treaz, flămând, el beat, sătul cam nepotriviţi eram ;
Dar când eu îmi umflai burta şi mă'nchinai să mă scol,
El privind şi văzând vasul că încă tot nu e gol :
„Mănâncă ! — strigă — mănâncă, te rog, dacă mă iubeşti,
Nimica să nu rămâie, să te văz că-l isprăveşti."
„Mâncai — zisei — bogdaproste, prea bine m'am săturat."
„Nu să poate — el răspunse — mai nimica n'ai mâncat."
Văzând că nu scap de dânsul iarăşi lingura luai,
Ca să-i îndeplinesc voia, încă ceva mai mâncai.
Văzând el că stătui iarăşi, se uită iarăşi în vas,
Ş'îmi zise : „Ţ'am spus odată să-l mănânci, că nu te las."
Mă îmbia tot într'una şi din cimpoi nu tăcea,
Nu mai avea altă vorbă decât «mănâncă !» zicea.
Eu văzând că nu am altfel de el să mă mântuiesc,
Trebuia orcum păsatul din troacă să-l isprăvesc ;
Ş'învăţându-mă nevoia, iar lingura am luat
Ş'începui s'o duc spre gură încărcată cu păsat,
Iar cu ceealaltă mână din lingură îl luam
Şi fără să mă priceapă p'ascuns în sân îl băgam ;

Că fiind cam întunerec cu lumina de tăciuni
Am putut să fac prea lesne astfel de înșelăciuni;
Și mai vârtos el adesea cimpoiul cum își umfla,
Aveam prilej să nu poată meșteșugul a-mi afla.

Astfel curățind eu vasul și lăsându-l de tot gol,
Am întrebat de am voie de la masă să mă scol.
El își plecă iarăși capul și în troacă s'a uitat,
Ca să vază de mai este într'însa ceva pâsat;
Și văzând-o goală-mi zise: „Scoală, acum să jucăm
O horă de brâu sârbească și atunci să ne culcăm."
Zicând aceste îndată o mână îmi puse'n brâu
Și începu să mă poarte ca p'un dobitoc de frâu;
Iar cu ceealaltă mână din cimpoi zgomot făcea.
Strigându-mi des: „Joacă bine!" prin casă mă răsucea;
Cu voie, fără de voie, a trebuit să și joc,
Ca să scap cumva din mâna-i nu aveam niciun mijloc.
Trăgând dar prin casă dantul și fiind de brâu întins,
Slăbind încet, încet brâul deodată s'a descins,
Ș 'începu din sân pâsatul supt picioare a pica
Incoaci, încolo prin casă și de noi a se călca;
El simțind supt picior moale, îndată stătu din joc,
Și din vatră cu tăciune se uită în acel loc.
Ce i s'a părut, nebunul, e aproape de'nțeles,
Incepu să dea în mine, strigând afară să ies.
Și luându-mă de mână pe ușă mă îmbrânci,
Zicând: „Du-te în poiană, iar nu în casă aci."
Se luă și după mine, dându-mi una peste tur,
Zicând: „Du-te mai departe, iar nu aici împrejur."

Eu văzându-mă de dânsul dat afară ca un porc,
Mă temui d'aci 'nainte în casă să mai mă 'ntorc.

Ca nu cumva să mă ție până la ziua la joc
Și să nu-mi odihnesc trupul ș'în acea noapte deloc;
Așa sării în grădină, d'acolo'n altă intrai
Și pe o claie de paie ca să mă culc mă urcai.
Nu trecu mult dup'aceasta și văz doi gardul sărind
Cu sărutări drăgăstoase și încetișor șoptind,
Veniră tocma supt claie, la care eram urcat,
Și aci să așezară să stea amândoi la sfat.
Ș'am cunoscut după șoapte că nu's făcători de rău,
Ci tainică întâlnire între fată și flăcău.

Așa eu din vârful clăii neputând să-i văz ce fac,
Mă râma'n inimă parcă oarecare gând de drac.
Mă pui pe brânci cu încetul și ochii în jos îmi plec,
Ca să mă uit, să iau seama la acești doi cum petrec.
Și neputând vedea bine, spre margine tot m'am tras,
Până când drept peste dânșii alunecând, caz în nas.
Ei văzându-mă d'odată fără veste'n capul lor
Au gândit că-s Miaza-Noapte ș'am venit ca să-i omor!
Fug înspăimântați de moarte, pârleazul nenemerind,
Cu văitături răgușite peste mărăcini sărind;
Iar eu, rău cum mă lovisem cu căderea mea în nas,
Nu puțin mă necăjisem de durerea ce am tras;
Pentru care să bag vină neavând altuia cui,
Imi ocăram nerozia care singur o făcui;
Dar mă mângâiai îndată, chiar în același minut,
Că uitându-mă'nainte văz un ce alb așternut;
Dibuiesc prin întunerec, dau cu mâna d'un pui fript,
Carele era cald încă și în frigare înfipt;
Mai dibuind pe alături dau și peste un vas plin,
De o azimioară caldă și de o ploscă cu vin.

Săracii ! zisei în sine-mi, cât s'o fi ei necăjit
Să-şi gătească astă cină, dar soarta nu le-a slujit !
Ce să zic ? Şi rău îmi pare, dar bine-mi pare mai mult,
Imi şopti poate norocul ca să mă plec să ascult,
Că iacă scăpai de două : una, adică de frig,
Ş'a doua, de setea care era aci să mă frig.
Dumnezeu tot îngrijeşte de un sărac când şi când,
Ce-i trebuie îi trimite când nici nu-i dă lui prin gând
Aşa dar aceste toate pentru ei nu s'a gătit,
Tocma după vorba care de la moşi am auzit :

Nu e pentru cine să găteşte
Ci pentru cine să nimereşte.

Iar pentru ei astă seară pupatul le e destul,
Dar îmi e necaz de mine că de pâsat sânt sătul ;
Ba şi îndesat cu sila, cum n'am văzut nici în vis,
Ş'acum mă uit la acestea, dupre cum unul a zis :

Bucatele sânt destul de bune,
Dar n'a ştiut naşa a le pune.

Iar cât pentru plosca asta le sânt recunoscător
Ş'o să'nchin cu ea odată pentru sănătatea lor.
Astfel zicând, ridic plosca, şi sete cum îmi era,
Intr'atât trăsei dintr'însa încât ochii'mi scăpăra ;
Şi cu ridicarea ploscii către răsărit privind
Văzui zorile ivite pe'ntunerecul gonind ;
Atuncea eu nu pierz vreme, tot vinul din ploscă sug,
O las aci, iau friptura cu azima şi plec, fug.
Ca să'ntreb de drumul mare trebuinţă nu făcea,
Mă'ndreptai de nişte cară încărcate ce trecea.
Dar d'a nopţii neodihnă şi câte le-am pătimit,
Cum şi de vinul din ploscă tămâiat şi ameţit,
Eram ca bătut în pivă, capul îmi atârna greu,
Şi ca să-mi răsipesc somnul îmi frecam ochii mereu ;

Dar surda, că vinul care nu m'am îndurat să-i las
Ş'îmi fu milă să rămâie să se trezească în vas,
Işi lungise atât nasul până încât s'a întins
Ca să glumească cu mine şi într'un noroi m'a'mpins ;
Eu mă sculam să plec iarăşi să mă duc în drumul meu,
El când mă'mbrâncea în dreapta şi când în stânga mereu.
Văzându-l că nu mă lasă, ci tot mă'mpinge să caz,
In cele mai dupre urmă am şezut jos de necaz.
Merindea cea căştigată în mâna cum o ţineam,
Cât colea'n noroi căzuse şi să o iau nu puteam.
Un câine, drumaş ca mine, trecând p'aci 'ntr'acel ceas,
Şi dând mirosul fripturii în delecatul său nas,
Văzându-o stând rău pusă, frumuşel o râdică
Şi ca să o puie bine fără zăbavă plecă.

Stând eu aici văz că trece un sătean cu carul gol,
Il strig, îl rog ca să vie să-mi dea mâna să mă scol.
Bunul om îşi opri carul, pe loc la mine veni
Şi întâi cu bună ziua după ce mă omeni,
Mă întrebă ce îmi este. Eu i-am zis : „Nu poci acum,
Ci ia-mă'n car ş'îţi voi spune ceea ce mă'ntrebi pe drum."
Aşa el de suptsioară ca p'o mireasă mă ia,
Ş'abia în caru-i mă puse, fără a se'ngreuia ;
Dete : hăis ! cea ! plecă carul, şi eu cum eram turtit
Ca un copilaş în leagăn îndată am adormit.
El neavând ce să facă, să dorm buştean m'a lăsat,
Ş'a fost silit să mă ducă acasă la el în sat.
Când ajunse'n bătătură ş'începu a desjuga,
Auzindu-l făcând gură şi copiii a-şi striga,
Mă deşteptai deodată treaz de vin, de somn sătul,
Şi mă văzui tras cu carul şi băgat supt un pătul.

Imi frec ochii, mă uit bine, văz că s'a fost înserat,
Ş'alăturea un foc mare de fete înconjurat,
Care din sat se strânsese la şezătoare cu furci
Şi de glume, basne, râsuri hohotea ca nişte curci.
Mă ridicai în picioare ca să mă dau jos din car,
Dar şezui iar, când văzui că sânt plin de noroi, murdar;
Şi stând aci, p'între loitre, la dânsele mă uitam,
Tiriachiu, în cap cu fumul, cu căscate ascultam:
Aşa'nţelesei că ele a fost spuind ghicitori,
Cum obicinuiesc prin sate să spuie la şezători;
Alte care mai zisese nu poci să ştiu pân'aci,
Decât pe acestea care auzii a le ghici:

Ghici ghicitoarea mea:

Ce lucru este în toate
Şi fără el nu să poate?

Numele.

Să vă întreb alta:

Spuneţi-mi acum anume
Ce pom e acel în lume,
Care ramurile sale
Toate le are la vale
Şi vinele, rădăcina,
Ii stau în sus cu tulpina?

Omul.

Ghici ghicitoarea mea:

Ce floare e mai frumoasă
Şi bărbaţii o miroasă,
Numai lor e drăgăstoasă?

Femeia.

Ghici ghicitoarea mea:

Ce nod cu gura să'nnoadă
Şi cu mâini nu se desnoadă?

Cununa.

Ce este aceea?

Supt pădure grămădită
Şade lumea învelită
Ziua de soare fugită,
Noaptea de lună pitită?

Casa.

Ghici ghicitoarea mea:

Sânt albă sulimenită,
Şi urîtă şi iubită.
Vara nu vor să mă vază
Şi iarna mă îmbrăţişază?

Soaba.

Ghici ghicitoarea mea:

Eu n'am din natură
Nici limbă, nici gură,

Ghici ghicitoarea mea :

Sânt cercel cu toartă
Dar om nu mă poartă,
Decât mă acaţă
La case în faţă ?

Lacătul.

Ghici ghicitoarea mea :

In pădure m'am născut,
In pădure am crescut,
Ş'în oraş cum m'au adus
Judecător am fost pus ?

Bătul.

Ghici ghicitoarea mea :

Ce e dulce şi mai dulce
Şi nu poate să se'mbuce,
Dar din el gustă tot omul
Şi argatul ca şi domnul ?

Somnul.

Ghici ghicitoarea mea :

Ce nu poţi să pui
Să şază în cui ?

Ou.

Dar spui la orcare
Cusurul ce-l are,
Şi nu se mânie,
Ci va să mă ţie ?

Oglinda.

Ghici ghicitoarea mea :

Din toate-s mai grasă
Când intru, de groasă
Umplu toată casa,
Ziua mi-e ruşine,
Noaptea văz mai bine ?

Lumânarea.

Ghici ghicitoarea mea :

Eu la orce casă
Sânt slugă aleasă,
Eu pe orişicine
Intâmpin când vine,
Când pleacă afară,
Eu îl petrec iară ?

Uşa.

Ghici ghicitoarea mea :

Ziua în voiaje
Mereu mă pornesc,
Noaptea mă pun straje
Casa să păzesc ?

Broasca uşii.

Ghici ghicitoarea mea :

Buturuguță uscată,
O rădică încărcată
Și o dă jos descărcată ?

Lingura.

Ghici ghicitoarea mea :

Trupul, capul mi-e tot una
P'un picior stau totd'auna,
Cămăși am nenumărate
Și le port toate'mbrăcate ?

Varza.

Ghici ghicitoarea mea :

Chipul meu e tot bubos
Și nu's la nimeni scârbos,
Chiar de 'mpărați sânt cinstit
Și la masă-s priimit ?

Strugurele.

Ghici ghicitoarea mea :

Patru frați gemeni născuți,
Tot îmbrățișați crescuți,
Orcând îi vezi la un loc
Inveliți într'un cojoc ?

Mlezul de nucă.

Ghici ghicitoarea mea :

Coarne are și bou nu e,
Samar poartă, magar nu e,
Mâini n'are, 'n copaci se suie ?

Melcul.

Ghici ghicitoarea mea :

La trup sânt ușor,
Fără aripi zbor,
Dar nu sânt nici nor ?

Fulgul.

Ghici ghicitoarea mea :

Ce hiară încornorată
Umblă cu gura căscată
Și numai cu limba râmă,
Tot răstoarnă și dărâmă ?

Plugul.

Ghici ghicitoarea mea :

Trupul îmi bagă în casă
Și capul afară-mi lasă ?

Cuiul.

Intr'acestea, văz că vine la dânsele un bătrân,
Care se părea că este un prea deșteptat român,

Pe care ele-l chemase să le spuie la poveşti,
Fiindcă el ştia carte şi alte bazne bătrâneşti.
Fetele dacă-l văzură începură a-l numi,
Zicând: „Iacă şi moş Neagu veni a ne mulţămi."
După ce şezu bătrânul, una carea îndruga,
Incepu cu linguşire a-i zice şi a-l ruga:
„Moşicule! ştii prea bine că noi toate te iubim
Şi ca pe un tată tocma te avem şi te cinstim;
De aceea totd'auna te chemăm la şezători
Să ne spui vreo poveste şi niscaiva ghicitori;
Fă bine dar şi astă seară, fără a te supăra,
Cu ghicitori or cu bazne iarăşi a ne'ndatora."
El răspunse: „Draga tatii, eu ştiu lucruri bătrâneşti
Şi ca bătrân nu-mi prea place ghicitori copilăreşti;
Dar ca să vă 'mplinesc voia, îmi voi lăsa placul meu,
Vă voi spune, dar ştiu bine c'o să le desleg tot eu.
Bunioară ca: Odată, un sătean la bâlci plecând,
Veni copilul la dânsul şi îl întrebă zicând:
Unde vei să mergi, tatică? El: La bâlci, copilul meu.
Fiul: Cumpără-mi un fluier, de nu vei să merg şi eu!
Tatăl său făgăduindu-i şi la bâlci dacă s'a dus,
Ca să-i cumpere un fluier aminte s'au şi adus.
Acasă dacă se'ntoarse, fiul său la'ntâmpinat
Şi bucurat zise: Tată! dar fluier mi-ai cumpărat?
El, «da!» după ce-i răspunse, şi fluierul i-a întins
Şi fiul de păreri bune cu două mâini l-a coprins;
După ce suflă într'însul şi se 'ncercă a cânta,
Mă rog, taticule, zise, na de cântă dumneata.
Aşa şi voi acuma veţi face la spusul meu,
Eu să vă zic ghicitoarea şi să o desleg tot eu.
Cu toate că nu mă supăr, puteţi să mă întrebaţi

Care n'o puteţi pricepe şi nu ştiţi s'o deslegaţi.

Aşa dară ascultaţi:

Intrebare: Dece latră câinele?

Că nu poate vorbi.

In.: Dece duce câinele osul în gură?

Că nu are tradistă să-l pună.

In.: Dece roade câinele osul?

Că nu poate să-l înghită.

In.: Dece se culcă boul?

Că nu poate să şază.

In.: Dece-i curg boului balele?

Că nu poate să scuipe.

In.: Cine geme nebolind şi caută nepierzând?

Porcul.

In.: Dece fuge iepurele la deal?

Că nu poate să între supt deal.

In.: Când stă iepurile şi nu fuge?

In frigare.

In.: Dece şade cioara'n par?

Că nu se poate înfepa în el.

In. : Când este parul cu amândouă părţile'n pământ ?

Când e oala pusă pe el.

In. : Când e noaptea mai mică ?

Când te culci seara târziu.

In. : Când e ziua cea mai lungă ?

Când n'ai ce să mănânci.

In. : Când e ziua cu noaptea tot una ?

Când se îmbată gazda dimpreună cu oaspeţii.

In. : Care bucate sânt mai cu gust ?

Care se mănâncă cu foame.

In. : Ce este mai dulce decât toate în lume ?

Limba, când vorbeşte vorbe dulci.

In. : Dar ce este mai amar decât toate ?

Iarăşi limba, când vorbeşte vorbe amare."

Ca d'alde aste şi alte pe când moş Neagu spunea,
Din care cele mai multe nu le poci minte ţinea,
Văz intrând în bătătură alţi doi inşi, încet pâşind
Şi pe cale împreună d'alde ale lor vorbind.
Fetele cum îi zăriră îşi ziseră : „Vedeţi voi ?
Uite că vine moş popa şi arendaşul la noi."
Zicând astfel, se sculară care pe unde şedea,
Cinstea cea cuviincioasă acestora ca să dea ;
După dânşii totd'odată veni şi un militar,
Care din slujbă ieşise ş'aducea un lăutar.

Deci zicându-le să şază, şezură şi ei în rând,
Câte o buturuguţă în loc de scaune luând.
Popa zise : „Jupân Iani (aşa chema p'arendaş),
Crez că ai avut petreceri mai frumoase la oraş ;
Acolo sânt baluri, clupuri, e teatru, e picnic,
Sânt soarele şi altele care nu ştiu cum le zic,
De care dumneata poate până în gât eşti sătul
Şi de soarta noastră crez că o să aibi de râs destul :
Fetele noastre sânt proaste, nu vorbesc politicos,
Nici ştiu să întoarcă polca şi cotrodanţul frumos,
Ele pe la soarele toate furcile îşi iau,
Spun, sporesc din gură multe şi din mâini lucrez, nu stau ;
Vr'un lăutar de se'ntâmplă să aducă cinevaşi,
Nu-l pun la danţuri să cânte, după cum fac la oraş,
Ci îi cer ca să le cânte d'alde viteazul Mihai,
Trăgând din arcuş odată să zică zece din grai ;
D'alde aceste şi alte cântece vechi bătrâneşti,
Care'n ele se coprinde tot oarecare poveşti.
Iar dumineci, sărbătoare, când nu lucrez ci şed to.,
Atuncea se duc la horă şi joc până nu mai pot ;
Căci şi jocul este iarăşi născocit de om mintos
Ca'n sărbători să nu doarmă un muncitor mai vârtos,
Fiindcă şederea, somnul lesne să face năravi,
Că ele moloşesc trupul şi îl fac leneş, trândav ;
Iar sărbătoarea când joacă e ca şi când ar munci,
Şi a doua zi la lucru trupul uşor pot suci.
Aşa dar fetele noastre, ca de oameni muncitori,
Asta seara o să spuie la basne şi ghicitori.
De aceea ştiu prea bine că aşa mult n'o să stai,
Să asculţi la d'alde aste şi mulţămire să ai."
„Ei ! ei ! parinte, — el zise — chind am fost la Bucuresti,
Am ţinut io un han mare, la straza [1] la Tirchilesti ;

[1] = strajă (= barieră).

Avem la el una crițma, una iar cu bacalii,
Si una bragazirie, ostoson [1] trii pravalii;
Toate era ale mele, vindem pasturma [2], opinți,
Funii, pacura, liulele, tiutiun rumunesc si chinți [3].
Avem si una ondaie, ama [4] țe mare sa zic,
Incapei țințispreți de oameni, tote mari cu copil mic.
Chind venei baba de jurna cu fete, cu lautari,
Și cu flechei ipochimeni [5] precupeți tot cu punzi mari,
Ah! sa vezi țe frumos baluri am facut si am zucat!
S'are patru ochi, nu saturi si urechi de ascultat.
Atunțe io paraluțe am chistigat chitevas,
Am luvat mosia asta si am facut arendas.
Omos [6] de chind sunt aițe in sat tot omenii prost!
Niți el nu vine la mine, niți io la altul am fost;
Tote zile singur, singur, zou pre mult mi s'a urit,
Malista [7] chind vine noapte, apoi mi s'a hotarit.
Lipon [8], si io asta sara am poftit aiți sa viu
Sa vez fetele țe fațe, ca să nu zic che nu stiu;
Ama [4] daca veniam singur dezaba, nu fațem haz,
Che fetele de rusine era sa mi facă naz.
Acum omos [6] bine-mi pare ca sfinția ta a vrut
S'ai venit aiți cu mine la fetele sa ascult;
Am si o sluga la mine care am fost militar,
Am porunțit el sa vie aiți cu un lautar;
Daca vrei sa pun sa chinte che io am platit pesin,
Am dat una firfirica si țințizeți dramuri de vin."

1 = în total.
2 = pastramă.
3 = chingi.
4 = dar.
5 = de vază.
6 = însă.
7 = mai ales.
8 = așa dar.

„Bine, bine, jupân Iani — popa zise — ești un om
Politicos, prea de treabă, mai vârtos și galantom,
Te-ai cheltuit asta seară pe fete să le cinstești,
Să le cânte lăutarul și dumneata să privești.
Prea frumos, dar d'ocamdată lăutarul poate sta,
Și eu după ce m'oi duce atuncea le va cânta,
Căci e mult pentru un preot ș'aici numai c'am venit,
Nu doar că neiertat este, că nu e loc necinstit;
Dar însă dumneata poate cumva vei fi auzit
Că alte are mireanul ș'alta popa de păzit.
După cum este o vorbă din zilele bătrânești:
Or vorbește cum ți-e portul, or te poartă cum vorbești.
Deși iar după cum zice: omul sfințește pe loc,
Omul iarăși îl preface și în bătaie de joc,
Cele sfinte în tot locul totd'auna sfinte sânt,
Nu să spurcă niciodată aceea ce este sfânt.
Omul iarăși cel de cinste în tot locul e cinstit,
Că să poartă omenește și de toți e omenit.
Iar murdar care se poartă în tot locul e murdar,
El ș'între oameni de cinste la cuvinte e flecar.
Noi însă în asta seară o adunare avem,
Care din cele mai rare ca să o numim putem;
Fiindcă o să petrecem un ceas sau cel mult doi, trei,
Ca bătrânii, mai cu cinste, iar nu ca cei tinerei.
Avem aici pe moș Neagu, pe cel mai bătrân în sat,
El trăind a văzut multe și multe de cap i-a dat;
Știe povești prea frumoase, cum și basne, ghicitori,
D'aceea îl și tot cheamă fetele la șezători.
Noi dar mai întâi pe dânsul să-l punem a ne cinsti,
Și din multe care știe ceva a ne povesti."
„Bucuros — moș Neagu zise — acum am tâlmăcitori,
Și o să încep a spune la altfel de ghicitori,
Care numai popa poate să le ghicească frumos,

Şi ghicitorile care sânt din carte mai vârtos."
„Incepe — popa îi zise — acum orcare vei vrea
Şi îţi vom ghici din ele care ni să va părea."

Deci dar el îşi drese glasul, de câteva ori tuşind,
Apoi urmând cu'ntrebarea, popa răspundea ghicind.
Dar cam zăbovea la ele, una'n loc d'alta zicând,
Până să le nimerească, mai multe răspunsuri dând;
Şi dacă vedea moş Neagu că vreuna n'o ghicea,
Incepea să spuie alta, după ce o tâlmăcea.
Deci eu într'acele multe departe să nu mă duc,
Era ca d'alde aceste, pe cât aminte mi-aduc:

. . . . . .

Intrebare: Cine s a născut şi încă n'a murit?

Eu m'am născut şi încă n'am murit.

In.: Ce este: două stau, două aleargă, două se schimbă, şi două se sfădesc?

Două stau: este cerul şi pământul. Două aleargă: este soarele şi luna. Două se schimbă: este ziua şi noaptea Şi două se sfădesc: sânt viaţa cu moartea.

. . . . . .

In.: Unde e buricul pământului?

Aici, unde stau eu, de nu crezi, măsoară şi vezi.

In.: Unde e dealul mai înalt?

Unde e valea mai adâncă.

In.: Ce este mai alb decât laptele?

Ziua, că laptele nu luminează.

In.: Ce vieţuitoare umblă dimineaţa 'n patru picioare, la prânz în două şi seara în trei?

Omul, că când e mic umblă d'a bușile, când e mare în două picioare şi când îmbătrâneşte mai ia şi un toiag.

In.: Am patru surori gemene
Cu numele asemene,
Una p'alta se gonesc tot
Şi să s'ajungă nu pot?

Roatele carului.

In.: Sânt două surori în lume
Neasemenea la nume,
Una albă, luminată
Ş'alta neagră'ntunecată,
Se gonesc prin lumea lungă
Şi nu pot să se ajungă?

Ziua cu noaptea.

In.: Din pământ ca Adam sânt zidit,
Pe roată ca sfântul Gheorghe tras,
In coptor ca cei trei coconi[1] ars;
Când trăiam, de toţi eram cinstit,
Mă lua'n mâini, mă pupa,
Iar când ca toţi şi eu am murit
Nu s'a găsit cine a mă îngropa?

Borcanul de vin

[1] Aluzie la o legendă relatată în Biblie, cartea Daniel, cu privire la trei tineri aruncaţi în foc pentru credinţa lor.

In.: De iute ce sânt trei abia mă ţin,
Din nasu-mi curge miere şi venin,
Glas nu am, dar să strig când voi fi pus
Mă aude răsărit şi apus.
Eu lumea o'mpăciuesc şi o'nvrăjbez,
Eu pe toţi îi bucur şi întristez?

Condeiul.

Intrebare:

Unul intrând la o casă unde s'a întâmplat să fie o şezătoare de fete, a zis: bună seara, patruzeci de fete! Ii răspunse una dintr'însele: nu sântem patruzeci, ci, de am mai fi pe cât sântem şi pe jumătate, atunci am fi patruzeci.

Era şasesprezece.

Intrebare:

Un copil îndrăzneţ intrând într'o şcoală întrebă pe profesorul câţi şcolari are. Ii răspunse el: de aş mai avea încă atâţi pe câţi am şi pe jumătate, şi pe sfert, şi cu dumneata, s'ar face o sută.

Au fost treizeci şi şase.

Intrebare:

Unul cu capul tăiat ţinea pe un mort în braţe, şi mortul striga către cel cu capul tăiat: vai de mine, mă tem c'o să mor! Iar cel cu capul tăiat zicea: nu te teme că până sânt cu viaţă tu nu mori.

Pomul tăiat şi altoiul.

„De aste — zise moş Neagu — sânt de nu le isprăveşti,
Dar o să vă spui acuma nişte'ntrebări cu poveşti.

Odată trecând p'o cale şi într'o luncă văzând
Pe un bărbat c'o femeie bucatele lor săpând,
Eu gândind că e bărbatul cu femeia lui vrusei
Ca să le dau bună ziua ş'într'acest chip le zisei:
Bună ziua, om c'omoaie! Iar nevasta mi-a răspuns:
Nu e omul cu omoaia, cu ochii nu ne-ai pătruns,
Ci te uită şi ia seamă că muma acestui om
Este soacra mumei mele (eu sânt vlăstar şi el pom).
Mergând tot gândii în sine-mi ce rudă sânt amândoi?
Şi am lăsat pân'acuma ca să vă întreb pe voi."
Cu zicerea «voi» moş Neagu către fete arătă
Şi această întrebare la ele o îndreptă.
Popa însă îi răspunse: „Asta eu să ţ'o ghicesc,
Că la aşa întrebări grele ele nu se domiresc.
Răspunsul acei neveste nu e greu de deslegat,
Căci era tatăl cu fata împreună la săpat."

. . . . . .

[La îndemnul arendaşului, Stan începe să povestească şi el.]

Stan suflă îndată nasul tuşi, glasu-şi curăţi
Şi spuse o ghicitoare ce cu basnul o'nsoţi:

Ghicitoarea:

„Ce este întâi iubit
Ş'în urmă e neprivit?
Ce e'n toate isprăvit
Ş'apoi e nepotrivit?
Ce e'n cinste priimit
Ş'apoi e şi suduit?

Deslegarea:

Spun că a fost într'o vreme oarecare împărat
Ticnit, blând, bun fără seamă, trăind cu toţi împăcat.

Când vr'un boier în greşală cădea prin niscai urmări,
El nu-l pedepsea cu alta decât numai cu'ntrebări ;
Şi când le da deslegarea sau să zic când le ghicea,
Atunci îl ierta de vină şi iar iubit îl făcea.
Aşa un boier greşindu-i îl chemă ş'îi dete'n scris
Intrebările aceste, care şi prin grai le-a zis,
Puindu-i soroc să ştie că or aşa, or aşa,
După patru luni de zile răspuns a-i înfăţişa.

Deci boierul drept pedeapsă întrebările luând
Şi cu dânsele acasă să le descurce mergând,
Să căzni destulă vreme ş'aci parcă le ghicea,
Aci iarăşi dimprotivă le'ncurca şi le sucea.
D'ar fi şi putut vreuna s'o deslege'n vreun fel,
Dar nu-i venea să se'ncrează singur aşa numa'n el ;
Să temea să nu greşască nici cât bobul de nisip,
Nu cumva să-l tâlmăcească în vr'un deosebit chip.
Pe alţi boieri iar să'ntrebe că îl vor râde i-era ;
Cum să scape de pedeapsă se gândea şi se mira.
Pân'la soroc rămăsese vreo cinci zile acum
Şi trebuia la'mpăratul a se'nfăţişa orcum ;
Ii părea prea cu ruşine gândind la acel minut,
Când îl va'ntreba'mpăratul, cum să tacă ca un mut !
Şi cum iarăşi să-i răspunză vreun cuvânt stravagant,
Şi să iasă cu necinste, să-i zică că e pedant.

Aceste gândind în sine s'apucă numaidecât,
In hainele slugii sale se'mbracă, în port urît,
Şi necunoscut de nimeni plecă singur prin oraş,
Doar va găsi să-i deslege vreun cuvânt cinevaş ;

Şi când întâlnea pe uliţi din cei mai bătrâni ceva
Le propunea ghicitoarea şi cu cinste-i întreba ;
Dar văzând că pierde vremea nimica nefolosind,
Că mulţi da numai din umeri, ce să-i zică neştiind,
Ii veni'n gând să se ducă şi prin cârciumi, prin odăi,
Auzind cum că în ele se adun şi buni şi răi ;
Mai cu seamă pe la birturi unde merg şi procopsiţi,
Care n'au soţii şi singuri să petreacă-s mulţămiţi.
Intrând dar într'o odaie şi vr'o câţiva inşi văzând,
La o masă împreună făcând chef, mâncând şi bând,
S'alătură lângă dânşii cu dându-le un bon-jur
Şi ei iar îi mulţămiră cu toţii cum sta'mprejur.
După aceea îndată scoate, trânteşte un ban
Şi cârciumarului zise ca să umple un borcan.
Acei strânşi cu întâmplare fiind tot cam craidonaşi
Cum văzură trântind banul se îmboldiră cumvaşi,
Şoptind : Mă ! vede golanul, pe lângă el binişor,
Să-l linguşim şi să-l facem să mai dea la vinişor.

Deci scurgând ei la pahare şi verzi, uscate'ndrugând,
Găsind prilej şi boierul făcu'ntrebare zicând :
Ce este întâi iubit
Ş'în urmă e neprivit ?
E ! aş ! îi răspunse unul, asta e cireaşa chiar,
Ea când este timpurie în luna lui cirişar
Fiecare o iubeşte, îi dă cinste'n casa sa
Ş'osebit o preţuieşte puind-o la masa sa ;
Iar dacă încep să iasă alte poame după vremi
Nici nu să uită la dânsa, ci zice că are viermi.

Boierul privind la dânsul zise în cugetul său :
Să cam potriveşte bine vorba astui nătărău !

Şi după ce închinară cu paharul de rând iar,
Să lăsăm aceasta, zise, şi alta să-mi ghiciţi dar :
Ce e'n toate isprăvit
Ş'apoi e nepotrivit ?
Asta e magarul, zise altul care-l auzi.
Bine, îi zise boierul, ce fel şi cum, spune, zi !
Apoi nu vezi, îi răspunse, că el este isprăvit
Ca şi alte dobitoace, dar este nepotrivit ;
Că la trup este cât mânzul, la cap ca un armăsar,
Urechile-i de o palmă, şi glasu-i ca de magar.

Auzind astfel boierul zise în gândul său iar :
Văz că se loveşte ş'asta, că mai aşa este chiar.
Apoi văzând că nu este nicidecum vin în borcan
Porunci să mai aducă şi trânti încă un ban.
Aceşti carii de boierul era cu vin adăpaţi,
Văzând de supt aşa haine bani galantomeşte daţi,
Intrară în bănuială între ei cu a şopti
Şi cam luaţi pe supt mână acei bani a-i socoti,
Zicându-şi : Mă ! nu e treabă, gâtul deşi ne udăm,
Dar cu galantomul ăsta toţi de belea o să dăm ;
Ci ia noi să cam trimitem poliţia s'o vestim,
Decât cu vreo năpaste aici să ne pomenim :
Că ăsta i-a furat banii or de la stăpân cumva,
Or din vreo altă parte şi s'a apucat să-i bea.

Auzind boierul şopta a şters-o pe loc d'aci,
Lăsând a treia'ntrebare şi alţii a i-o ghici,
Că'n astfel de uniformă a vizita nu voia
Poliţia, cu parada care trebuia să-l ia,
Şi s'ajungă de poveste că prin cârciumi a umblat,
Să audă mic şi mare, şi boier şi împărat.
Acuma dar ce să facă ? o'ntrebare mai având,

Se socoti în tot chipul ş'îi veni iarăşi în gând
Cum că şi prin cafenele din procopsiţi se duc mulţi,
(Carii de multă ştiinţă ajung până şi desculţi).
Aşa schimbă acum portul într'un călător strein
Şi la o cafenea merge unde fel de oameni vin ;
Cafea, cibuc porunceşte, şade, priveşte'mprejur,
Şi îndată veni unul, îl cinsti cu un bon-jur ;
Incepu să-l cerceteze de negoţ cu rezon bun,
Cerându-i pe lângă aste şi o liulea de tutun.
Boieru'ntinse cheseaua, lângă dânsul cum şedea
Şi cafegiului zise ca şi o cafea să-i dea.
Deci ei din vorbă în vorbă, o vorbă alta născând,
Veni locul ghicitoarei şi îl întrebă, zicând :
Ce e'n cinste priimit
Ş'apoi e şi suduit ?
Iar el îndată răspunse : Asta sânt însumi chiar eu.
Prea bine, zise boierul, tu eşti dar doritul meu ;
Poţi merge acum cu mine pân'acasă într'un ceas
Ş'îţi dau câte un leu plată pentru fiecare pas ?
Bucuros, merg, el răspunse, dacă zici că-mi vei plăti,
Şi nu numai pân'acasă, ci merg unde vei pofti.
Deci, fără a şti boierul aceea ce el gândea,
S'a dus cu el la'mpăratul răspunsurile să-şi dea.
Pe carele împăratul văzându-l înfăţişat
Ii căută hotărîrea şi găsind-o l-a 'ntrebat :
Ce este întâi cinstit
Ş'în urmă e neprivit ?
Deşi aceasta'ntrebare chiar pe persoana-i privea,
Dar de multă bunătate împăratul ce-o avea,
Priimi de bun răspunsul : e cireaşa, cum a zis,
Şi îl întrebă a doua, care era iar în scris :
Ce e'n toate isprăvit
Ş'apoi e nepotrivit ?

Şi aceasta întrebare ca ş'întâia privea chiar,
Dar zicând că e magarul, împăratul tăcu iar.
A treia iar întrebare care privea tot p'aci
I-o propuse împăratul şi îi zise a ghici:
Ce e'n cinste priimit
Ş'apoi e şi suduit?
Atunci boierul îndată p'acel om faţă l-a pus
Şi a zis: Acesta este, în drept răspuns l-am adus.
Iar omul deschise gura, pe loc cum îl arătă,
Şi cu «mulţi ani!» pe'mpăratul după ce îl salută,
Zise: Slăvite'mpărate! eu sânt cel nenorocit
Carele am fost în cinste şi am fost şi suduit;
Că cum am ieşit din şcoală c'obicinuit atestat,
Moşul înălţimei tale fiind atunci împărat,
In curtea împărătească în slujbă m'a priimit
Şi nici tatăl meu, poci zice, atâta nu m'a iubit;
Dar dimprotivă asupra-mi ceva când se supăra
Cu câte-i venea la gură striga şi mă ocăra;
Şi când îi trecea necazul, sau vina-mi când o uita,
Ca la un pământesc înger asupra mea să uita;
Murind el, eu iar în curte în slujba mea am rămas
La tatăl măriii tale moştenire sau miras;
Şi el asemenea iarăşi în cinste m'a priimit,
Şi încă mai cu asupră eram de dânsul iubit;
Dar când de vreo pricină pe mine se supăra,
Atunci să fugi, să iei câmpii, vai de capul meu era!
Apoi necazul trecându-i iar ca întâi mă iubea,
Mă chema cu binişorul şi cu dulceaţă-mi vorbea;
In scurt am trăit cu dânsul, cum zic, dulce şi amar!
Acum nu ştiu ce-mi vei face împărăţia ta iar!...

De spunerile acestui făcând împăratul haz,
Uită toată supărarea şi avutul său necaz;

Căci alta-i era 'ntrebarea ş'în alte părţi a ajuns,
In loc să-i dea deslegarea i-a adus om drept răspuns;
Care prilej îşi găsise în palatu-i a intra
Să spuie c'a fost în slujbă şi că procopsit era;
Şi bun fiind împăratul se arătă mulţămit
Şi pe amândoi în slujbă cu cinste i-a priimit."
. . . . . .

[Stan continuă povestirile:]

SLUGA: „Aşa, ascultaţi dar:

Un împărat oareunde, în ce ţară o fi fost
Nu ştiu, n'am citit-o'n carte, am auzit-o derost,
El câştigase'n viaţă numai trei moştenitori,
Dar nu avea nicio fată, ci toţi era tot feciori.
Impărăteasa lui însă din suflet dorind, voia
Ca să aibă şi o fată în palat pe lângă ea:
Neputând altfel să facă dorinţa a-şi împlini,
Stând ea într'una de zile în cuget ce îi veni?
Luă o fată streină, frumoasă, care-i plăcu,
Şi ca o fată de suflet pe lângă ea o crescu.
Care cât mergea spre vârstă atât faţă-i înflorea
Şi pe cât creştea p'atâta mai frumoasă se părea.
Faţa ei era ca crinul, părul în cap auriu,
Ochii era ca seninul, obrazul trandafiriu,
Buzele ei ca margeanul, dinţii ca margaritar,
Cu un cuvânt întru toate era ca un lucru rar.

Deci, viind feciorii'n vârstă ş'împăratu'mbătrânind,
Puse în gând să-i însoare încă'n viaţă trăind;
Şi aşa chemând în taină pe cel mai mare fecior:
Eu, fătul meu, să ştii, zise, am pus de gând să te'nsor;

Vecinu'mpărat îmi scrie cerând să ne încuscrim,
Cu o fată ce o are p'amândoi să vă'soţim ;
Iacă mi-a trimis şi chipul ca să te încredinţezi :
Este destul de frumoasă, zugrăvită cum o vezi ;
Şi osebit de aceasta e procopsită'n ştiinţi,
Mi-a spus de dânsa şi alţii, nu numai ai ei părinţi.
Fiul său răspunse : Tată ! ca unul ce-ţi sânt fecior,
Să-ţi dau toată ascultarea şi supunerea-s dator,
Zi-mi să mă duc în războaie, porunceşte'n foc să sar,
In apă şi unde-ţi place, de vrei să mă jertfesc chiar,
Gata sânt în tot minutul, mă plec până la pământ,
Iar cât de însurătoare să nu-mi pomeneşti cuvânt.
Dece ? îi zise împăratul, destul în vârstă nu eşti ?
Ce pricină te opreşte să nu te căsătoreşti ?
Alt nimic, iubite tată, feciorul său a răspuns,
Că sânt îndestul de mare şi în vârsta mea ajuns,
Decât îmi este că voia n'o să vei să mi-o'mplineşti,
O să-mi stric în deşert vorba şi o să te necăjeşti.
Ce lucru e, tatăl zise, care tu o să mi-l ceri,
Socotit atât de mare de nu-mi este prin puteri ?
Nu că nu ţi-e prin putere, îi răspunse fiul său,
Ci zic că n'o să vrei numai, şi o să mă ţii de rău.
E ! bine, tatăl său zise, iacă îţi făgăduiesc
Că deloc n'o să mă supăr, şi poate s'o şi'mplinesc.
Iubesc, fiul său răspunse, pe fata care o creşti,
Insoţeşte-mă cu dânsa, de să poate şi voieşti.
Ii răspunse împăratul : Dar or ai înnebunit ?
T'ai ieşit cumva din fire şi de ea mi-ai pomenit ?
Nerodule ! ea ţi-e ţie întocma ca şi o sor,
N'ai gândit că nu să poate cu dânsa să te însor,
De t'ai aruncat asupra-i amorul ca un nebun,
Ş'apoi să-mi propui acuma cu ea să te şi cunun ?
Te ţineam că eşti cu minte, dar acum te văz prea prost

Şi la părerile mele de tot amăgit am fost.
Lasă acea nerozie ş'ascultă cuvântul meu,
Să te'nsoţesc după lege cu fata care zic eu.
Scumpul meu tată, el zise, ştiam eu că nu mi-o dai,
Dar şi nici nu iau pe alta, chiar în bucăţi să mă tai.
Acest cuvânt pe'mpăratul şi mai tare supărând
Il goni afară'ndată cu înasprime zicând :
Fugi, piei, nu sta înainte-mi, tu fiu împrotivitor !
Şi spre a ta ruşinare pe frate-tău o să'nsor.

Ieşind el, chemă'mpăratul pe feciorul mijlociu
Şi începu cu blândeţe a-i vorbi ca la un fiu,
Zicând : Fătul meu, ascultă să vezi, dece te-am chemat ;
Eu pe frate-tău cel mare foarte mult m'am supărat ;
Că i-am propus să se'nsoare şi el ca un nevoiaş
Incepu să-mi facă nazuri, tocma ca un copilaş ;
Şi de aceea în locu-i pe tine te întâiez,
Voi să te'nsor mai'nainte, ca pe el să-l ruşinez ;
Iacă'mpăratul (cutare) îmi scrie de fie-sa,
Şi aceasta încuscrire nu voiesc a o lăsa :
Fiindcă se'nvecineşte ş'îl avem lângă hotar,
Fata iar e înţeleaptă, şi frumoasă ca ea rar,
Socotesc dar că am cinste la cele ce îţi vorbesc,
Ş'îmi vei împlini dorinţa cu ea să te însoţesc.
Fiul său ş'acesta iarăşi propunerea ascultând
Tot asemenea răspunse că : Nu mă însor, zicând.
Ş'înăsprindu-se'mpăratul îl întrebă : Dar ce vei ?
N'o să te'nsori niciodată ori alta-ţi place să iei ?
El mai ocoli cu vorba, cugetul său ascunzând,
Dar nevoindu-l să spuie zise şi el răspunzând :
Dacă, iubitul meu tată, vei să mă căsătoreşti,
Insoţeşte-mă cu fata care în palat o creşti.
Când auzi 'mpăratul că şi acest fecior iar

Cerând ca și cel mai mare tot aceeași fată chiar :
Nebun ești, zise'mpăratul, apoi ea ți-e ca o sor,
Nu gândești că nu să poate cu dânsa să te însor ?
Lasă-ți dorința neroadă, ascultă de sfatul meu
Și te'nsoțește cu fata care ț'am ales-o eu.
Mă iartă, el zise, tată, că am îndrăznit prea mult,
Dar nici iar să iau pe alta, mort, tăiat, nu te ascult.
Aceste ale lui vorbe pe'mpăratul supărând
Il izgoni dinainte-i, ocărîndu-l și zicând :
Semețule, asta-ți este respectabilul răspuns ?
L'atâta nerușinare ș'îndrăzneală ai ajuns ?
Ieși ! ieși mai curând afară ! Du-te, băga-te-aș în tun !
Ia-te cu cellalt de mână, că nici tu n'ai fost mai bun !
Pentru neghiobia voastră și eu cinstea vă râdic
Și o să'nsor mai 'nainte pe cel decât toți mai mic.

Ieșind ș'acesta afară necinstit și ocărît,
Chemă'mpăratul să vie cellalt fiu numaidecât
Și viind tot așa iarăși și către dânsul a zis,
Cum că'mpăratul cutare de încuscrire i-a scris,
Și frații săi nu voiră să-l asculte nicidecum,
Zicând și unul și altul că nu să 'nsoară d'acum,
Ci încai el să-l asculte și p'acea fată s'o ia,
Că va trăi o viață prea fericită cu ea ;
Dar câtă îi fu mirarea când auzi că și el
Nu voiește să se'nsoare cu altă fată de fel !
Ci tot pe acea din casă, care ceilalți o cerea,
Asupra-i s'amorezase și după dânsa murea ;
Și, chiar d'ar fi vrut acuma s'o dea la unul din ei,
Dar cui s'o dea mai 'nainte, că o cerea câteși trei ?

Chibzuind dar împăratul cum ar putea folosi,
In cele mai după urmă cu cuviință găsi
Ca să-i trimiță prin lume, să umble în depărtări.

Să-și uite de acea fată, să vază și alte țări ;
Și așa fără zăbavă pe câteși trei frați chemă,
Carii viind toți de față, astfel cuvântu-și urmă :
Eu dorii ca un părinte pe toți de rând să vă'nsor,
Să văz și eu în viață-mi vreun nepot din fecior.
Voi însă toți dimprotivă într'un gând v'ați întâmplat
Și îmi cerurăți pe fata care o cresc în palat.
Cum vedeți, fata e una, în trei nu poci să o fac,
Cui să o dau mai 'nainte și pe care să împac ?
Trebuiește, prin urmare, numai unul să o ia,
Și în alt chip nu poci face hotărîrea pentru ea,
Decât din voi fiecare câte un drum apucând
Și în trei părți ale lumii tot d'odată toți plecând,
Să umblați din țară'n țară și din cetăți în cetăți.
Unde veți vedea în toate osebite rarități ;
Căci tot locul din natură are și dar osebit,
Un cu une ș'alt cu alte bunătăți e'mpodobit.
Din voi dară fiește care pe unde veți preumbla
Orce mai prețios lucru în vr'o parte va afla,
Care să nu să găsească în ținutul meu de fel,
Și care ca o minune mi-l va aduce cu el,
Pe acela și îndată cu fata-l voi însoți,
Și cât îmi va fi puterea îl voi și îmbogăți.

Deci această hotărîre feciorii lui auzind
Și pe fata fiecare cu înfocare iubind,
Prea bucuroși priimiră să facă acel voiaj,
Luară bani și plecară cu un osebit coraj,
Fără să li să mai pară că să va'ntâmpla altfel [1],
Spera fiecare'n sine că va lua fata el.
Așa feciorul cel mare către India luând
Și prin cetățile toate primblându-se și umblând,

[1] In original : *astfel.*

Văzu într'una de zile în piața unei cetăți
Strigându-se de vânzare vreo câteva bucăți ;
Și stând la acea'mbulzeală și el ca un privitor
Aude strigând telalul la vânzare un covor,
Și lumea care de care la acel glas îndrăzneț
Cu sute, cu mii de galbeni înălța mereu la preț.
Auzind de suma mare feciorul de împărat
De o curiozitate pe-oarecine a'ntrebat :
Dece covorul acela la atât preț a ajuns ?
Iar acel om la'ntrebarea-i : Dar au nu știi ? i-a răspuns,
Și urmă zicând : Covorul e vrednic și mai de mult,
Că nu e, cum ți să pare, numai pentru așternut,
Ci este un covor magic, sau descântat și vrăjit,
Este cu solomonie, dacă vei fi auzit :
Când vei merge în vr'o parte și vei ședea pe covor,
Cum zici, «hai unde mi-e gândul !», ajungi îndată ca'n zbor.
Astfel pe el auzindu-l feciorul de împărat,
Decât toți mai cu asupră prețul i-a adăogat,
Și căzând covoru'n parte-i, numără banii pe loc,
Bucurându-se în sine de un astfel de noroc,
Zicea : Acuma știu bine că fata o s'o iau eu,
Că duc un lucru ce nu e în ținutul tată-meu.

Al doilea fecior iarăși spre partea Chinii plecând,
Ș'asemenea și acesta prin multe cetăți umblând,
Vede și el o oglindă, ce în strigări să vindea
Și chiar ca la o minune oamenii să grămădea ;
Se oprește să privească și el ca ceilalți de rând
Și auzind la preț mare acea oglindă'nălțând,
Curios, cu nerăbdare, întrebă numaidecât :
Cum că ce este pricina de este scumpă atât ?
Cel întrebat îi răspunse cu un deosebit ton :
E scumpă fiindcă este oglinda lui Solomon,

Carele cu'nțelepciunea lucruri mari a săvârșit,
Câte n'a făcut natura mintea lui le-a născocit ;
Din care și până astăzi prin lume tot se găsesc,
Precum și oglinda asta c'ar fi a lui o numesc ;
Fiindcă omul într'însa pe loc cum se va uita,
Poate vedea pe orcine, la el cum va cugeta.
Auzind el, deodată de fata în gând i-a dat
Și cum o văzu'n oglindă, ochii când ș'a aruncat,
Începu să'nalțe prețul, peste alți adăogând
Și îi rămase asupră, mai mult nimenea nedând.
Scoase și numără banii, se făcu pe ea stăpân,
Și în tocul ei puind-o, o băgă la piept în sân,
Zicând : Un astfel de lucru nici n'a văzut tată-meu
Și crez fără îndoială că o să iau fata eu.

Al treilea fecior iarăși care d'odată plecă
Și el cu același cuget spre alte părți apucă ;
Cetăți, sate și orașe în drumu-i întâmpinând,
Prin nemumărate târguri umblând tot și cercetând,
Nu putu alt să găsească decât iar la un mezat
Văzu strigând de vânzare un măr foarte minunat,
Din care, la orce boală, mâncând pe om vindeca,
Chiar și din cumpăna morții sănătos îl rădica ;
Prețul lui să înălțase la mare sumă de mii,
Fiindcă lungea viața avea prea mulți mușterii ;
Feciorul de 'mpărat însă că-l va lua el crezu
Și tot adăogând prețul asupra lui și căzu.
După ce numără banii ș'îl puse în buzunar,
Zise : Știu că acest lucru e în lume cel mai rar,
Care socotesc, îndată tatăl meu cum l-o vedea.
O să ia fata de mână și mie o să mi-o dea.
Deci, într'acest chip toți frații câte ceva cumpărând,
Și fiecare pe fata că o va lua sperând,

Au plecat să se întoarcă ; şi acum cum venea ei,
La un oraş oarecare se'ntâlniră câteşi trei.
Incepură să se'ntrebe despre unde au umblat
Şi de prin acele locuri ce lucruri au cumpărat ?
Spuseră, se lăudară, lucrurile toţi scoţând
Şi magica lor putere fiecare arătând.
Când spuse cel cu oglinda, îi ziseră ceilalţi : Poţi
Ca să ne arăţi într'însa să vedem pe fata toţi ?
Dece nu ? el le răspunse, şi oglinda deschizând,
Văd ţiindu-i lumânarea, pe pat de moarte zăcând.
Atunci cel cu mărul zise : Eu o scol cu leacul meu.
Cel cu covor iar răspunse : Şi mai în grab vă duc eu.
Zicând aceasta, îndată pe covor toţi cum s'au pus,
Ca săgeata într'o clipă la bolnava au ajuns ;
Şi cum i-a atins de buze mărul cel vindecător
Se sculă'n grab sănătoasă (fata) înaintea lor.

Puteţi să-mi ghiciţi acuma — zise sluga către ei —
Cui a dat fata'mpăratul ? Cin'a luat-o din trei ?
Căci, mai întâi cei cu mărul cu drept cuvânt o cerea,
Că de nu-i da să o scoale, negreşit fata murea.
Cel cu covorul cerând-o, că are drept iar zicea,
Că, orşicum murea fata, dacă el nu-i aducea.
Şi cel cu oglinda iarăşi zicea într'acelaşi fel,
Cum că, ca să ia pe fata şi mai mult drept are el,
Căci, de nu era oglinda-i să o vază că zăcea,
Nici covorul, ba nici mărul folos ei nu-i aducea."

Pe când toţi îşi bătea capul şi în tot chipul gândea
Din acei trei fraţi la care ei pe fata să o dea,
Răspunse din şezătoare o fată mare, zicând :
„Eu nu ştiu dintre ei cine mai mult drept o fi având,

După părerea mea însă tot dreptul îl are ea
Să-şi aleagă care-i place şi pe acela să-l ia."
La acest cuvânt al fetii, „Bravo !" au zis câţi era
Ş'începură norocită însoţire a-i ura ;
Iar Stan sluga, auzindu-i că o laudă pe ea :
„Bună treabă, zău — le zise — eu spui ş'altul bravuri ia !"
. . . . . .
. . . . . .

[Indemnat de arendaş, Stan continuă :]

SLUGA : „Ascultaţi dar :

Imi povestea unul cum că ar fi fost
In Constantinopoli un om de neam prost,
D'ăi de care creşte ca un copaci gros,
Sucit în tulpină şi strâmb, nodoros ;
Netrecut prin şcoală ca şi un lemn iar
Tăiat cu toporul, nedus la tâmplar.
El pe lângă alte multe neciopliri
Avea şi asupra-şi mai multe pociri :
Să lăsăm că'n spate era cocoşat,
Că nu e al firii lucrul întâmplat,
Ci în celelalte, buze, nas, urechi,
Le avea'n mărime ca două perechi ;
Il vedeai în toate de fire greşit,
Ca când laşi un lucru nedesăvârşit ;
De ştiinţă iarăşi, după cum am zis,
Orce pe răboaje îl avea înscris ;
Dar însă cu banii carii să vestea,
Luă nevestică frumoasă ca stea.
Şi cu jaluzia-i dintr'al nunţii ceas
O'nchise să şază sus într'un cafas ;

Că avea saraiuri ca cei mai bogaţi
Şi nu lăsa'n ele nicidecum bărbaţi ;
Atât peste fire era temător,
Incât era'n vreme tot bănuitor ;
Şi după ce oameni nu vrea'n casa sa,
Nici scotea'n primblare pe nevasta sa,
Nu cumva să vază vreun frumuşel
Şi să-i alunece ochii după el.

Biata lui nevastă petrecu tăcând,
Ca'ntr'o puşcărie închisă şezând,
Până când salteaua în pat putrezi
Ş'îndrăznind îi zise astfel într'o zi :
Ce o fi, bărbate, pentru Dumnezeu !
Mult o să mai ţie aşa traiul meu ?
Trei ani sânt îmi pare de când ne-am luat
Şi la noi în casă om n'a mai intrat ;
N'ai tu vreo rudă, or vr'un cunoscut ?
Că doar în pădure nu te-ai fi născut !
Să-i aduci să vie de vorbă să stăm,
Cu ei să petrecem, să ne ospătăm,
Cum vedeam părinţii adesea făcând,
Cu rude, prieteni mâncând, petrecând ;
Iar tu la primblare cândva nu mă duci,
Nici la noi în casă pe alţi nu aduci.
Zău ! iacă-ţi spui dreptul că mi s'a urît
Cu aşa viaţă şi trai amărît !
Şi d'o fi tot astfel să mă pedepsesc,
Mai bine o moarte decât să trăiesc !
Auzind bărbatul zicându-i astfel,
Că-şi plânge viaţa şi traiul cu el,
Se gândi în sine şi se socoti,
Despre care'ndată un plan pregăti ;

Şi aşa în piaţă mergând înadins,
Fără prelungire doi amici [1] ş'a prins,
Intocma ca dânsul strâmbi şi cocoşei,
Precum şi la chipuri ca el frumuşei ;
Şi fiind aceştia oameni scăpătaţi,
Săraci, fără stare şi prost îmbrăcaţi,
Mergând pentru haine în grab târgui
Anterii, giubele l'amândoi croi,
Insă din materii tot din acel fel,
Ş'îi îmbrăcă'ntocma asemeni cu el ;
Nu vrea el să aibă ei schimbat ceva,
Ca să nu s'arate mai ţanţoşi cumva ;
Ci la fel cu dânsul fiind îmbrăcaţi
Semăna la toate ca trei gemeni fraţi.
Şi după ce astfel frumos îi găti
P'amândoi acasă la masă-i pofti,
Ş'într'un loc lăsându-i, acasă s'a dus
Şi nevestii sale de dânşii a spus,
Zicând ei : Dragă ! azi să te găteşti,
Că la masă oaspeţi ai să priimeşti.
Auzind nevasta acest al său glas,
De mare mirare coprins'a rămas !
Şi luă toporul să cresteze'n prag,
Că-i aduce oaspeţi soţul ei cel drag.
Deci cu bucurie orânduind ea
Cele pentru masă câte trebuia,
Iacă căţeluşul în curte lătră,
Şi el cu doi oaspeţi în curte intră.
De ceea ce vede mirare o ia
Şi ca o nălucă o închipuia ;
Ii părea că ochii ei poate o'nşel
Pe trei inşi să vază la toate'ntr'un fel ;

[1] = prietini (n.a.).

Dar dacă intrară în casă văzu
Şi a fi aievea atuncea crezu.
Acest plan prost însă şi prea nătărău,
O scârbi asupra-i pe ea şi mai rău;
O făcu să-i pară că în râs o ia
Şi cum că îşi bate astfel joc de ea;
Atât o mâhnise ast lucru nerod
Cât i să pusese în gât ca un nod
Şi deş' în viaţă ea până acum
In gând n'avusese pas rău nicidecum,
Ci-şi iubea consoarta pe cât să putea,
Il cinstea ca înger şi îl socotea,
Spusele-i cusururi ea nu le vedea,
Punea în zicală temei şi credea,
Adică: bărbatul nu stă în frumos,
Ci-a fi decât dracul ceva mai chipos;
Dar văzând aceasta urmare d'acum
Hotărî să plece şi ea pe alt drum.
Aşa împreună atunci ospătând,
Cum şi după masă de vorbă şezând,
Când avu bărbatu-i treabă a ieşi
Ceva pe afară de a săvârşi,
Ea arătă roabei cu deştul, zicând:
Du-te l'acel oaspet, spune mai curând
Că când se va duce bărbatu-i cu ei
După prânz în piaţă la cafea toţi trei,
El să se întoarcă să vie aici,
Că voiesc a-i spune o taină, să zici.
După ce se duse slujnica la el
Şi cum o'nvăţase şopti'ncitinel;
Când s'a'ntors îi zise: Te duseşi să-i spui?
I-am spus, îi răspunse; o'ntrebă: Dar cui?
La acel din dreapta, la care mi-ai zis.

Dar, proasto, la dânsul eu nu te-am trimis,
Du-te spune ălui dincolo de el.
Şi mergând îi zise şi lui tot la fel.
Sosind şi bărbatul p'amândoi îi ia
Şi cu dânşii merge drept la cafenea;
Acolo'mpreună şezând, povestind,
Ş'îmbulzeală multă de oameni fiind,
Se strecură unul ş'afară ieşi
Ca când vreo treabă vrea a săvârşi;
Şi plecând se duse unde l-a poftit,
La femeia cărui bine i-a voit;
Carele în grabă'n casă cum veni
Cu cellalt în urma-i să şi pomeni.
Acum ce să facă a nu să vedea
Ş'aceasta'ntre dânşii de gol să se dea;
Cel dintâi să bagă aci'ntr'un dulap
(Negândind că-şi face pieire de cap).
Al doilea iarăşi cum intră şi el
Fără să mai şază pe scaun de fel,
Iacă şi bărbatu-i veni'n acel ceas,
Văzându-se singur în gazin rămas;
Nevasta văzându-l, în grab alergă
Şi p'acesta iarăşi în ladă băgă.
Bărbatul ei însă în casă intrând
Şi d'alde acestea fără să-i dea'n gând,
Şade şi îşi umple un cibuc să bea,
Poruncind să-i facă încă ş'o cafea;
Apoi cu încetul trăgând şi sorbind
Cu necaz în sine zicea'n el gândind:
Vezi ce îmi făcură acei doi mişei!
Mă pui să-mi vărs punga, să-i îmbrac pe ei!
Le gătesc bucate ca să-i ospetez
Şi cu băutură îi îndestulez!

Iar ei mă lăsară prin taină fugind,
Nedându-mi de ştire şi nemulţumind!
Dar şi eu găsindu-i ştiu ce să le fac,
O s'apuc îndată şi o să-i desbrac;
Şi acele haine le-oi purta tot eu,
Că după croială vin pe trupul meu.
Gândind el acestea se sculă, plecă
Şi drumul spre piaţă iarăşi apucă,
Ca să vază oare nu-i va întâlni
Şi despre purtare a le mulţămi;
Dar neîntâlnindu-i intră'n cafenea
Să-şi uite necazul care-l cătrănea.

Nevasta-i văzându-l de acasă dus
Alergă în grabă l'al în dulap pus,
Deschizând îl vede mort înnăbuşit;
Cu spaimă la ladă în grab a pâşit,
Ardicând capacul, se uită la el,
Vede că murise năbuşit ş'acel.
Stând în loc uimită se tot chibzuia
Cu doi morţi în casă ce să facă ea!
In cea după urmă îi veni în gând
Ş'a trimis pe roaba ca cât mai curând
S'alerge s'aducă un hamal cu sac,
Şi fără zăbavă veni c'un sărac;
Il chemă în casă, îi spuse zicând:
Azi cu întâmplare în casă şezând,
Viind fără veste ăst neruşinat
Năvăli asupra-mi beat înverşunat,
Şi vrând să mă apăr, cum l-am îmbrâncit,
S'a izbit cu capul ş'îndat'a murit;
D'aceea cu sacul te-am chemat să vii
Să-l arunci în mare, dar tainic să fii:

Că îmi este teamă şi ruşine chiar
Asta să se afle de vreun flecar,
Să mă poarte'n gură ş'a mă cleveti,
S'afle stăpânirea ş'a mă necinsti;
Du-te, du-l în grabă şi vin să-ţi plătesc,
Uite îl am gata, un împărătesc.

Il luă hamalul, în sac îl băgă
Şi drept către mare cu el alergă,
Il aruncă'ndată şi s'a'ntors la ea
Pentru osteneală plata vrând să-şi ia;
Dar el pân'să vie, ea pe cellalt mort,
Cum era întocma la chip şi la port,
In mijlocul casii târîş l-a adus;
Şi suind hamalul pe trepte în sus,
Ii ieşi 'nainte ş'începu la el:
Aşa-mi făcuşi treaba? Zise el: Ce fel?
Apoi uite mortul, îi răspunse ea,
Ado curând sacul şi d'aci îl ia.
Bietul om săracul, ca unul ce-a fost
Uşurel la minte şi cu totul prost,
De ceea ce vede sta şi fluiera,
Crezând că chiar mortul ce l-au dus era;
Şi se mira 'n sine că cum şi ce fel
S'a 'ntors mortu 'n casă 'nainte de el!
Aşa silit fuse bietul om sărac
Ş'apucând îndată îl băgă în sac,
Il luă 'n spinare, în fugă plecă,
Il duse la mare şi îl aruncă;
Ş'înapoi dând fuga plata ca să-şi ia,
Mult îi era teamă că iar va 'nvia;
Şi cu grije mare pe când se ducea
A se uita'n urmă-i se tot întorcea.

Când tocma la poartă hamalul veni
Şi din prag în curte picioru-şi porni,
Uitându-se 'n urma-i văzu că venea
Bărbatul femeii de la cafenea;
Socotind că este iarăşi acel mort,
Având trupul, chipul şi totul său port,
Incepu să-i facă cu o mână semn
Ş'în ceilaltă mână pregătind un lemn,
Ii zicea: Măi frate! stăi, nu fi mişel!
Până să-mi iau plata 'ngăduie niţel,
Ş'ei veni atuncea după ce mă duc,
Că încă odată nu o să te duc.
Ii zicea el multe, dar lui nu-i păsa,
Ci intră în curte ca la casa sa,
Neştiind că'n casa-i s'a făcut omor,
Gândea că hamalul e un cerşetor,
Dar hamalul care era necăjit
Ca turbat asupra-i pe loc a sărit
Ş'începu să-i care cu lemnul din mâini,
Dând chiar ca hengherii când omoară câini.
Auzind nevasta 'ncepu a ţipa;
Dar surda! de moarte nu-l putu scăpa!
Că hamalul gura-i nici n'o asculta,
Ci da tot întruna şi nu se uita.
După ce-l omoară ş'îl lasă întins,
Zice către dânsa de necaz coprins:
Acum trebuieşte să-mi dai îndoit
Că uită-te numai cum am ostenit;
El n'a fost mort bine, ci am tăbărît
Eu, uite acuma, de l-am omorît,
Sirmana nevasta de alt necaz dând,
Care niciodată nu i-a dat prin gând,

Se 'ntoarse în casă şi oftând plângea,
Sta 'n nedomirire şi mâinile-şi frângea,
Cum şi ce să facă? în casă să-l ia
Şi ca lumea toată să-l îngroape ea?
Dar sute de gânduri voia-i apăsa
Că cum să dea veste pentru moartea sa?
Ce să zică lumii când o va 'ntreba,
Neputând în altfel vorba a-şi schimba?
Nu putea să zică: damla i-a căzut,
Vedea că nu este cuvânt de crezut;
Că'n fruntea ş'în capu-i sta tot lovituri,
Să vedea ş'în faţa-i de lemn dătături,
Şi putea 'n nevoie lesne a cădea,
Că era de faţă toate să se dea.
Neputând să facă de frică altfel
Gândi să-l arunce 'n mare şi pe el;
Aşa să preface că altul n'a fost
Şi poruncind zise hamalului prost:
Du-te dar ş'acuma cu el unde ştii
Iacă, na-ţi şi plata, ca să nu mai vii."

Stan aci povestea o mai precurmă
Şi despre lungirea-i cuvântu-şi urmă:
„Pân' aci povestea a fost ce a fost,
Nefiind atâta am spus-o şi prost;
Dar d'acu 'nainte să o ascultaţi,
Să staţi şi să râdeţi şi să vă miraţi;
Să vedeţi cu mortul ce s'a întâmplat,
Ce a păţit încă şi ce s'a urmat!..."

Cu atâtă nerăbdare stând aştepta toţi pe Stan,
Incât până să re'nceapă zăbava le părea an,

Vrând să auză sfârșitul basnului pân'aci spus,
Ce s'a întâmplat să vază mortului de hamal dus.
După ce puțintel însă stătu el și se gândi,
Tuși, își drese iar glasul și povestea-și înnădi,
Zicând: „Luând dar hamalul pe mortul acei femei,
Care gândea el că este numai unul iar nu trei,
Mergea pe drum ducând sacul ș'întru sine se gândea:
Acum cum e seara bine și nu se poate vedea,
Poci la ușa unei cârciumi să stau afară din prag
Și să cer de osteneală un păhar de vin să trag;
De n'aș fi cu belea'n spate puteam la mult să mă'ncurc,
Că pân' m'oi duce ș'întoarce toți cârciumarii se culc.
Deci el până să ajungă la cârciuma care bea,
Unde îi plăcea lui vinul și pentru el tot robea.
Prăvălia se'nchisese, lumânarea s'a fost stins,
Și el dacă bătu 'n ușă și cu o mână a 'mpins,
A început să și strige: Deschide, măi cârciumar,
Și dă-mi aicea la ușă macar numai un păhar;
Dă-mi curând că mor de sete, deschide, zic, nu mai sta,
Că dai de belea cu mine, mor aici la ușa ta.
Cârciumarul însă care păzea al instrucțiii glas,
Ca nici ușa să deschiză târziu pe la acel ceas,
Pe când striga, auzindu-l, în odaia sa ședea,
Să făcea surd în tăcere, vr'un răspuns fără să-i dea;
Dar hamalul stând la ușă, fără a se stâmpăra,
Cu câte-i venea la gură îl ocăra ș'înjura.
In cele mai de pre urmă cărciumarul necăjit
Pierde răbdarea, deschide, iese la ușă 'ndârjit
Și cu un ciumag pornește în spinare a-i căra,
Fără să știe că bate p'ăl din sac care era,
Ș'închizând îndată ușa în odaia lui s'a tras;
Iar hamalul cade'n pragu-i scoțând un amorțit glas:
Aoleo! mor, măiculiță! cărciumarul m'a ucis!

Și după aceste vorbe alt nimica n'a mai zis,
Decât scoțând din sac mortul aci'n pragu-i l-a lungit
Ș'în grab la picior luând-o la casa lui a fugit.
Cârciumarul dup' aceasta culcându-se adormi,
Se gândea coprins de frică ceva a nu pătimi,
Zicând: săracul de mine! făcui destul de urît,
Cum am dat prin întunerec poate că l-am ș'omorît!
Și mâine iacă beleaua, în vr'o nevoie încap
De nu o să poci viața cu toată starea să-mi scap!
Parcă îl aduse naiba, măcar cine va fi fost,
Nu se cădea într'atâtă c'un bețiv să mă port prost.
In cugetele acestea aflându-se turburat,
Se'ntorcea ș'îi zicea iarăși un alt gând astâmpărat:
Omule, dormi, odihnește, nu fi nebun într'atât,
El fugi speriat de tine, iar nu că l-ai omorît.
Să poată omul să moară așa 'ntr'o clipă de ceas,
Din trei lovituri să cază și să nu mai scoață glas?!
Pe când le gândea acestea, fiind foarte ostenit,
Il fură somnul îndată și nu s'a mai pomenit,
Și tocma cam despre ziuă deștepându-se tuși
Și viindu-i ca să-și facă obiceiul său, ieși.
Deschizând la pod să meargă cu ochi cârpiți, somnoros,
De mort să 'mpiedecă 'n ușă prin întunerecul gros,
Și în pod peste cap cade de-a berbeleacu mergând,
Își belește fruntea, nasul, tocma'n mijloc ajungând;
Spăimântat de jos să scoală văitându-se de dureri
Și își aduce aminte de toate acelii seri;
Să uită, vede jos pragu-i un om mort, țapăn lungit,
Și crede cum că el însuși l-a omorît negreșit;
Tremură coprins de frică, coraj să-și dea se silea
Si să gândește acuma cum să scape de belea.
Așa în vecinătatea-i fiind și un macelar,
Pe care avea el pizmă că venea'n cârciuma-i rar,

Apucă, târaşte mortul, cu greutate, cu chin,
Il duce tocma la uşa aceluia biet creştin,
Il râdică în picioare, cum era înţepenit,
Şi răzimându-l de uşa-i, cât mai curând a fugit.
Macelarul iar de noapte s'a sculat, s'a îmbrăcat,
Ş'a luat toporu'n mână şi la scaun a plecat.
Dar cum deschise să iasă, mortul se porni niţel,
Ca când vrea să intre'n casă-i, împingându-l şi pe el,
Macelarul, mai în grabă socotind că e vr'un hoţ,
Care nu 'ntrebuinţează decât astfel de negoţ,
Vrând de el să se ferească toporul îşi întremă,
Incepu prin întunerec a da ş'a striga : Mă ! mă !
Dar mortul, ce să-l auză ! căzu jos şi se lungi,
Iar el că-l omorî însuşi a crede se amăgi.
Spăimântat şi el de frică să nu cază în nevoi,
Vede că trece îndată p'aci un car cu doi boi,
Carele de greutate şi de neuns scarţăia
Şi omul de mâna boii şedea'n car şi moţăia ;
Carele se întâmplase să fie un biet pescar
Ce ieşea din târg afară de noapte cu peşte'n car.
Macelarul cel puternic şi în mâini ţapăn, vârtos,
Ia pe mortul ş'îl aruncă în spate-i cu faţa'n jos.
Pescarul mergând cu dânsul, de ziua s'a luminat
Tocma din oraş afară când era lângă un sat ;
Aci coborînd din caru-i dete un «hăis ! cea !» la boi,
Şi ocoli 'mprejur carul să se uite înapoi,
Cum văzu pe mort îndată gândi că e un hoţ chiar
Care pe drum să urcase să-i fure peşte din car.
Ş'începu la el să strige : Fugi mă ! n'auzi ? dă-te jos !
Şi văzând că nu ascultă îl lovi cu un lemn gros ;
Apoi uitându-se 'n faţa mortului posomorît
Crezu fără îndoială că chiar el l-a omorît ;
Şi se mira ce să facă, unde să-l ducă acum ?

Tremura, îi era frică să-l arunce aci'n drum,
Ca nu în urmă-i să treacă cumva vreun călător
Şi văzând să-l bănuiască pe el de omorîtor ;
Ci mai merse înainte pân' la nişte arături,
Unde pe un lup plugarii îl gonea cu strigături,
Şi îşi lăsase merindea lângă drum pe supt un pom
Fără să stea lângă dânsa s'o păzească vreun om.
El oprind, ia mortu 'ndată, îl pune lângă pom jos,
Il aridică ş'îl propteşte, făcând să şază frumos,
Pune merindea 'naintea-i, o lingură'n mâna sa,
Potrivind ca când mănâncă fără ceva a-i păsa ;
Şi cât mai în grabă pleacă ca să fugă d'acolea,
Până nu sosesc plugarii, să se scape de belea.
După ce pleacă pescarul vin şi plugarii la pom,
Carii încă de departe aruncând ochii la om
Văd merindea înaintea-i şi el parcă sta mâncând
De ei fără să-i mai pese, nici ochi la ei întorcând.
Ei de om rău socotindu-l cu temere toţi au stat
Ş'începură să-l gonească, strigându-i din depărtat.
Apoi văzând că tot şade nesfiindu-se de ei,
Luă şi azvârli unul asupra-i c'un retevei,
Şi tocma în cap lovindu-l la pământ l-a doborît,
Care văzând toţi crezură că chiar ei l-au omorît.
Acuma de altă frică şi de spaimă s'au coprins,
Mirându-se ce să facă cu mortul ce sta întins ;
Stând aşa 'n nedomirire iaca văd trecând un om
Călare, ş'un mânz în urma-i ş'în mână cu un chilom.
Ei se scol cât mai în grabă, acel cârlanaş opresc
Şi de curmeziş pe mortul în spate-i îl îndoiesc,
Apoi dându-i drumu 'ndată şi ei pe fugă se duc,
Se depărtează prin ţarini şi de muncă se apuc.
Mânzul abia ducând mortul şi depărtat rămâind
Dete o renchezătură după muma sa strigând ;

Atunci se'ntoarce şi omul înapoi a se uita
Şi văzând mortul pe mânzu-i de om viu îl socotea ;
Incepu la el să strige : Dă-te jos, mă, nebun eşti !
Ce mi-ai încălecat mânzul să-l strici şi să mi-l speteşti ?
Şi văzând că de strigarea-i nu se spăimântă deloc
Işi pregăteşte chilomul, se'ntoarce necăjit foc,
Ii dete în cap vr'o două, mortul după mânz căzu,
Şi 'ntins la pământ văzându-l că-l omorî el crezu.
Ce să facă ? Stă, să miră, speriat c'a făcut omor,
Tot să uita să nu treacă să-l vază vr'un călător.
Că aşa e orşicare când face vreun păcat,
De frică cumpătu-şi pierde, ştiindu-se vinovat ;
Mai vârtos acela care fără a-i veni prin gând
I se întâmplă de face din greşală rău nevrând,
Cugetele lui îndată pravila de faţă-i pun
Şi pârîtori pentru vina-i parcă aleargă ş'îl spun ;
Care de spaimă, de frică stând ca de tresnet lovit,
Să miră cum să ascunză răul ce l-a săvârşit.
Asemenea şi acesta văzând c'a făcut omor,
I se păru deodată că'n capu-i a căzut nor,
I-a coprins ochii, vederea, faţa i-a posomorît
Şi nu cunoscu pe mortul că e de mult omorît ;
Şi descălecând îndată cu funie îl legă
Şi cu calul său târîndu-l într'o luntre îl băgă
Care se afla în margeni al unuia eleştiu,
Il propti în ea să şază ca când ar fi fost un viu,
Aci fiind ş'o lopată în mâini s'o ţie a pus
Şi ca când sta să o mâie lăsându-l în grab s'a dus.

Peste puţin iacă vine cu puşca un vânător
Pe eleştiu să găsească vreun vânat zburător,
Vede pe omul în luntre stând ca viu în zisul fel
Şi în rogoz nişte raţe sălbatice în drept el ;

Strigă la el vânătorul : Fugi, omule, d'acolea,
Fugi că o să sloboz puşca ş'o să mă dai de belea !
Raţele auzind glasu-i şi zburând toate pe loc,
El luând o zburătură azvârle necăjit foc,
Şi cum îl loveşte 'ndată îl culcă numaidecât,
Care văzându-l şi crede cum că el l-a omorît.
Se sperie, 'ncremeneşte, stă se uită împrejur,
Intocma cum să fereşte când face răul vr'un fur ;
Neavând alt ce să facă, după ce se socoti,
A îmbrâncit c'un lemn luntrea la mai adânc a pluti,
Şi fugi cât mai în grabă, lăsându-se de vânat,
Cu totul mustrat de cuget c'a făcut mare păcat.

După dânsul vin pescarii, căutând luntrea să-şi ia,
O văd dusă tocma 'n mijloc şi un om dormind în ea.
Incep toţi din guri să-i strige : U ! mă ! n'auzi ? cine eşti ?
Ce mi te-ai culcat în luntre, alt loc să dormi nu găseşti?
Strig, mai strig încă o dată, şi văzând că nu-l deştept :
Da e beat mă, or surd, zise din ei cel mai înţelept,
Ş'o să strigaţi până mâine fără să-l mai deşteptaţi,
Ci luaţi lemne or pietre şi într'însul aruncaţi.
Tocma după cum el zise, îndată cu toţi făcând,
Cu cărămizi şi cu pietre pe cel din luntre 'mproşcând,
Staţi mă ! zise din ei unul, nu e surd, ci este beat,
Imi pare că-l omorîrăm şi tot nu l-am deşteptat ;
Ci să fugim mai în grabă şi în luntre să-l lăsăm,
Cineva să nu ne vază că toţi de nevoie dăm.
Fugind ei şi lăsând luntrea în voia ei a 'nnota,
Ajunse tocma la moară mai 'nainte de-a 'nnopta,
Şi intrând în scocul morii, apa cum îl repezi
Se'nţepeni pe supt roată şi trosnind se auzi ;
Iese morarul îndată, se uită, stă fluierând,
Apoi abia scoţând luntrea şi om într'însa văzând

Crezu că el mânând luntrea apa furându-l l-a tras
Ş'îl omorî roata morii belindu-i obraz şi nas.
Il coprinse groază, frică, vreun rău a nu păţi,
De vreo pâră nedreaptă a se învinovăţi;
Şi precum se înnoptase ş'începuse a ploua,
Cât mai curând din acel loc îngriji de a-l lua;
Care ş'în sat la coteţul unui sătean alergă
Şi ca când ar fura păsări pe mort cu capu-l băgă.
Săteanul cam către ziuă în bătătură ieşind
Şi ghemuit la coteţu-i pe oarecine zărind,
Incepu la el cu gura şi cu un lemn se 'ntremă,
Mergând spre el şi strigându-i: Ce faci tu acolo, mă?
Şi văzându-l că tot şade, ş'întunerec cum era,
Cu necaz mare, orbeşte se porneşte a-i căra;
Găini, cocoşi se speriară, să 'mprăştiară 'n coteţ,
Şi văzând el că nu fuge, ci încă stă tot semeţ,
Il apucă de picioare, îl trage numaidecât
Şi văzându-l că nu mişcă crezu că l-a omorît;
Cu frică stând şi privindu-l începu a se gândi
Ce să facă să-l ascunză spre a nu se dovedi;
Să temea să nu se spuie de cineva la zapciu
Ş'în grab într'un sac băgându-l îl aruncă 'n eliştiu,
Dimineaţa vin pescarii, carii seara l-a lăsat,
Caut luntrea, o văd goală ş'a gândit c'a înviat.
Că, precum am zis, morarul de frică tot tăinuind,
Duse luntrea iar la locu-i şi s'a dus în grab fugind;
Pescarii dar dând cu plasa şi să scoaţă ei trăgând,
Văzând că este grea foarte s'a bucurat toţi râzând,
Socotind c'au prins în plasă tot cât era'n acel lac;
Dar când traseră afară văd în loc de peşti un sac.
Sacul strâns legat la gură într'un deosibit fel,
Ei gândind că e avere sau niscaiva bani în el,

Staţi, ziseră fiecare, nu cumva să-l deslegăm,
Ci mai întâi la zapciul să mergem ştire să dăm,
Să fie şi el de faţă, să nu ne 'nvinovăţim,
Că am găsit lucru mare şi vreun rău să păţim,
Că numai între noi poate cumva nu ne împăcăm
Ş'o să ne pârească alţii, auzind că ne certăm.
Ei bine, aşa să facă, s'a 'nvoit ştire să dea,
Dar cine acum să meargă? că 'ntre ei nu se 'ncredea.
Să teme fieştecare că 'n lipsa-i vor deslega
Şi luând ceva dintr'însul iar la loc îl vor lega;
Ci cu toţii împreună cerea a se repezi.
Prea bine dar, zise unul, sacul cine-l va păzi?
Să-l ascundem, zise altul, uite acolo, vedeţi.
Şi ducându-l îl băgară în bălării prin scaieţi.

Deci plecând toţi să se ducă împreună la zapciu,
Cârciuma'n drum fiind pusă, se 'ncurcară de rachiu,
Şi bând toţi de bucurie că au găsit chilipir
Pân' la vremea împărţirii scotea mereu din chimir.
Zapciul fiind departe, cu şederea în alt sat,
N'au mai putut să se ducă, după ce s'au îmbătat.
A doua zi dimineaţa aminte cum ş'au adus,
S'au dus şi cu amăruntul de sacul găsit au spus,
Zapciul de bucurie că o să-i iasă colac
Luând slujitori se duse să vază ce e în sac;
Când acolo, ce să vază? Un mort ghemuit băgat
Cu semne de lovitură ş'în felul său îmbrăcat!
Pescarii încremeniră, gurile li s'a 'ncleştat,
Cunoscând p'acela care în luntre l-a fost lăsat.
Dar zapciul ştiind seama uciderii a dovedi
Nu-i trebui vreme lungă l'această a se gândi,
Ci strigând, dete poruncă îndată la slujitori
Ca mai întâi pe pescarii să-i bage la închisori,

Apoi ducând şi pe mortul într'al satului buric,
Chemă să vie să-l vază toţi din sat mare cu mic,
Puindu-le hotărîre ca să spuie negreşit
Omorul acesta cine dintr'înşii l-a săvârşit.
Că n'a avut alt de unde să-l arunce 'n eleştiu,
Omoritorii de faţă, eu mă uit la ei ş'îi ştiu,
Dar decât s'o iau cu răul şi să 'ncep a chinui,
Mai bine să-mi spuie singuri decât a se tăinui;
Vă dau soroc până mâine, să mă 'nţelegeţi cu drag,
C'apoi de nu, fără milă tot satul în ocnă-l bag.

Pe mortul, cum povestirăm, îl cunoştea cei din sat
Că mai toţi îl omorîse şi toţi l-a fost lepădat.
Între ei era pescarul care l-a scos din oraş,
Aci era şi plugarii ce l-a pus pe cârlănaş,
Vânătorul şi el iarăşi, şi cel cu chilomul sta,
Morarul şi toţi c'o vorbă de moarte se întrista.
Decât numai unul p'altul cam încurcat se ştia
Şi fiecare asupra-şi putea omorul să-l ia.
Pentru care 'ntr'acea noapte toţi în parte-şi chibzuind
Şi de grija judecăţii nicidecum neodihnind
Au găsit de cuviinţă ş'în sineşi au hotărît
Ca să spuie fiecare în ce chip l-a omorît.
Aşa încă decuseară unul la zapciu mergând
Că l-a omorît el spuse, dar cu 'ntâmplare, nevrând.
Abia isprăvi acesta, veni altul, şi el iar
Spuse cum că din greşală l-a omorît însuşi chiar.
După dânsul ş'altul, ş'altul câte unul s'a închis
Ş'în taină către zapciul a spus că el l-a ucis.
Apoi veni şi morarul ş'începu a se jeli:
Boierule şi cocoane, te rog a te umili,
Că uite mortul acesta roata morii mi-a stricat,
Şi astăzi e două zile de când stă din măcinat.

El neghiobul cum să vede în luntre n'a mai fost pus
Şi neştiind să o mâie peste cap în scoc s'a dus,
Luntrea intrând pe supt roată mi-o rupse, mi-o prăpădi
Şi eu am tăcut de frică spre a nu se dovedi,
Ca nu cumva de vr'o pâră să mă învinovăţesc,
Toată nopticica singur m'a făcut să mă căznesc,
Pân' l-am scos pe el şi luntrea, a fost vai de capul meu!
Mă dor şalele ş'acuma ardicând atâta greu;
Luntrea o dusei la locu-i, dar mortul, ce l-am lăsat,
Până să viu înviase ş'îl văzui mergând spre sat.
Zapciul privind la dânsul şi spusele-i ascultând,
I se părea toate vise, nimica ne 'nţelegând,
Căci pân'aci îl spusese ceilanţi săteni hotărît
Că într'o zi fiecare osebit l-a omorît;
Neputându-se pricepe sta în loc nedomirit
Şi mai îi venea să crează că toţi au înnebunit;
Aci unii omorîndu-l, aci alţi făcându-l viu,
Apoi iar alt îl omoară ş'îl aruncă 'n eleştiu;
Nu putea să hotărască nimic despre acest mort,
Ci trimise mai în grabă către ispravnici răport.
Carii fără de zăbavă s'au repezit a-l vedea,
Ca să ştie despre dânsul ce fel de răport să dea;
Şi puind la cercetare de al doilea pe toţi,
Ascultându-i zicea 'n sineşi: alege acum, de poţi!
În sfârşit ei şi pe mortul l-a găsit de vinovat
Că dup' atâtea omoruri de rău tot nu s'a lăsat,
Şi pe săteni aşa iarăşi, că dece nu l-a prins viu
Să-l lege, să-l puie 'n bente şi să-l ducă la zapciu?
Pe săteni dar pentru vina la 'nchisoari i-a judecat,
Iar pe mortul de o cracă ca p'un hoţ l-a spânzurat."

Isprăvindu-şi Stan povestea, au zis din ascultători:
„Sirmanul! îl omorîră mai de unsprezece ori!"

Iar moş Neagu îi răspunse : „Ast mort cu sătenii tăi
Este ca ăl de mâncase o grămadă de bătăi ;
Pentru care mai nainte d'a'ncepe să povestesc
Cer ca să-mi daţi iertăciune undeva dacă greşesc."
După ce zise acestea, moş Neagu se pregăti,
Tuşi, îşi drese gâtlejul ş'începu a povesti.

POVESTEA LUI MOŞ NEAGU

„Un nerod se deprinsese încă de când era mic
Pe unde umbla să zică tot : «nimic, nimic, nimic».
Aşa el cu întâmplare pe lângă un râu trecând
Şi pe câţiva vânând peşte cu undiţile văzând,
Se opri ca să privească la cele ce ei făcea
Şi gura-i fiind deprinsă, tot «nimic, nimic» zicea.
Ei în astfel auzindu-l pe dânsul se necăjesc
Şi cu 'njurături îndată câteva palme-i cârpesc,
Zicând dece le urează ca să nu prinză nimic ?
Iar el se văita 'ntrebându-i : Apoi cum vreţi dar să zic ?
Nerodule, zise unul, să ştii, nu fi nătărău,
Că «nimica» totd'auna este o vorbă de rău,
Ci de vei d'acu 'nainte palme şi pumni să nu iei
Să zici : dă, ajută Doamne, să văz câte doi şi trei.
Bogdaproste, el răspunse, lăsaţi că am învăţat.
Şi mergând ceva 'nainte întâlni pe drum în sat
Un mort ducându-l la groapă ; el zise privind la ei :
Mai dă şi ajută, Doamne, să văz câte doi şi trei !
Sare şi-l ia de păr unul, zicându-i : Aşa cobeşti ?
Iar el ţipa întrebându-l : Ce fel dar să zic voieşti ?
Să zici : Dumnezeu să-l ierte, îi răspunse el răstit,
Fie-i ţărâna uşoară şi sufletul mântuit.

Bogdaproste, el iar zise, lasă că m'am învăţat.
Apoi mergând mai 'nainte la învecinatul sat
Vede într'o bătătură un porc înjunghiat pârlind,
Iar el ca şi pân' acuma oprindu-se şi privind,
Zise : Dumnezeu să-l ierte (cum era povăţuit),
Fie-i ţărâna uşoară şi sufletul mântuit.
Indată şi d'aci unul îl încaieră de păr,
Ii ţesală bine,-l smulge şi îl lasă bătut măr ;
Iar el striga în bătaie : Iartă-mă, flăcău voinic,
Şi fă bine de mă 'nvaţă cum trebuieşte să zic ?
Să zici, acela răspunse, să-l ospetezi sănătos
Cu părinţi, cu fraţi, cu rude, cu copiii mai vârtos.
Prea bine, nerodul zise, aşa voi zice d'acum .
D'aci plecând înainte şi ducându-se pe drum
Văzu pe unul pe vine lângă un gard aci pus
Şi trecând îi zise 'ndată cuvintele de mai sus.
Acela în grab se scoală ş'îl trânteşte de păr iar,
Nerodul striga 'ntrebându-l : Cum trebuie se zic dar ?
Iar acela îi răspunse : Ce să zici ? iacă nimic.
Apoi, nerodul îi zise : Aşa ştiam eu să zic,
Şi mai încolo la vale la unii dacă am zis,
Să necăjiră pe mine şi tot aşa m'au ucis.
Acela luându-i seamă şi văzându-l că a fost
Din creştet până 'n călcâie un neghiob de tot şi prost,
Ii zise : Cum te văz bine, tu ce e rău nu cunoşti,
Ci zi d'aci înainte : dă, Doamne, minte la proşti !
Asta vorbă totd'auna prin gura ta să o ai,
La culcare, la sculare, pe drum şi pe unde stai.
Scăpând de aci nerodul se duse la un alt sat
Unde într'un loc mulţime săteni s'au fost adunat
Şi o femeie bătrână stând cu borcanul turna
La fiecare d'a rândul şi ei ura ş'închina,

Privind el aci la dânşii, baba se apropie
Şi întinzându-i păharul ca să bea îl îmbie ;
El însă a avut minte puţin a se socoti
Şi îi zise : Aş bea, mamă, da n'am cu ce a-l plăti.
Baba îi zise : Bea, maică, că nu este cum gândeşti,
Asta un aldămaş este şi n'ai nimic să plăteşti,
C'aseară băieţii noştri cu mare cu mic s'au pus
Şi scoaseră din puţ luna, care o vezi acum sus,
Şi de bucurie mare acum cu toţi se cinstesc
Că au putut face'n lume acest lucru voinicesc.
El atunci închinând zise : Dă, Doamne, minte la proşti.
Ce proşti, mă, îi zise unul, de ast fel tu ne cunoşti ?
Tot satul ne dă bravură că am fost oameni voinici
Şi tu un nevoiaş tocma asta vorbă să ne zici ?
După ce îi zise astfel şi «daţi mă !» când au strigat,
Bărbaţi, copii şi neveste să dea'n el au alergat ;
De n'ar fi fost biata baba să-l scape în acel ceas,
Cine ştie ce pedeapsă de la dânşii ar fi tras !
Dar baba d'aci trăgându-l îi zise, stând osebit :
Rău ai greşit, măiculiţă, cu vorba ce ai vorbit,
Ci de acum înainte, de vei să nu ai duşmani,
Să zici : să fie de bine, la anul şi la mulţi ani.
Prea bine, mamă, el zise, aşa o să zic d'acum.
Şi plecând scăpat de baba o luă la pas la drum.
Mergând ceva se opreşte la o nuntă de ţigani
Şi privind la dânşii zise : La anul şi la mulţi ani !
Un nuntaş cum îl aude întărâtă pe mai mulţi
Şi ca cioarele săriră care goi, care desculţi,
Il zmulseră, îl trântiră cum nu putea fi mai rău,
Că dece să-i ia 'n râs tocma ca dânsul un nătărău ?
Dar vătaful dintre dânşii ce se cunoaşte din port
Veni cu gârbaciu 'ndată ş'îi goni pe toţi la cort.

Apoi nerodului zise : Dar şi tu rău ai urat,
Că n'o să se ţie omul în toţi anii de 'nsurat,
Ci de acum înainte să ţii minte 'nvăţul meu
Şi să zici : cu norocire, prunci să vă dea Dumnezeu !
Bine, nene, el răspunse, d'apoi nu voi greşi iar ?
Nu, nu, vătaful îi zise, cum îţi zisei să zici chiar.
D'acolo plecând nerodul şi mai 'nainte mergând,
Văzu nişte cuvioase, pe lângă un schit trecând,
Şi cât p'aci vru să zică vătaful cum l-a 'nvăţat,
Dar până să casce gura ele în schit a intrat ;
Apoi d'acolo la vale în drumul care mergea
Văzu din sat o muiere ţesând aci 'ntr'o argea,
Şi copii mulţime spuză împrejuru-i guri făcând
Unii cereau : mamă papa, alt pentru ţiţă plângând,
De carii ea necăjită tot îi ocăra mereu.
Iar el : Să fie de bine, şi prunci să-ţi dea Dumnezeu !
Ea cum îşi lăsase lucrul ca să mai vază de ei,
Luând o drugă, îi trase cu dânsa vr'o două, trei
Zicând : Nu-mi ajunge mie că pă ăşti nu poci să 'mpac
Şi tu îmi mai urezi încă să stau şi alţi să mai fac ?
El o 'ntrebă : Apoi, lele, cum trebuieşte să zic ?
Să fi zis, ea îi răspunse, aj-te-zeu [1] şi alt nimic.
El plecând oftă în sine, zicând : Iată ş'alt cuvânt,
Care nici nu ştiu ce este, neauzind de când sânt !
Pân'aci câţi mă 'nvăţară era bune, cu 'nţeles
Şi iar, săracul de mine ! nici un bine n'am ales !
Dar tocma cu aşa vorbă o să scap de bătăi eu ?
Să vedem cum mi-o fi soarta, o să zic şi aj-te-zeu.
Deci plecând el mai 'nainte în gură cu ăst cuvânt,
Să 'mpiedecă, căzu 'ndată ş'îi zbură vorba în vânt.

[1] Cuvânt antic ţinut numai de femei, în loc de *ajute Dumnezeu*, care îl zic numai când văd pe alte ţesând (n.a.).

Ait ! o pierdui, mă ! el zise, şi nici că o mai găsesc,
Uitai şi pe celelalte, nu mai ştiu ce să vorbesc.
Apoi gândind el în sine, care ce l-a învăţat
Nu-şi mai aducea aminte, că toate le-a fost uitat,
Decât bătăile numai bob numărat le ştia
Şi stând cu oftare singur nerozia-şi vinuia,
Zicând : Săracul de mine ! în lume mult rău a fost
Copilul nedat la şcoală şi lăsat să crească prost !
Ajunge ca să-l înveţe cine să va întâmpla
Cu pumni, cu palme să-i tragă şi cu de păr a-l umfla ;
Părinţii mei, of sirmanii ! căci prea m'au iubit cu foc,
M'a lăsat să cresc ca ştirul, mai rău decât dobitoc :
Că dobitocul tot ştie să-şi bage capul la jug,
Din «hăis !» din «cea !» să 'nţeleagă, ştie la car şi la plug !
Dar eu, săracul de mine, crescând ca un nătărău,
N'am unde să-mi plec nici capul, ajung din rău în mai rău !
Ce folos că îmi lăsară avere să moştenesc,
Dacă nu mă ş'învăţară cum să nu o prăpădesc ?
Nu se alese nici praful, cum nu s'a ales de ei,
Şi nici covrig de pomană dintr'însa nu le dedei !
Pe alţi i-a bătut folosul, pentru streini au muncit,
Iar eu ticălosul umblu de toţi bătut ş'îmbrâncit.
Pe când vorbea el acestea îi veni un glas din vânt
Şi oprindu-se d'asupra îi zise acest cuvânt :

Nerozia din născare
Leac în lume nu mai are,
E o urîcioasă boală
Ce nu o vindecă şcoală,
N'o tămăduiesc spitaluri,
Nici o pot ciopli metaluri.
Fierul rău îl bat degeabă,

Nu pot face din el treabă.
Zgura din fier bun se face
Şi s'aruncă să se calce.
Celui ce poartă samarul
Tată-i este armasarul,
Se numără de neam mare
Dar cinste de catâr are.
Şi cel cu minte neroadă
Ca salcia nu dă roadă,
Nici ea nu se altuieşte,
Nici el nu să procopseşte.
Şi ale tale cuvinte
Nu că sânt din a ta minte
Ci-ţi sânt din învăţătură
De la cei ce te bătură,
Dar n'ai gândire adâncă,
Ş'o să mănânci bătăi încă,
Că mintea unde lipseşte,
Ciomagul înţelepţeşte.

Prostul care căscând gura asupra'n vânt să uita,
Şi cu băgare de seamă acestea le asculta,
Intrebă zicând : Ei bine ! dar spune-mi tu cine eşti
Care ai pizmă asupra-mi şi tot rele îmi cobeşti ?
Eu, îi răspunse lui vântul, ursitoarea ta am fost,
Care încă din născare te-am ursit ca să fii prost.
De vreme ce, el îi zise, mă ai la atât amor,
Urseşte-mi încai şi viaţa şi-mi spune când o să mor ?
Asta grije, zise vântul, pentru tine nu o port,
Că tu cu a ta prostie nu trăieşti, ci viu eşti mort."

Sfârşind moş Neagu povestea, fiecare a'nceput
Ş'îşi deteră toţi părerea după cum s'au priceput.

O fată zicea : „Săracul, cât de rău ursit a fost !“
Alta iar râdea de dânsul că a fost nerod şi prost ;
Dar moş popa tăie vorba, zicând : „Nerod a fost drept,
Dar şi din câţi îl bătură n'a fost niciunu 'nţelept.
Pentrucă e o zicală care unii, alţi o spun :
Cine se ia cu nerodul este ca şi el nebun.
Să vă spui şi eu acuma ceea ce s'a întâmplat,
Cu câţiva ani mai 'nainte chiar aici la noi în sat.

POVESTEA LUI MOŞ POPA

Colea'n deal odată era o căşcioară
Unde şedea Bunea ş'a sa soţioară ;
Ei nu avea vite decât numai vacă
Şi lipsea acuma un coşar să-şi facă,
Unde de o ploaie să s'adăposteze
Şi la o ninsoare s'aibă să ierneze.
Bunea totd'auna dat fiind la muncă
Ca şi toţi, cu sapa, cu coasa în luncă,
N'avea când coşarul să şi-l îngrădească,
Zilele de lucru să nu le ştirbească.
Nevasta lui însă, fără să mai tacă,
Tot mereu zicându-i ca să stea să facă,
In cele din urmă şi el să apucă,
Ingrijind nuiele şi pari să aducă,
Cheamă pe nevastă, cu ea sfătuieşte
In ce loc să-l facă şi ce fel voieşte ;
După ce'mpreună planul îşi făcură,
Şi unul şi altul cât se pricepură,
După rânduială întinde şi sfoară,
Lungul, curmezişul stând tot îl măsoară,

Pe linie dreaptă coşarul să-şi facă,
Vrând el la tot satul lucrul lui să placă.
Deci după ce face o cruce'n piept, sfântă,
Se apucă'ndată parii şir împlântă,
Incepe, 'ngrădeşte, soaţa-i iar ca toate,
Sta tot împrejuru-i, ajută cât poate,
Dându-i când nuiele, când maiul să bată,
Dorind ca să-l vază cât mai curând gată,
Dând şi la soroace câte-o săritură
Să'mpingă tăciunii, să-i facă hiertură,
Nu se zăboveşte, se întoarce'ndată,
S'apucă, ajută iar îmbărbătată.
Intr'acest chip Bunea cu ea împreună
După ce'mpleteşte o bucată bună,
Stă şi îşi priveşte lucrul de departe,
Işi vede coşarul cam strâmb de o parte,
Nu-mi place, îndată începând să zică,
S'apucă cu grabă şi de tot îl strică.
D'al doilea parii mai afund îi bate,
Indreptând pe sfoară părţile strâmbate ;
Femeia lui, care avea nerăbdare
Coşarul să-şi vază isprăvit mai tare,
Văzându-l că strică, nepărându-i bine,
Oftă în tăcere supărată'n sine,
Că pân'aci lucrul îi fuse degeabă
Şi îşi pierdu ziua făr'a face treabă.
Deci el, fiind prânzul, după ce mănâncă.
Dacă mai lucrează o bucată încă,
Cu una cu alta să făcu şi seară
Şi aşa de lucru şi ei se lăsară.
Dimineaţa, ziua când se luminează,
Bunea vrând mai bine lucrul său să-şi vază,
Merge, îl priveşte şi tot îl ocheşte,

Stă în loc, se uită, îl mai ocoleşte,
Şi iar strâmb văzându-l, şi zicând nu-i place,
Se apucă'ndată şi iar îl desface,
Iarăşi îndreptează părţile strâmbate,
Intăreşte parii, pene jos le bate
Şi începe iarăşi lucrul să-şi urmeze
Dar cu una ş'alta'ncepu se'nsereze;
Nevasta-i de ciudă crăpa fierea'ntr'însa,
Lui nicidecum însă nu-i păsa de dânsa;
Nu era el leneş, cum o fi să-l facă,
Ci vrea la tot satul coşarul să placă.
In acea zi dară după ce lucrează,
Vr'o trei-patru palme şi se înserează,
A treia zi iarăşi se scoală, se duce,
Işi priveşte lucrul ca să se apuce,
Dar nu-i place iară, tot strâmb i să pare,
Iar îl desgrădeşte fără supărare.
Cum văzu nevasta că iarăşi îl strică,
Dar ce faci, bărbate? începu să zică,
Zău! nu-ţi eşti în fire, or îmi pare mie,
C'a strica ş'a face e o nebunie!
Nu mă poci pricepe pentru ce pricină
Zici că nu e bine şi îi bagi tot vină!
Din coşar încolo alt ce o să fie?
N'o să-i zică nimeni că e colivie,
N'o să-l pui pe mine să mă duc la horă,
Ci'n el o să şază o vită, o oră;
Lasă-l, isprăveşte-l, nu-l mai strica geabă,
Să mă văz scăpată, să-mi caut de treabă.
Bunea mângâind-o începu să zică:
Dece n'ai răbdare, dragă nevestică?
Tu-mi ajută numai ş'încolo dă-mi pace,
Ştii că treaba bună cu'ncetul să face;

Tot omul îşi are a sa socoteală,
Şi eu iar coşarul nu-l voi cu zminteală;
Am caprici că astfel să-l fac drept şi bine
Cât să zică «bravo!», văzându-l orcine;
La astfel de lucru nu poţi s'aibi idee,
Tu ştii treaba furcii ca orce femeie;
De aceea, dragă, lasă-mă în pace,
Ca să-l fac cu'ncetul, după cum îmi place.
Astfel dar nevasta hotărî să tacă,
Lăsându-l în pace cum o vrea să-l facă.
Bunea îl desface, iar îl împleteşte,
Ş'într'o săptămână abia-l isprăveşte;
Când atunci privindu-l cu plăcere mare,
Din apropiere şi din depărtare,
Către sa nevastă înzâmbind mustaţă,
Draga mea nevastă, zise cu dulceaţă,
Poţi acuma zice, p'între tot amarul:
Mulţămescu-ţi, Doamne, s'a gătit coşarul!
Zise supărată către el nevasta:
Ba eu niciodată nu ţ'oi zice asta!
Că un coşar astfel micşor pentr'o vacă
Unu'n două zile putea ca să-l facă,
Iar tu şi eu dându-ţi de ajutor mână
Am pierdut cu dânsul doi o săptămână,
Tot găsind pricină mereu a-l desface,
C'aci nu e bine, c'acolo nu-mi place.
Draga mea guriţă, lasă tot necazul,
Zise, mângâindu-i cu mâna obrazul,
Ci acum cu mine zi şi tu odată:
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată.
Nevasta răspunse: Iacă n'am plăcere,
Nici voi a ţi-o zice, nici nu îmi o cere,
Tu nu vei, el zise, că îţi zic cu bine,

Dar şi poruncindu-ţi n'o s'asculţi de mine ?
Ce ? ea îi răspunse, să-mi poruncești mie
Ca să zic cu sila ? Dar ce-ţi sânt eu ţie ?
Să te iei cu răul ? Ia te cam încearcă,
Că deloc atuncea n'o să zic îmi par'că.
N'auzi ! el îi zise, nu voi vorbă multă,
Până-ţi zic cu bine, de cuvânt ascultă.
Voi acum cu mine ca să zici îndată :
Mulţămescu-ţi Doamne, că coşaru-i gată !
E ! ce lucru naibii e acum şi asta !
Iacă ba, mă, nu voi ! răspunse nevasta.
Vezi tu ? el îi zise, arătând nuiao.
Da ! ea îi răspunse, să te văz, ia ia-o
Şi te'ncearcă numai să lovești odată,
Că îţi rup obrazul ş'îţi scoţ ochii'ndată.
Bunea dar atuncea bunătatea pierde.
Ia o scurtătură de o nuia verde
Şi o cam croieşte tărişor pe şale
Dând şi una'n spate ş'altă mai la vale.
Ea'ncepu cu ţipăt să-l umple, să-l spele,
Cu ocări, blesteme ş'alte vorbe rele ;
Auzindu-i glasul, sare Stan şi vine,
Cu strigări zicându-i : Lasă-o, vecine !
Şi ca să-i despartă între ei intrase,
Carii ca nebunii se încăierase.
Cum poţi, Stan îi zise, tu cu semeţia
Astfel fără milă stând să-ţi baţi soţia ?
Te ştiam cu minte şi cu omenie ;
Cum putu să-ţi vie asta nebunie ?
Să vezi, neică Stane, îi răspunse Bunea,
Şi să judeci dreptul cu înţelepciunea :
E o săptămână de când fac coşarul,
Eu vorbindu-i dulce, şi ea cu amarul ;

Astăzi isprăvindu-l, îi zisei cu bine,
Ai acuma, dragă, zi şi tu cu mine :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată,
Şi ea nu vru, parcă ca când fu jurată.
Ii tăie ea vorba ş'începu a-i zice :
Nu mă supui, mă, la a ta caprice !
Taie-mă, omoară, dă-mi măcar ce muncă,
Nu zic, nici nu sufer tu să-mi dai poruncă.
Sari tu cu ciomagul să mă baţi, tirane,
Calicule, gâdeo, barbare, grobiane ?
D'alde aste ş'alte câte rele'n lume,
Le scuipa nevasta din gură cu spume.
Ia tăceţi, Stan zise, că nu vă stă bine.
Vă aude lumea şi este ruşine :
Pentr'o băgătelă doi soţi să se bată,
Sânt în vârstă ş'uite, n'am văzut vr'odată,
Şi gâlceava voastră mi-e ca o minune
Pentru care nu ştiu ce a vă mai spune.
Se sili vecinul a le da lor minte,
Dar era de surdă orşice cuvinte ;
Şi văzând că nimini vorba nu-i ascultă
Ii lăsă în ceartă, cu mirare multă.
Ajungând acasă începu să spuie
Cum că vai de hârca unde creiri nu e !
Că pricina este uite asta ş'asta,
De aceea Bunea şi-a bătut nevasta.
Auzind nevasta-i curgerea pricinei,
Biet ca o femeie părtini vecinei,
Ş'începu să zică : Vezi acuma faptă
Fără judecată şi neînţeleaptă !
Rău şi fără cale a făcut vecinul,
Cu bătăi să-şi verse fierea şi veninul,
Căci au nu's acele nişte seci caprice

Soaţa el să-şi puie şi să va a-i zice :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată,
Şi să-i poruncească încă : zi d'odată !
Ce femeie este atât nevoiaşe
A-şi lăsa bărbatu'n voia-i să se'ngraşe,
Şi să fie gată numai hai a face
Când îi dă poruncă la orce îi place ?
Nu ! nu ! prea dreptate a avut Marica
Să se poarte astfel, biata vecinica !
Insă eu, Stan zise, judec dimprotivă,
Cum că rău Marica i-a stat împotrivă,
Căci pricinuieşte supărare multă
Femeia, bărbatul când nu-şi îl ascultă ;
Ci ea trebuieşte să-l îndatoreze
Cu înduplecarea şi să-l respecteze.
Ha, ha, ha ! ea râse ş'începu a zice :
Şi să-l respecteze ? Iacă o caprice !
Eu zău în viaţă nu'nvăţ pe bărbatul
Să se nărăvească el cu respectatul.
Ce zici ? el răspunse, ba zău lasă gluma,
D'aş avea eu poftă ca să zici acuma :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată !
O să-mi stai în contră, să nu zici odată ?
Nicidecum, ea zise, nu-ţi strica cuvântul
Că nu zic, să văz chiar că răstorni pământul
Nu zici ? Stan îi zise, voi să zici îndată :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată !
Ea privind la dânsul cam cu nepăsare,
I-a răspuns luându-i vorba la'ngânare.
Stan îi zise iară : Iţi mai zic odată,
Inţelegi cu bine ca să zici îndată :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată,
Or aştepţi tu încă să mai fii rugată ?

Ba, ba ! iacă nu voi ca să zic acuma;
Tot cu ba răspunse, dar lăsă Stan gluma,
Şi luând vergeaua începu să-i care,
Una după alta mai jos de spinare,
Tocma ca şi Bunea, încă şi mai bine,
Deşi ei de dânsul râseră'ntre sine.
Ş'alt nu putea cearta lor să o desfacă,
Decât arendaşul s'a'ntâmplat să treacă,
Ş'auzind gâlceavă, ţipăt, chilomane,
Incepu să strige : Ce e asta, Stane ?
Stan pe arendaşul cum văzu că vine,
Aruncă îndată varga de ruşine,
Şi la întrebarea-i, cinste ca să-i facă,
Povesti pricina, iacă cum şi iacă.
Arendaşul care sta să o auză,
Fu cu neputinţă a nu'nzâmbi buză,
Ş'împăcaţi lăsându-i a plecat acasă,
Când era şi timpul a prânzi la masă.
Şi mergând pe cale râsul iar îi vine
De acea 'ntâmplare şi zicea în sine :
Doamne ! ce-s ţăranii ! mult sânt proşti în lume !
Ei se bat ş'în certe, se bat şi în glume,
Cresc ca nişte vite, astfel l'e şi traiul,
Crezul lor le este bâta şi vătraiul.
Ajungând acasă'n cuget cu aceste
Povesti îndată ai sale neveste,
Iacă cum cutare ş'a bătut nevasta,
Apoi şi cutare o făcu iar asta,
Că n'au vrut să zică nici una nici alta :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gata.
Auzind nevasta-i se porni să râză,
Cât o apucase s'o doară la rânză.
Stând după aceea şi gândind în sine

Despre întâmplarea a acei pricine,
Voi, ea'ncepând zise, voi bărbaţii'n lume
Pretendaţi şi cereţi a vi să da nume
De stăpâni femeii, capi ei a vă zice
Şi vreţi s'o supuneţi l'a voastră caprice ;
Dar greşiţi, fiindcă stăpânirea voastră
E'ntrebuinţată rău asupra noastră ;
Vreţi temei să aibă, fără osebire,
Mai mult prin putere decât prin iubire ;
Şi vreţi prin urmare ca voinţa noastră
Să pâşască'n vreme tot după a voastră.
La orce voinţă noi la toate vouă,
Iară voi bărbaţii la nimica nouă ;
Nu faceţi nevestii nicio părticică,
Nici îi iertaţi dânşii o greşală mică ;
Când din contră iarăşi o vedeţi virtuoasă,
O numiţi îndată toţi capricioasă,
Sau că rea o faceţi ş'îndărătnicită
Când şi ea'ntr'o voie e stătornicită.
Un bărbat soţia lesne ş'o robeşte,
Când c'o politeţă la ceva-i vorbeşte ;
Vrând să-mi zici, spre pildă, tu acuma mie :
Dragă Elenuţo ! scumpa mea soţie !
Implineşte-mi voia, zi mă rog odată :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată,
Eu atunci îndată m'aş supune ţie
Şi ţ'aş face voia prea cu bucurie ;
Iar cu porunceală de-i sta a mă pune,
Ca şi Stan sau Bunea, nu mă voi supune.
Vai ! glumeşti, Lenuţo, şi mi-o zici aceasta ?
Nu glumesc nimica, zise lui nevasta.
Auzind el aste vorbe a-i răspunde
Şi stând la mirare câteva secunde,

Zise : Zău, Lenuţo, tu, o orăşană,
Poţi avea urmare aşa grosolană !
Nobilul tău suflet te-ar lăsa pe tine
C'acele sătene să te porţi cu mine ?
S'a probezi contrare la vorbele mele,
Astfel şi întocma imitând pe ele ?
Dar cum poci, ea zise, nu că sânt femeie
Şi le ţiu lor parte, să n'aibi în idee,
Cum poci să zic cum că fac bărbaţii bine
Când tratez nevasta orşicum le vine ?
Eu ştiu că ea nu e lor o slugă proastă,
Ci este zidită chiar dintr'a lor coastă,
Care prin urmare e lor o amică
Sau a lor consoartă, nici mare nici mică ;
Şi p'amicul ştiu că-l rogi la vreo treabă,
Nu zici poruncindu-i : fă-mi cutare treabă !
Elenuţo dragă, el îi zise iară,
Te-ai aprins, eu însă nu voi rău să-ţi pară,
Nu le scot acuma însumi cele zise,
Ci în capul Bibliii stau acestea scrise,
Că bărbatul este cap muierii sale,
Las de a-ţi mai spune cele mai la vale ;
Cu aste cuvinte ne şi cununarăm,
Şi unul cu altul astfel ne legarăm,
Alta e soţia ş'alta e amicul,
Alta e femeia, ş'alta iar voinicul :
Ea e ca o membră a soţiei sale,
Ce o mişcă 'n voia-i la deal sau la vale,
Trupul poartă membra, după cum îi place
Şi de sine însuşi nimica nu face.
Femeia de sine e o barcă seacă
Care fără cârmă ş'în liman se'nneacă;
Tu zici că amicul nerugat n'ascultă,

Dar şi la această critica-ţi e scurtă.
Eu ştiu că amicul, cel ce te iubeşte,
Când îi propui rugă foarte se mâhneşte,
Şi în acea oră îl auzi că-ţi zice :
Zi-mi ş'îmi porunceşte, nu ruga, amice !
Gata e îndată la orce s'asculte,
C'amorul nu cere rugi şi vorbe multe
Nu ştiu cu aceste ce vei de la mine !
Zise Elenuţa aprinsă în sine,
Poate că ai poftă ca să-ţi fiu plecată ?
Vezi să n'aibi în cuget cumva să-ţi abată
Cu vr'o poruncire la cev'a mă pune,
C'astfel la nimica nu mă voi supune.
Care va să zică, Elenuţo dragă,
(Vrea biet arendaşu'n voia-i să o tragă),
Dacă eu spre pildă voi avea plăcere
Intr'această oră ca să zici voi cere :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată,
Tu o să stai contră ? N'o să zici îndată ?
Negreşit, ea zise, nu mă voi supune
Dacă poruncindu-mi cu ton mă vei pune.
Iţi poruncesc dară ca să zici îndată :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată.
Foarte rău îmi pare c'astfel mi-ai propus-o,
Că nu voi a zice, dintru'ntâi ţ'am spus-o
Lenuţo, ascultă, nu zici tu odată :
Mulţămescu-ţi, Doamne, că coşaru-i gată ?
Aş fi zis-o dacă mi-o ziceai cu bine,
Dar acum nu zic, chiar să te rogi de mine.
Eu voi să zici însă, şi te pui cu sila,
Necăjit el zise ardicându-şi mila :
Zici tu aste vorbe ? o'ntrebă el iară
Or acum îndată... Cât p'aci să sară,

Şi cu bună seamă făcea ei minunea
A isprăvi scena ca Stan şi ca Bunea,
Dar intră îndată preotul în casă,
Care totd'auna îl chema la masă,
Ş'aflând de la dânşii toată întâmplarea,
Nu se poate spune câtă-i fu mirarea,
Nu atât d'aceea carii se bătură,
Pe cât de aceştia ce'n oraş crescură,
Căci ei pân'atuncea bine tot trăise
Niscai sfezi sau certe'ntre ei n'auzise ;
Mânioşii însă în simţiri viindu-şi
Şi comedioasa sfadă iar spuindu-şi,
După ce cu zâmbet preotu-i împacă
Şi vrând ei în glumă cearta s'o prefacă,
S'au pornit să râză cât răsuna casa,
Şi aşa le fuse mai voioasă masa.
Se legară însă cu făgăduinţă
D'a fi unul ş'altul tot la o voinţă,
Cum că nici bărbatul ei să-i poruncească,
Nici ea la cuvântu-i să se'mprotivească.
Povestea lui Bunea cu a sa soţie
Se lăţi'n tot satul din acea moşie,
Muierile toate s'au pus în pricină,
Pe ea făcând dreaptă şi pe el cu vină ;
Şi fiind aceasta lor ca o'mprumută,
N'a rămas niciuna de soţ nebătută."

Popa isprăvind povestea, fiecare a'nceput,
A vorbi, a-şi da părerea după cum s'a priceput.
Toţi au râs, dar mai cu seamă jupân Iani haz făcând,
Ii fu râsul şi cu lacrămi: „More![1] ce nebuni! — zicând :

[1] = măi, bre.

Nu stiu ala arendasu ce fel de om zou a fost,
Daca a avut el minte, or dacă a fost un prost
Şi pa nevasta lui dacă a fost mai bun or altfel.
De aţeea niţi eu nu stiu cum sa zudec pentru el.
To ondi [1] nu stiu cum este niţi chiar nevasta al meu,
C'acolo la ţar'al nostru am fost insurat si eu,
Ama [2] omul mult reu este daca nu are noroc,
C'amândoi puţintel vreme am traitu la un loc ;
Eram tinar, palicari [3], cum ziţe aiţi voinic,
Si am facut o gresală, un reu mare poţ sa zic,
Care de la stapunire indata cum a aflat
Me cautat sa me spuzur, si cu fuga am scapat ;
Am venit aţi'n Vlahia cu sarica si opinţi,
N'am avut, ma ton teon mu [4], parale macar nici ţinţi
Ama [5] aiţi la Vlahia daca este iconom
Prea in puţintica vreme ţineva azunze om ;
Eu intii m'am bagat sluga, dar nu asa sluga prost,
La brago-halvazirie vr'o trei, patru ani am fost.
Me dat doniţa cu braga si la schindură halva,
Merzam vindem la copiii pa uliţi la mahala :
Pa urma me dat simbrie mai multa la simiziu,
Şi n'am vrut d'aţi'nainte ca sa mai fiu bragaziu ;
Am vundut plaţinta calde, pogaţe, covriţi, simit,
Am chistigat şi parale si mai bine am trait ;
Che plaţinta, pogaţi reţe ţe sa vindem nu puteam
Tot le arunca stapunu si noi, sluzile, muncam ;
Avem o spălatorasa batruna la mahala
Care numai pe furdale de plaţinta me spala,
Desi avem punga mare, dar nu dam la ea un ban,

1 = într'adevăr, de fapt.
2 = dar.
3 = flăcău, voinic.
4 = zău, pe Dumnezeul meu.

Sa mulţume sa fac roche numa odată pa an.
Dac'am vazut ca la mode nu me ţere niţidecum,
Am luvat-o ca nevasta, care o am si acum,
Si as fi vrut de mult inca cu dinsa sa me cunun,
Dar are pre minte prosta si nu este de neam bun :
Dacă zic amar la dulţe, ziţe si ea tot amar,
Dacă zic frig la caldura, ziţe asa si ea iar ;
Of ! ţe necaz zou atunţe ! parcă me vine sa mor !
Che eu am gusto sa fie nevast'al meu simţitor."

O fată mai bătrânică din şezătoare d'aci
Cam făcu pe jupân Iani'n gânduri a se adânci,
Zicându-i : „Ba, jupân Iani, ferice de dumneata
Că ai astfel de femeie, ş'alta nici nu mai căta,
Căci d'avea şi arendaşul cel d'atunci al ăstui sat,
Astfel de nesimţitoare, cu ea nu s'ar fi certat,
Nici nu era să se facă de poveste amândoi,
Ca să-i râză bunioară cum râdem de ei şi noi,
Ci era să zică'ndată ea cuvântu-i bucuros,
Făr'a judeca de este strâmb, neted or nodoros.
De aceea nu te plânge, d'o fi proastă cum ziseşi,
De vei ca pe dobitocul cum îţi place s'o suceşti ;
Iar de-ţi place simţitoare, ca să nu zică cum zici :
Ploună, ploună, ninge, ninge, tocma ca copiii mici,
Poţi lua, dar ea nu este piatră, copăcel sau pom,
Trebui să gândeşti în sine-ţi cum că şi ea este om.
Şi după cum are omul oarecare slăbiciuni
Are şi ea p'ale sale (cam p'între înţelepciuni) ;
Şi iar, cum sânt femei proaste şi bărbaţi pot fi iar proşti
Zic adică dar mai bine dumneata poţi să-i cunoşti ;
Ş'o femeie simţitoare d'o lua un nătărău,
Or un simţitor o proastă, nu poate fi alt mai rău,

Iar d'o fi unul şi altul, amândoi nesimţitori,
Se lovesc la duh, la minte şi trăiesc ca fraţiori ;
Dacă amândoi sânt iarăşi zănateci, năbădăioşi,
Se bat apoi ca nebunii şi trăiesc tot mânioşi,
Ba şi de multe ori încă în pizmă când se apuc
Fac câte-o năsdrăvănie vrednică de balamuc,
După cum se povesteşte pentru doi inşi d'acest fel,
Indărătnici unul şi altul, şi nevasta lui şi el,
Care crez că toţi o ştie, dar nu strică să o spui,
Ş'altul d'o şti-o mai bine în pricină nu mă pui."

POVESTEA FETII I

„Unul vrând să se însoare,
Nicio fată nu-i plăcea,
Şi din sat în sat la hore
Să-şi aleagă se ducea ;
Că el nu căta mintoasă,
Nici de alt nu cerceta,
Ci cu zestre şi frumoasă
Să-şi aleagă căuta.
Unii astfel se însoară,
După cum şi toţi vedeţi,
Numai pentru zestrişoară,
Şi numai pentru frumseţi.
Astfel dar şi acel june
Tot umblând din sat în sat,
Dup'a sa înţelepciune
Şi nevastă ş'a luat.
Dacă o duse acasă
Puseră a doua zi

Lapte covăsit la masă
Şi au şezut a prânzi.
Bărbatul ei într'aceste
Zise : Dragă, vezi la noi
Laptele ce galben este ?
Nu e alb ca pe la voi.
Ce fel ? îi zise nevasta,
Uită-te acuma, na !
Vei un lapte negru c'asta
Cu alb a-l asemăna !
Nu zic alb, el răspunse,
Ci e galben, or nu crezi ?
Zise ea cu buze unse :
Ba e negru, cum îl vezi.
Zi, nevastă, el iar zise,
Zi după cuvântul meu !
Zise ea cu fălci deschise :
Ba să zici tu cum zic eu !
Ei ! nevastă, nu e bine,
Zise el cam îndârjit,
Rău mă înţeleg cu tine,
Ş'o să fiu tot necăjit,
Scoală să te duc acasă
De acuma la părinţi,
Dacă tu la'ntâia masă
Ascuţişi asupra-mi dinţi ;
Dar te'ntreb ş'aci la poartă,
Zici după cuvântul meu ?
Ba ! zise, nu zic nici moartă,
Tu zi după cum zic eu.
Deci dacă plecă cu dânsa :
Zici, fa ? iar o întreba,
Insă «da» n'a scos dintr'însa

Decât numai : Ba mă ! ba !
Când ajunse pe o vale
Cu nevasta după el,
A văzut o clocică'n cale
După ea c'un bobocel.
Uite, zise el, o rață
Cum răcăie prin gunoi !
Ce fel, ea răspunse, rață ?
Nu vezi tu că e rațoi ?
El îi zise, și ea iară :
— Ba e rață — Ba rățoi !
Astfel tot zicând plecară
Ș'au trecut acel zăvoi ;
D'acolo într'o livede
Amândoi dac'au sosit,
Aruncând el ochii vede
Locul care s'a cosit,
Ș'a zis : Ce frumos e rasă,
Asta livede de fân !
Parcă e cu briciul trasă
Bravo ! meșteraș român !
Ba cu foarfeci este tunsă,
Nu vezi ? îi răspunse ea,
Ș'încă nici nu e pătrunsă
Cum știu eu că trebuia.
Ba e rasă, el iar zise,
Ea : Ba tunsă, a răspuns,
Până când el se aprinse
Și la ceartă a ajuns :
— Ba e tunsă ! — Ba e rasă !
Unul ș'altul tot zicând,
Ea nu va, el nu să lasă,
Și în calea lor mergând,

Dac'ajung la un râu mare
Iar la vorbă se înnod,
Rasă — tunsă, se cert tare
Tocma în mijloc pe pod ;
El pe loc luând o leagă
Pe supt supsiori cu un brâu,
Ș'îi zise : Zici rasă, dragă ?
Or te-arunc aici în râu.
Și nevrând ea, el o lasă
Ș'o cufundă până'n gât,
Zicând : Zici tu că e rasă
Or te 'nnec numaidecât ?
Tunsă, iar dacă-i răspunde,
Zise el : ia să o'ncerc,
Și lăsând să se cufunde :
Zi, fa, «rasă» că te'nnec.
Ea fiind și cufundată
Nicidecum nu s'a supus
Ci cu mâna ardicată
Forfica din deșteʼn sus
Arătând că tunsă este,
Cum a zis și dintru'ntâi,
Ș'așa el nici cu aceste
N'o scoase la căpătâi."

„Mo-o-re ! — a zis kir Iani, aste când le auzi —
Si barbatul si nevasta, doi nerozi au fost ei, zi.
El a zis la lapte galben, ea in negru l-a schimbat,
El a zis la closca rața, ea rațoi a botezat,
El a zis livade rasa, ea iar tunsă a raspuns,
Si din nerozia mica la mai mare a azuns."
„N'au fost neroji, jupân Iani — zise alta către el —
Ci'ndărădnici unul ș'altul, nerozia e altfel,

Că nerodul şi cu prostul amândoi se cam rudesc,
Şi încă şi de nebunul nu se prea deosibesc :
Un nerod ce are'n gură, tot aceea ş'în ascuns,
Il întrebi să-ţi spuie una, el de alta-ţi dă răspuns.
După cum să şi băsneşte pentru un nerod de mult."
„Ah ! me rog — zise kir Iani — spune s'asta sa ascult !"
Fata după ce spre cinste îi făcu un compliment,
Incepu să povestească ca un ritor elocvent :

POVESTEA FETII a 2-a

„Umblând la ţară prin sate oarecare negustor,
De grâu, de orz şi de alte bucate cumpărător,
Când vru să treacă o apă întâlni aci pe pod
Pe un, ce se întâmplase să fie cam prost, nerod ;
Negustorul vrând să afle de la el câte ceva
Se opri aci în cale ş'începu a-l întreba :
De unde vii, măi creştine ? El : Ia, din sat de la noi.
Il întrebă negustorul : Din care sat de la voi ?
El începu să-i arate cu mâna către un deal,
Iacă d'acolo, zicându-i, tocma de supt acel mal.
Bine, negustorul zise, dar ce sat este nu ştiu.
Satul nostru, el răspunse, şi eu de acolo viu.
Nu aşa, mă ! iar îi zise, ci te'ntreb că acel sat
Pe a cui moşie este, şi cum este botezat ?
Moşiile, el răspunse, nu ştii că sânt boiereşti ?
E a coconului nostru ce şade la Bucureşti.
Iar satu-l botează popa ca şi pe la alte părţi
Cu apă 'ntr'o căldăruşe, cum îi scrie lui în cărţi.
Negustorul lung privindu-l, peste tot cum o fi fost,
Zise or că e păcală, or că e un nerod prost !

Şi urmă cu întrebarea, despre sat vorba lăsând :
Dar cum te cheamă pe tine ? Ii răspunse el, zicând :
Mă cheamă ca pe orcare : vino încoaci or vin'aci.
Negustorul ca de naiba începu a se cruci,
Dar cu chemarea 'mpreună, negustorul iar urmă :
Cum te strigă ? El răspunse : Mă strigă : vino ! u ! mă !
Negustorul de această bufonarie râzând
Şi vorba de cum îl cheamă la o parte iar lăsând,
Ii zise : Dar ce bucate se fac acolo la voi ?
Mai mult terci cu mămaligă, zise el, mâncăm la noi.
Negustorul iar văzându-l că-i ia vorba în alt fel
Se mira cum să-l întrebe să se'nţeleagă cu el.
Nu'ntreb de bucate fierte, negustorul zise iar.
Apoi, îi răspunse prostul, de care bucate dar ?
Te'ntreb, negustorul zise, s'a făcut la voi orz, grâu ?
S'a făcut, da ! el răspunse, uite, 'nalt până la brâu.
Nu te'ntreb de înălţime, nu strâng paie pentru boi,
Ci voi să ştiu ce fel este bobul orzului la voi ?
Să-ţi spui dacă nu ştii, zise : orzul este lunguieţ,
Cu o coajă cam gălbuie şi înţeapă'n vârfuleţ.
Bine, zise negustorul, ştiu că colţii lui ţepi au,
Dar spune-mi ce fel să vinde ? că voiesc şi eu să iau.
Ii răspunde iar nerodul : Nu ştii dumneata ce fel ?
Unul dă grâul or orzul ş'altul dă bani pentru el.
Negustorul ş'asta vorbă văzând că i-o înfundă,
Nu mă'nţeleseşi, îi zise, eu te'ntreb că cum se dă.
Nici asta n'o ştii ? răspunse, ascultă-mă eu să-ţi spui :
Iau baniţa or galeata şi pân'o vârfuiesc pui,
Apoi cu coada lopeţii o raz şi o torn în sac,
Pe urmă iarăşi o umplu şi asemnea tot fac.
Eu nu te'ntreb aşa, zise negustorul către el.
Iar nerodul întrebându-l îi răspunse : Dar ce fel ?
Cu ce preţ, te'ntreb, îl vinde ? Chila, baniţa, câţi lei ?

Cum te învoiești cu prețul și câți dai, atâta iei.
Lăsând și aceasta vorbă negustorul supărat
Il întrebă : Dar ca tine mai sânt acolo în sat ?
U ! u ! nerodul răspunse, este nea Mușat, nea Stan,
Cârstea, Neagu, Voicu, Floarea, Soare, nea Bran, nea
Coman
Destul, zise negustorul și iar l-a mai întrebat :
Dar cine este mai mare decât toți la voi în sat ?
Nea Chițu este, el zise, că e mai nalt decât toți,
E atât lung, cât la umăr s'ajungi cu mâna nu poți.
Nu te'ntreb așa, îi zise. D'apoi cum ? l-a întrebat.
Eu îți zic că voi pe cine ascultați aci în sat ?
Ascultăm, el îi răspunse, pe lăutarul moș Bran,
Că când începe să cânte tot satul îi stă divan.
Nu zic așa, măi creștine, of, mi-e silă să-l ascult !
Ci de cine aveți frică voi aci în sat mai mult ?
Aoleu ! de taurul popii frică grozavă ce-avem !
Când vine de la pășune fugim de el cât putem,
C'atât înfricoșat este de gândești că e turbat,
Când începe să mugească sperie toți copiii'n sat.
Mă ! tu, negustorul zise, ce namilă de om ești ?
O Doamne ! el îi răspunse, ce mă'ntrebi când mă privești?
Iacă om ca toată lumea, cu cap, cu ochi, gură, nas,
Cu trup, cu mâini, cu picioare, mișc, umblu ca toți cu pas.
Negustorul zise'n sine : da ! ești ca fiece om,
Dar minți și simțiri la tine cât la piatră și la pom !
Apoi îl întrebă iarăși : Dar în sat aveți dogar ?
Se gândi puțin nerodul și răspunse : Avem dar.
Du-te, negustorul zise, na cinci parale să-i dai,
Ca să-ți mai puie o doagă ce-ți lipsește și n'o ai."

Kir Iani, ce căsca gura la copila ascultând,
„Asta a fost un pacala" — zise el cu glas râzând.
„N'a fost păcală, kir Iani — zise altă fată iar —

Ci un prostănău prea mare, vită vorbitoare chiar ;
Eu să-ți spui de un păcală, care treabă când n'avea,
Numai de secăturele totd'auna se ținea.
Să lăsăm pe cele multe și de una să vorbim,
Că până mâine pe toate de spus nu le isprăvim.

POVESTEA FETII a 3-a

Ast păcală dară când vru să se'nsoare,
Ș'a ales o fată dintre prostișoare,
Știind el prea bine că o mai deșteaptă
Cerea și purtarea-i să fie'nțeleaptă ;
Insă lui din contră îi plăcea în lume
Tot să păcălească și să-și facă glume ;
Astă dar nevastă prea fiind neroadă,
Toată-i vorba, fapta n'avea cap nici coadă ;
De prostia-i însă el n'avea păs mare,
O lăsase 'n voia-i fără vr'o mustrare,
Ci-i era necazul că-i plăcea rachiul
Și cam prea adesea îi scurgea buriul.
Deci trăind cu dânsa, într'o zi ce-i vine,
Neavând de lucru, zise întru sine :
Ia să'ncerc pe proasta, voi a mă preface
Mort lungit în casă, să o văz ce face !
Ș'începând să geamă ca bolnav pe perne,
Strigă : Mor, nevastă ! și ca mort s'așterne.
In felul acesta ea lungit văzându-l,
Și fără'ndoială de neviu crezându-l,
Fără să mai plângă sau să suspineze,
Puse'ndată masa să se ospeteze,
Și pentr'o mai bună poftă de mâncare

Trebuia să guste rachiul de tare ;
Buriaşul însă cel cu tescovină,
Care totd'auna o făcea cu vină,
Era pus de dânsul sus p'o policioară,
Supt care acuma s'a'ntâmplat să moară ;
Ea fără s'aducă altceva să puie
Tocma peste burta mortului se suie,
Ca să'ntinză mâna să ia buriaşul,
Pentru răposatul să bea aldămaşul.
Dar cum sta pe dânsul, el de greutate-i
Slobozi îndată un geamăt în spate-i ;
Ea dând jos buriul, zise cu mirare :
Vai ! şi mortul are păs de răsuflare !
După ce dar scoase cepşorul şi supse,
Şi la locu-i iarăşi când luă ş'îl puse,
Trebuind cepşorul să-l înţepenească
S'apucat de capu-i să dea, să-l izbească,
Dând şi : Na ! (zicându-i) şi mai na odată,
Că orcare faptă are şi răsplată ;
Astfel dai în mine să nu beau dintr'însul,
Şi de beam vr'odată îl plăteam cu plânsul ;
Dar şi eu acuma'n loc de plâns şi clopot,
O să-ţi cânt o horă ş'o să-ţi trag un tropot !
Astfel dacă zise, începu să danţe,
Şi aceste vorbe cu glas să înalţe :

Aolică, aoleu !
Scoală, bărbăţelul meu,
Scoală să jucăm un joc
Şi te culcă iar la loc ;
Scoală-mi-te, bărbăţel,
Vino să jucăm niţel,
Scoală de mai sări hop, hop,
Şi te culcă să te 'ngrop.

Bărbatu-i l'aceste şi la alte multe
Trebuia să tacă şi să le asculte ;
Şi hotărî'n sine cât de mult să tacă,
Ca să vază încă ce o să mai facă ;
Fiindcă ea, proasta, 'n felul ce-l văzuse,
Fără îndoială de mort îl crezuse.
Deci viind vecini şi rude de aproape
Au chemat pe popa ca să-l şi îngroape,
Toate fiind gata, mortul ardicară,
Rude şi nevastă după el plecară,
Şi ca o soţie trebuind să plângă,
Se legăna'n cale ş'în dreaptă ş'în stângă,
Cu ţipet de jale ca să'ngâne plânsul,
D'alde aste vorbe striga după dânsul :

Bărbăţelul meu iubit !
De aseară ai murit,
Of şi nu poci să te uit
Şi la altul să mă uit !

El acum, ca mortul ca să nu-l îngroape,
Aşteptă când fuse de un gard aproape,
Ş'aci la'ndemână un par bun cum vede,
Din coşgiuc la dânsul mâinile repede,
Şi din loc zmulgându-l la nevasta sare,
Inspăimântă'ndată pe mic şi pe mare ;
Toţi petrecătorii se împrăştiază
Şi ca prinşi de friguri ce înfiorează,
O pornesc la fugă ca o vijelie,
Care spre pădure, care spre câmpie.
Unii iar d'alături sar într'o ogradă,
Alţii se împiedec, jos se fac grămadă ;
Nu ştiu ce să zică, strig : Aoleo, dracul !
Aoleo, ne'nghite de vii vârcolacul !

Iar nevasta-i dete fuga drept acasă,
Ca o potirniche cu pâşire deasă;
Mortul iar în urma-i în mână cu parul
O mâna în fugă ca vita văcarul ;
Ea fugea de frică şi ţipa cu plânsul,
El râdea gonind-o înnecat într'însul ;
Dar cu astă faptă, bietul răposatul,
Ardică de spaimă asupra-şi tot satul ;
Vârcolac crezându-l, pe loc alergară
Cu prăjini, cu lemne toţi se înarmară,
Şi sărind asupra-i în grab, cu iuţime,
Dând îl omorîră cu mare cruzime.
Şi aşa păcala prin multele-i glume
Ş'a pierdut viaţa şi s'a dus din lume.
Deci acum cu mortul mergând să-l îngroape
Când era să treacă iar de gard aproape
Incepu nevasta-i a striga'n glas mare :
Duceţi-l de garduri mai în depărtare,
C'apoi iar cu mâna de vr'un par să'ncurcă,
Ş'o să aveţi iarăşi cu dânsul de furcă."

Popa care sta de faţă şi acestea asculta
Incepu o'nvăţătură către ei a cuvânta :
„Aţi văzut acum — le zise — glumele'n lume ce fac ?
Iată cum îi fuse moartea ticălosului sărac.
Auziraţi şi prostia acelor omorîtori,
Carii'n lucruri mincinoase şi'n scorniri sânt crezători ?
Astfel de credinţi deşarte la săteni tot să găsesc
Născocite tot de babe din îndemn diavolesc ;
De acelea ce la muncă nu pot merge la câmpii,
Şi le las a păzi casa şi să vază de copii.

Ele ca să odihnească sperie pe pruncii mici,
Să tacă, că-i mănâncă Vârcolaci sau Pricolici. [1]
Alte dăţi iar cu Murgila [2] îi sperie astfel tot,
Miaza-Noapte sau Zorila [3] şi cu alte câte scot ;
Şi cu astfel de nimicuri pe copiii spăimântând,
Bagă'n inima lor frică, cresc de toate tremurând ;
Mai cu seamă când e noapte şi p'afară când se duc,
Insuşi chiar din a lor umbră îşi închipuiesc năluc,
Se înfiorez d'o broască, fug de un liliac ţipând,
Mulţi cad şi în alte boale, sângele'n ei îngheţând ;
Alţii pân'la bătrâneţe cred în aste lucruri seci
Şi li se'nfurnică pielea când aud de ele'n veci ;
Ba atât temei pun încă cât şi p'alţii bagă'n frici
Şi din ce ştiu nu-i poţi scoate, mii de vorbe să le zici ;
Astfel cred ei că şi mortul vârcolac s'ar fi făcând
Şi viind noaptea, la inimi de oameni ar fi mâncând.
Pentru care fără frică, fără cuget de păcat,
S'au pornit nelegiuiţii ş'au ucis p'acel bărbat ;
Nu fiţi dar şi voi ca dânşii, proşti, crezători de minciuni,
Că sânt toate tot nimicuri, fleacuri şi deşertăciuni."

„Zou parinte — zise Iani — me dat buni 'nvaţaturi,
Che si la ţara al nostru crede l'asa secaturi ;
Chind am fost io mic odată am vezut pe un batrun
Care speriat d'o broasca trei ori a scuipat in sun :
Si la noi, stii, sânt pieptare tot cu mulţi nasturi sau bumb,
De arzint si de matase, dar la sarac si de plumb,

[1] *Vârcolac* sau *zvârcolac* : râma se zvârcoleşte ; asemenea şi *pricolici* sau *prigorici :* fluturele se prigoreşte la lumânare. Precum şi *strigoi,* păsări de care strigă noaptea şi celelalte (n.a.). Etimologiile sânt greşite, în afară de a *strigoiului* care poate fi pus în legătură cu verbul *a striga.*

[2] *Murgila,* murgul serii (n.a.) (= amurgul).

[3] *Miaza-Noapte,* adică miezul nopţii, iar *Zorila,* revărsatul zorilor, din care niciuna nu vatămă pe cineva (n.a.).

Chind a vroit el, caimenu [1], ca să scuipe'n sun speriat,
S'a caznit un ţas atunţe pina chind s'a deschiat.
Ama [2] asta tot ţaranii crede mai mult, cum ai zis,
Ca si carii pe pacala au sarit si l-a uţis,
Eu voiesc sa mulţumescu la fata care a spus,
Che pentru invaţatura prilez de vorb'a adus;
Voi sa cumpar una flore chind me duc la Bucuresti,
Cheltuiesc un firfirica pentru un asa povesti.
. . . . . .

[După alte povestiri şezătoarea continuă cu cântece şi jocuri]

CÂNTECUL 1

„Pe culmiţa dealului,
Dealului, Ardealului,
Primblă-mi-să prin colnic
Tânăr cătănuţ voinic,
Ghiţa cu mândruţa lui,
Cu dalba drăguţa lui,
Pe doi ageri căluşei
Incărcaţi cu gălbinei,
Cu doi bani în buzunari,
Cu doispre'ce lăutari.
Din doispre'ce ce-i avea
Niciunul nu-l mulţămea,
Ci din gură îmi grăia:
Dragă, mândruliţa mea,
De când, mândro, te-am luat

1 = sărmanul.
2 = dar

Niciun cântec mi-ai cântat,
Ci cântă, mândruţa mea.
Iar mândruţa îi grăia:
Ghiţule, drăguţul meu
Bucuros ţ'oi cânta eu:
Dar am un viers femeiesc,
Seamănă a haiducesc,
Şi puternic la cântat
Să aude'n depărtat.
Dacă aşa cuvânta,
Şi începe a cânta,
Munţi 'nalţi să cutremura,
Văi adânci îmi răsuna,
Ape reci să turbura,
Livezi să înfiora.
Şi viersul când îşi urca
Copaci, ramuri să mişca,
Frunzele pe jos pica,
Inimă de om seca
Iar Cătănuţ o'mbia
Şi către dânsa grăia:
Cântă-ţi, mândro, cântecul
Că mi-e drag ca sufletul.

P'apa râului în sus,
Numele Govora pus
Unde lăcuia Gruian,
Gruia Pazavan Codrean,
Auzind mândra cântând,
Dealuri şi văi răsunând,
La Cătănuţa ieşa
In drum ş'îi grăia aşa:
Ghiţă, Ghiţă Cătănuţ,

Nu poci ca să te mai cruţ,
Ce caţi pe moşia mea,
Că eu sânt stăpân pe ea ?
Ce te primbli prin ea cântând,
Izvoarăle turburând,
Livezile încurcând
Şi fâneţele călcând ?
Or pe mândra vamă dă-m
Or să stai să ne luptăm.
In săbii să ne lovim,
Unul din doi să murim :
Şi care va rămânea
El pe mândruţa să ia.
Iar Cătănuţ răspundea
Şi către Gruia grăia :
De luptat ne vom lupta,
Dar eu vamă nu ţ'oi da.
Aşa dac'au cuvântat
La luptă s'au apucat :
Să luptară într'o zi
Soarele până sfinţi ;
Dar în timpul de luptat
Rea ispită s'a'ntâmplat
Lui Ghiţa, care-i păsa
Să-şi scape mândruţa sa,
Brăul i să slobozea
Şi către mândra grăia :
Mândro, lasă calu'n frâu
Ş'înnoadă-mi pustiul brâu,
Că-mi pune capul Codrean,
Al meu şi al tău duşman.
(Dar femeea, haine dungi,

Minte scurtă, plete lungi,
Cine'n mintea-i s'o lăsa,
Aibă-i portu'n viaţa sa.)
Cătănuţ ei când grăia
Ea astfel îi răspundea :
Cari pe cari aţi birui
Tot un bărbăţel mi-o fi.
Cătănuţ când auzea
La Gruia să repezea,
Paloşul îşi strălucea,
Printr'însul îl petrecea,
Jos la pământ îl trântea,
Ş'între morţi îl trimitea ;
Şi calul încăleca
La târle în grab pleca,
Mieluşei graşi alegea,
Ii junghea şi îi frigea,
Plosca de vin încărca
Cu vre'o cinspre'ce oca,
Şi la masă s'aşeza
Cu dalba mândruţa sa.
Mâncând către ea grăia :
Ţine vin din mâna mea,
Că de astăzi încolea
Au ei bea au n'ai mai bea.
C'asta vara am muncit
Nou' clăi de fân am cosit,
Dumnezeu dragul a vrut,
La opt vârfuri le-am făcut,
Numai una mi-a rămas
Să-i fac vârfu'ntr'acest ceas.
Aceste dacă grăia

Pe mândra de plete ia,
Scoate paloşul lucios
Ş'îi retează capul jos,
Şi d'asupra cläii sus
Ca să-i facă vârf l-a pus.
Trupul bucăţi îi făcea
Şi la soacră îl ducea,
Ţine maică, îi zicea,
Bagă, fierbe în ulcea,
Şi pune a ospăta,
Că este chiar fie-ta,
Care o ai răzgâiat
Şi creştere rea i-ai dat,
Ca pre câţi îi va zări
Să vrea tot bărbaţi a-i fi!"

„Eu n'a înţeles nimica, — zise kir Iani lui Bran[1] —
Si pentru un asa chintec nu-ţi dau macar niţiun ban."
„Lasă — zise moş Neagu — că îl înţelegem noi,
Ast cântec nu e d'acuma, copilăresc, d'ale nuoi,
Ci este din alte veacuri, rămas de la cei bătrâni,
Cântecele pe atuncea astfel era la români."
„E hai, chinta acuma altu — jupân Iani porunci —
Tot asa de care plaţe si e potrivit aţi."

CÂNTECUL 2

„Supt poale de codru verde
Mititel foc mi să vede,

[1] Numele lăutarului.

Mititel şi potolit,
Tot de voinici ocolit,

Nu ştiu zece au cinspre'ce,
Ci mi-şi frige un berbece,
Un berbece, berbecel,
Sugător şi mititel.

Şi nu-l frige cum să frige
Ci-l înfige în cârlige
Injunghiat, nejupuit,
Ca un purceluş pârlit.

Ş'îl întoarce din belciuge
Ca să-i fie carnea dulce,
Şi să-l aibă la colnici
De merinde, ca voinici.

Supt umbră de păducel,
Voinicei mănâncă miel
Şi beau vin din bordusel,
Cântând şi grăind astfel:

Codre, codre înfrunzit,
Codre, frumos înverzit!
Ţine-mă'n tine ferit,
Cu frunză acoperit.

Codre, vei avea păcat
Cumva de m'ei da legat

Că nimic nu ț'am stricat,
Nu mă știu de vinovat.

Că'n tine de când intrai
Numai o cracă tăiai,
Armele de'mi atârnai,
Și la umbra-ți m'așezai.

Le-aș fi pus, codre, și jos,
Dar pământu-i umedos
Și fierul e ruginos,
Își pierde lustrul frumos.

Codre, codre, dușman ești !
Tu voinici-i amăgești,
Ii aduni, îi priimești,
Tu-i predai iar, nu-i ferești.

Cât e codrul de frumos,
Cu frunza verde, umbros,
Iarna putrezește jos,
Și voinicii șed la gros.

CÂNTECUL 3

Ce frunză să bate
Mai de dimineață,
Pe nor și pe ceață ?

Bate, mi să bate
Frunza plopului
In malul Oltului.

Dar dece să bate ?
Să bate că-i pasă,
Că-i e frunza deasă.

Bate și să bate
Că e'n coadă lungă
Și'n foaie rotundă.

Sus frunza se bate,
Jos inimă arsă
Plânge, lacrămi varsă.

Vreme, fără vreme,
Pe la miez de noapte
Cu sudori de moarte.

Două lemne crude
Către râul Lotru
Să sfădea în codru.

Unul era Teiul
Ș'altul era Bradul
Ce-și lăuda neamul.

Bradul surpa Teiul
Cinstea-i micșorându-i
Și astfel zicându-i :

Teiule, Teiule!
Scurtule, grosule
Şi burdufosule!

Dă-te într'o parte,
Că tu nu ai cinste
Să-mi stai înainte.

Nalta mea tulpină
Cine sânt mă spune,
Şi te poci supune.

Că eu vara, iarna
Stau în codru verde,
Frunza-mi nu să pierde.

Pe mine mă pune
Pe la nunţi în frunte
Cu podoabe multe.

Domnii ş'împăraţii
Mă pun la paradă
Pe uliţi şireadă [1].

Mă face şi scânduri
Să aştern palate,
Case luminate.

Iar ţie în vreme
De o brumă mică
Toată frunza-ţi pică.

[1] N'am putut stabili sensul acestui cuvânt

Şi meşter de vine
Troci, lopeţi te face
De case sărace.

Teiul îi răspunse:
Bradule, Bradule!
Mândrule, naltule!

De surdă îţi lauzi
Neamul, rădăcina,
Frunza şi tulpina.

Că eu totd'auna
Am şi port în lume
Mai de cinste nume.

Pe mine ca tine
Scânduri nu mă face,
Pe jos să mă calce.

Nici ajung vr'odată
Şindrilă pe case,
Ci linguri şi vase.

Icoane mă face,
De mă ipsoseşte
Şi mă zugrăveşte.

Şi pe mine scrie
Cu văpseli frumoase
Isuse Hristoase.

La care să'nchină
Noroade şi gloate,
Neamurile toate.

CÂNTECUL 4

Sună, sună şi răsună,
Sună pietricică'n vale,
Răsturnându-se pe cale.
Mândra mea plânge cu jale

Plânge, plânge şi suspină
Că pe deal, pe colnicele,
Ş'a pierdut prin potecele
Dragostele tinerele.

Plânge, plânge, să jeleşte
Blestemând iarba şi pirul
Şi căutând-o cu firul
Să-şi găsească trandafirul.

Plânge, varsă lăcrămele,
Oftând cu foc şi cu pară,
Că dragostea d'astă vară
Să schimbă'n fiere amară.

Dragă mândro, nu mai plânge,
Din ochi lacrămi nu mai stoarce,
Că ce zboară nu să'ntoarce,
Ai rupt firul, nu să toarce.

CÂNTECUL 5

Au nu vezi unde mă duc ?
Omule, boule,
'Ntr'un condur ş'într'un papuc,
Omule, boule,
Cu papucul târşiind,
Omule, boule,
Cu condurul tropoind,
Omule (şi celelalte)

Că de când m'am măritat
Şi te-am luat de bărbat,
Nu te-ai mai trezit din prost,
De necazuri tot am fost.

Că cu patru boi la jug
Te-am mânat să ari la plug,
Plugu-mi lăsaşi la nevoi,
Şi îmi răpuseşi şi boi ;

Te-am mânat iar, te-am mânat
Şi cu puşca la vânat,
Puşca'n două mi-o frânseşi
Şi cureaua'mi aduseşi.

Ţ'am dat cofa să te duci
La puţ apă să-mi aduci,
Căzuşi, cofa o spărseşi,
Doagele îmi aduseşi ;

Te-am mânat apoi pe loc,
Cu hârbul să-mi aduci foc,
Hârbul mi l-ai bucăţit
Sprâncenele ţ'ai pârlit.

Te mânai să'mi tai un lemn
Până când să cern un piemn,
Toporul ai năpustit
Supt lemne ai adormit."

„Mos Brane — zise kir Iani — pun'aiţi chit a chintat
S'a platit un firfirica care asara ţ'an dat,
Si acuma sa chinţi inca pentru paharul de vin,
Ca'nainte de plecare sa zoţi fetele puţin."
Moş Bran mai dregându-şi dibla 'ncepu să cânte pe loc
Şi fetele mulţămindu-i se apucară la joc.

HORĂ

„Către mine te jurai
Dorule, dorule,
Că pe nimeni nu mai ai,
Dorule, dorule,

M'ai făcut de te crezui,
Dorule, dorule,
Dar cu ochii mei văzui
Dorule, dorule, (şi celelalte)
Că altul te mângâia
Şi-ţi zicea c'o să te ia ;
Ş'acel mi-e prieten bun,
Nu-mi vine ca să-mi răzbun ;
Dar de te voi mai vedea
Iar în braţe a-i şedea,
Lui şi ţie'n acel ceas
Dragostea vă scoţ pe nas ;
Din mâna mea ce-aţi păţi,
Amândoi veţi împărţi."

Când zbârnăitura diblei, care abia s'auzea,
La joc, la tropoitură pe fete le îmbulzea,
Un dulău neavând plăcere ca să privească la joc
Şi căutând să-şi găsească vreun mai liniştit loc,
Se sui în car la mine, vrând aci a se culca ;
Eu văzându-l, frică'mi fuse nu cumva a mă muşca
Şi făcui încet la dânsul un «ni-i !» şi un «odâr !»
Dar răutăciosul câine nu vru să-mi facă hatâr,
Ci sărind jos deodată, spăimântat cum m'a văzut,
Au început să mă latre ca pe un necunoscut ;
Ş'auzindu-i lătrătura, care nu o înceta,
Fraţii lui din bătătură au venit a-i ajuta.
De a căror multe glasuri dibla, cântecul de joc,
Cu totul se amuţise, nu să auzea deloc.
Toţi atuncea lăsând jocul şi sărind în câini să dea,
Alergară împreună şi ce latră a vedea ;
Şi cu ochii dând de mine începură a striga :
„Hoţu ! hoţu ! puneţi mâna !" ş'au sărit a mă lega.

Gazda, care se culcase cum m'a fost tras supt pătul,
Ca un ostenit de cale şi de şezători sătul,
Auzind, strigă la dânşii: „Ia staţi, pentru Dumnezeu,
Că nu este hoţ, săracul! ci-l adusei aci eu,
Il găsii colea pe cale jos, căzut de ostenit,
Şi cum îl pusei în caru-mi, el pe loc a adormit;
Eu, fiindcă înserase, am gândit că e păcat
Să-l las undeva pe drumuri şi îl adusei în sat;
Ca să nu-i mai stric şi somnul l-am lăsat să doarmă'n car,
Dar despre ce parte vine ş'unde merge, n'am habar."
Jupân Iani arendaşul începu a mă'ntreba
Unde merg şi cu ce treabă şi de am răvaş au ba?
Eu care îi auzisem numele d'atâtea ori,
„Avui — am zis — jupân Iani, încă şi nişte scrisori,
Dar un danţ pe nebăute, şi o ploscă pe sătul,
M'a făcut să le pierz toate şi să dorm şi supt pătul."
„Nu înţeleg — el îmi zise — l'asa vorbe de nimic,
Ma [1] de unde me cunoste, si stii che Iani îmi zic?
Stane mo! io d'omu asta parche-mi vine sa me tem,
Ado una lumunare ţine este sa vedem."
„Dar de unde lumănare? — îi răspunse Stan pe loc —
Poate că vreun tăciune să vă aduc de la foc?"
„Ado, fie si taţune", jupând Iani porunci.
Stan fără să zăbovească c'un tăciune fu aci.
Dar suflând să lumineze, nişte scânteie s'a 'ntins
Şi în pătulul de paie cum săriră s'a aprins.
Toţi' atuncea începură: „Apă, apă!" a striga,
Şi lăsându-mă pe mine, ca să-l stingă alerga;
Eu, aflând prilej îndată, p'între ei mă strecurai,
Am ieşit din sat afară ş'într'o pădure intrai.

[1] = dar.

Dar ca povestea ăluia:
Când are omu'n viaţă
Vr'un rău la cap a-i sosi,
Or adastă ca să-l paţă,
Or aleargă a-l găsi,
Căci,
Pasă-i-te'n acea vreme de un hoţ se auzea
Şi potera în pădure ca să-l prinză îl păzea;
Cum mă zăriră îndată mă luară la mijloc,
Şi: „Predă-te, — îmi strigară — că te împuşcăm pe loc!"
Eu înmărmurii de frică, neputând să mă ascunz,
Că cum pierdusem răvaşul, ce era să le răspunz?
Mă luară, mă legară, în cătuşi de lemn m'au pus,
Şi bătut, ca vai de mine, la ispravnici drept m'au dus. [1]

[1] Moş Albu se făgăduieşte în a tria broşură să povestească ce a păţit la închisoare, cum a scăpat şi câte i s'a mai întâmplat în călătoria sa (n.a.).
Sfârşitul povestirii, promis de A. Pann, n'a mai apărut.

TRIUMFUL BEȚIEI *

* Vezi bibliografia, nr. 66.

DIATA UNUI BEŢIV POCĂIT, CE O LASĂ FIULUI SĂU LA MOARTEA SA

Fiul meu!

1. De vei vrea ca să-ţi fie sete totd'auna, fii beţiv; pentrucă pe cât mai mult vei bea, p'atât vei însetoşa.

. . . . . .

3. Dacă în adevăr vei vrea să împiedeci toate întreprinderile tale cele spre bine, fii beţiv, şi vei izbuti.

4. De voieşti să zădărniceşti silinţa tutulor spre îmbunătăţirea soartei tale, fii beţiv şi într'adevăr vei triumfa.

. . . . . .

11. Dacă-ţi este voia ca să te faci netrebuincios soţietăţii omeneşti, fii beţiv, că aşa vei ajunge la scopul tău.

EPITAFUL UNUI BEŢIV

Aici, drept cârciuma asta, e cu jale îngropat,
Un următor d'opotrivă beţivului Leonat [1].

[1] Aluzie la cartea lui Vasile Aaron, *Vorbirea în versuri de glume între Leonat beţivul, om din Longobarda şi între Dorofata, muierea sa* (1803).

Care rânduise'n viaţă al său venit, mult, puţin,
Să-l dea pentru băutură, să-l jertveastcă tot pe vin.
Cât a trăit, niciodată apă n'a cerut să bea,
Când vrea vreun râu să treacă, ochii pe pod închidea.
Treaba lui nu era altă, decât să toarne'n pahar,
Să-l ridice, să-l golească şi să-l umple la loc iar.

EPITAFUL UNEI MUIERI

(DE CĂTRE BĂRBATUL EI)

Aici zace nevasta mea, din bună norocire,
Zace atât pentru a mea, cât ş'a ei liniştire.

NESDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA*

* Vezi bibliografia, nr. 74.

INVĂȚĂTURA DATĂ RĂU SE SPARGE IN CAPUL TĂU

Nastratin era un hogea (dascăl sau învățător),
Care a rămas de basnu până astăzi tutulor,
Pentrucă era din fire cam p'o 'reche, nesdravan,
Nu-l găsești însă în faptă să fi fost vreun viclean;
El, șezând odată'n școală, ce îi dete'n simplul gând:
„Ascultați copii — le zise (cu'ntâmplare strănutând) —
Să știți d'astăzi înainte că eu când voi strănuta,
Toți bătând îndată'n palme să-mi ziceți hair-ola[1]!"

Cu'ntâmplare dar odată găleata în puț căzând
Și cu ce să scoată apă pentru școală neavând,
Hogea porunci îndată ca din toți ai săi școlari
Să se lase'n puț s'o scoată vreunul din cei mai mari;
Merg școlarii toți în grabă, pe lângă puț se adun,
Dar privind ș'adânc văzându-l n'a vrut să intre niciun.

Deci văzând că coraj n'are niciunul din câți era,
Hotărî'n cele din urmă el într'însul a intra;

[1] = să fie de bine (n.a.).

Ş'aşa desbrăcat de toate, cu capul gol şi desculţ,
Legat cu un ştreang de mijloc, şcolarii-l lăsară'n puţ;
După ce găsi galeata şi după ce o legă,
Către şcolari dete gură şi să-l tragă le strigă;
Ei pornind cu toţi d'odată să-l tragă în sus de jos
Şi tocma cam pe la gura puţului când fu el scos,
Razele luminii'ndată îl gâdiliră în nas
Şi începu să strănute una 'ntr'altă'n acel ceas;
Ei cum aud că strănută, aminte'n grab ş'au adus
De porunca lui cea dată (după cum am spus mai sus)
Şi cu toţii deodată funia din mâini lăsând,
Incepur'a bate'n palme şi «hair-ola!» strigând.
Bietul Hogea cade'ndată ca un dovleac jos trântit
Până'n fund, îşi sparse capul, de pereţi fiind lovit.
După ce ieşi în urmă d'acei nerozi copii tras,
Jupuit, ca vai de dânsul, la picioare, mâini şi nas,
Zise: „Nu e vina voastră, ci-a mea, că n'am judecat
Ş'astfel de cinste neroadă ca să-mi daţi v'am învăţat,
Care'n cele după urmă din pricina-i ajunsei
Cu picioare, mâini belite şi cu cap spart m'alesei."

COPILUL SĂ'NVAŢĂ CÂND NU SĂ RĂSFAŢĂ

Nastratin Hogea la apă vr'un copil când trimetea,
Mai întâi d'a-i da ulciorul, el s'apuca ş'îl bătea.
Un prietin întrebându-l dece bate pe băiat
Când îi da ulcioru'n mână, fără a fi vinovat,
„Îl bat, da — el îi răspunse — ca să ia seama, mergând,
Să nu spargă'n drum ulciorul, niscai nebunii făcând,
Că după ce îl va sparge pedeapsa e de prisos,
Cât de mult de îl voi bate, nu mai am niciun folos."

GRIJILE-S LA CREDITORI MAI MULT DECÂT LA DATORI

Unul întâlnind pe Hogea s'a oprit a-l întreba
De ş'a plătit datoria. Iar el îi răspunse: „Ba".
„Dar ce umbli fără grije, când te ştii că eşti dator?"
„Grija — zise el — s'o poarte cel ce este creditor."

UN NEBUN FAGĂDUIEŞTE Ş'INŢELEPTUL S'AMĂGEŞTE

Intr'o zi, Nastratin Hogea ceartă c'un vecin având,
Fuse tras la judecată, pentru dânsul jalbă dând;
Nastratin plecând să meargă spre a se înfăţişa,
Băgă'n sân un pietroi mare şi se'nfăţişe aşa;
Când pârîtorul de dânsul spunea câte îi plăcea,
Nastratin pe taină sânul îşi arăta şi tăcea.
Judecătorul văzându-l că îşi bătea sânul plin
Toată dreptatea o dete în partea lui Nastratin;
După ce jeluitorul fu d'aci afară dat,
Zise lui Nastratin Hogea: „Scoate ce mi-ai arătat;"
El scoţând îndată piatra, o puse cu cinste jos
Şi se trase la o parte cu chip prea politicos;
„Dar ce este asta?" zise judecătorul bătrân;
„Este darul — el răspunse — ce ţi-l arătam în sân."

NU VEDEA'N CHIP POCITURA, CI VEZI CE-I VORBEŞTE GURA

Trecând un paşe odată prin satul lui Nastratin,
Locuitorii îndată toţi ca la un hogea vin,

Îl rog ş'îl poftesc să meargă la paşa ca diputat
Socotindu-l decât dânşii mai procopsit ş'învăţat ;
Şi paşii să'nfăţişeze ca din partea tutulor
Supunerea şi respectul, ca la un stăpânitor ;
Mergând el să împlinească cererea ce l-au rugat,
Paşa la chipul şi forma Hogii dacă s'a uitat,
„Dar n'au mai găsit alţi oameni — paşa către el a zis —
Şi pe un magar ca tine înainte-mi a trimis ?"
„Pe oameni — Hogea răspunse — la alţi oameni îi trimit,
Dar eu ca să viu la tine toţi cu cale au găsit."

CA SĂ ASCULŢI, BINE ESTE, ŞI SFATUL UNEI NEVESTE

Nastratin Hogea la multe a se gândi nu-i plăcea
Şi cam pătimea adesea, după cele ce făcea ;
Odată cârmuitorul al aceluia judeţ
Aci'n sat pentru o seară poposind ca un drumeţ
Şi văzând el că sătenii toţi cu mari, cu mici alerg,
Care de care mai bune plocoane să-i ducă merg,
Socoti Nastratin Hogea mai jos a nu se lăsa,
Şi ca ce lucru să-i ducă 'ntrebă pe nevasta sa.
El zicea gutui să-i ducă, ea, ba, smochine-i zicea,
Şi părerea între dânşii unul altui nu-i plăcea ;
Disputându-se ei astfel ca la un minut de ceas,
Ca să-i ducă tot smochine nevasta lui l-a rămas.
Deci din pom cele mai coapte smochine el culegând
Ş'în grab la cârmuitorul cu dânsele alergând,
Se uită cârmuitorul şi ştiindu-l cam bufon,
„Dar tocma smochine — zise — găsişi să-mi aduci plocon?'
Şi cum sta'n genuchi cu coşul ca fieştece supus,
Cârmuitorul îndată pe slujbaşii săi a pus

Să ia acele smochine şi fiecare pe rând
Să-l lovească'n cap cu ele toţi cu câte una dând ;
Când lui Nastratin aceasta slujitorii o făcea,
El la toată lovitura, «bogdaproste» le zicea.
După ce striviră toate smochinele 'n capu-i gol
Ii zise cârmuitorul : „Ardică-te de jos, scol
Şi îmi spune adevărul dece, voi să ştiu şi eu,
La fiece lovitură tu ai mulţămit mereu ?"
Răspunse Nastratin Hogea : „Să-ţi spui : eu ca un sărac
Neavând nicio putere vreun plocon bun să-ţi fac,
Am sfătuit cu nevasta să-ţi aduc nişte gutui,
Ea zicea s'aduc smochine, eu în contră îi stătui,
Dar în cele de pre urmă de gura ei m'am supus
Şi aceste puţinele smochine ţi le-am adus ;
De aceea când în capu-mi smochinele moi simţeam,
De sfătuirea nevestii mulţămirile făceam,
Că de aduceam ploconul gutui, precum ziceam eu,
Atuncea era să fie vai de acest cap al meu !
De aceea este bine ca să asculţi şi să'nveţi
Ş'o povaţă d'a femeii din patruzeci de poveţi ;
Că iată eu, cu 'ntâmplare, prin povaţa ce mi-a dat,
Cu aceste moi smochine scăpai cu capul nespart."

ŞI CU MINCIUNA NEŞTINE POATE TRAI 'NTR'O ZI BINE

După câtva timp iarăşi cârmuitorul umblând
Ş'în judeţul său prin sate drumurile cercetând,
Sculându-se iar sătenii, pe Nastratin l-a rugat
Ca iar la cârmuitorul să se ducă diputat ;

Însă ca să nu-l trimiță fără niciun dar în mâini
Ii deter'o rață friptă și două frumoase pâini.
Plecând el să'ntâmpineze pe cârmuitoru'n drum
Nu putu răbda mirosul rații ce ieșea cu fum,
Și șezând jos la o umbră mereu rața învârti
Și ca din ce loc să taie tot stătu, se socoti,
Vorbind singur întru sine: ce știu ce să va urma,
Ca s'o gust și eu la masă, m'o chema, nu m'o chema?
Zicând Nastratin acestea îndată se apucă
Ș'un picior tăind dintr'însa stând supt umbră îl mâncă;
Apoi după ce iar rața o așează'n vas frumos,
Cu piciorul ce-l mâncase întorcându-o în jos,
Se sculă, plecă să meargă ș'întru sine judeca:
De mi-o zice, șezi, mănâncă, eu lesne iar poci mânca.
Deci calea-i fiind cam lungă ș'abia seara ajungând,
Găsi pe cârmuitorul tocma la masă, mâncând,
Și dând el rața cea friptă, fuse după cum ghici,
Căci să mănânce 'mpreună, să șază îi porunci.
Nastratin Hogea iar gata la poruncă fu supus,
N'așteptă ca să-i mai zică, pe loc la masă s'a pus.
Și când fu să'rtoarcă rața nobilul cârmuitor
Zise: „Ce fel, Nastratine, dece n'are un picior?"
El răspunse: „'N satul nostru rațele așa se nasc
Toate cu un picior numai și înnoată și se pasc."
„Să-mi dai dovadă l'aceasta — cârmuitorul a zis —
Că nu crez c'un picior numai rața să să fi trimis."
„Bucuros — răspunse Hogea — timp fără a amâna,
Vei vedea chiar dimineață, spre a nu te minuna."
Deci Nastratin dimineața pe un eleștiu văzând
Rațele ieșind din apă și numa'ntr'un picior stând,
Chemă pe cârmuitorul și îi zise 'nzâmbitor:
„Poftim, vezi rațele toate că-s cu câte un picior."
Cârmuitorul îndată un pistol slobozi 'n vânt,

Iar rațele își lăsară picioarele la pământ;
El privind atunci la Hogea îi zise cam serios:
„Iată-le'n două picioare, pentru ce ești mincinos?"
Iar Nastratin îi răspunse: „Ei, aga, acel pistol
De l-ar fi întins asupra-ți cineva, num'așa gol,
Nu numai două picioare, ci patru 'ndată făceai
Ș'încotro vedeai cu ochii apucai și te duceai."

HAINA MAI MULT E PRIVITĂ DECÂT PERSOANA CINSTITĂ

Nastratin Hogea odată fiind la nuntă chemat,
Se duse în haine simple, ca sărac biet îmbrăcat;
Nuntașii astfel văzându-l, nici în seamă nu-l băga,
Ci pe cei cu haine scumpe să trateze alerga;
Și după ce așezară la masă pe toți frumos,
Il puseră și pe dânsul în colțul mesii de jos.
Nastratin, văzând aceasta, se sculă, 'n grab alergă,
Și la un al său prieten să-i dea hainele-l rugă;
Dându-i hainele acela se'mbrăcă galant pe loc,
Puse ș'o blană asupră-și cu postav roșu de foc,
Și așa mergând el iarăși la nunta ce-a fost chemat,
Cum îl văzură nuntașii, cu cinste l-a 'ntâmpinat:
„Poftim, poftim Hogea-efendi[1]", către dânsul toți zicând,
L-a pus tocma'n fruntea mesii, fiecare loc făcând.
El dacă șezu la masă ș'a'ntins mâneca în vas,
Zicând: „Poftim, poftim, blană, mănâncă ce e mai gras."
Il întrebară nuntașii: „Hogea-efendi! — zicând —
Pentru ce o faci aceasta, ș'întingi mâneca, mâncând?"
„Pentrucă — el le răspunse — eu întâi când am venit,
Cu hainele cele proaste, nimenea nu m'a cinstit,

[1] Titlu de politețe turcesc.

Clubul cărții digitale 2022

Şi când v'am dat bună ziua, abia mi-a zis : mulţămim,
Iar cum venii cu acestea, toţi mi-au zis : poftim, poftim ;
De aceea şi eu blana se mănânce o poftesc,
Că văz toţi privesc la haine şi persoana n'o cinstesc."

OMUL NU POATE SĂ FACĂ UN LUCRU LA TOŢI SĂ PLACĂ

Hogea s'apucă odată ca să-şi facă un coptor,
Pe nevasta sa'mprejuru-i având-o de ajutor ;
După ce-l isprăvi însă, după cum lui i-a plăcut,
Veni un vecin ş'îi zise că nu e bine făcut,
Penfrucă l-a'ntors cu gura către vântul de apus,
Ci era să fie bine spre miaza-zi să-l fi pus,
Altul viind zise iară : „Hogea, ce bine făceai,
Cătră răsărit cu gura coptorul de-l întorceai ;"
Altul iar îi zise : „Hogea, eu în locu-ţi de eram,
Coptorul spre miaza-noapte cu gura lui îl puneam."
Văzând Hogea că la nimeni lucrul lui nu i-a plăcut,
Il strică ş'apucând iarăşi, pe rotile l-a făcut ;
Dup'aceea din prieteni în vr'un fel de îi zicea,
El se apuca îndată ş'într'acolo-l întorcea.
Şi aşa Nastratin Hogea cu coptorul învârtit,
Al fiecăruia gustul şi plăcerea i-a'mplinit,
Zicând : „Câtă osteneală pentr'un coptor avui eu,
Ca să-l fac pe gustul lumii, iar nu după placul meu."

SĂ FII ALTFEL NU SĂ POATE, CI CA OMUL INTRU TOATE

Un sătean pierzând magarul la Nastratin alergă
Şi ca să facă'n geamie vreun cuvânt îl rugă,
Că poate cu întâmplare cineva l-ar fi găsit
Şi neştiindu-i stăpânul îl ţine'nchis, tăinuit.
Mergând Hogea în geamie şi după ce s'a'nchinat,
Şi se rugă împreună cu norodul adunat,
Stând la un loc oarecare mai sus ceva de pământ,
Incepu totdeodată acest următor cuvânt :
„Ascultaţi, toţi credincioşii profitului Moamet,
Aceea ce vă voi zice în cinci vorbe de secret :
Din voi care în viaţă cafea, tutun n'a gustat,
Care rachiu, vin în gură vreodată n'a băgat,
Şi care n'a jucat table, damă sau ceva cu cărţi,
Nici s'a adunat vr'odată să petreacă 'n alte părţi,
Acela, zic, din voi care a putut trăi aşa,
Il poftesc aci la mine acum a se'nfăţişa."
Toţi câţi era în geamie, auzind acest cuvânt,
Se gândea de vr'una d'aste dacă 'mpărtăşiţi nu sânt
Şi nu îndrăznea să vie, la Hoge'a se'nfăţişa,
Ci cum îşi săvârşa ruga pleca afară, ieşa ;
Mai în urmă iacă unul mai nevoiaş şi mai prost,
Ce s'a ştiut că d'acestea neîmpărtăşit a fost,
Viind către Hogea, zise : „Iacă eu în viaţa mea
N'am băut vin niciodată, nici rachiu, tutun, cafea,
Nici vr'odată table, damă, cum şi cărţi eu n'am jucat,
Nici în niscai conversaţii cu alţii m'am adunat."
Auzind Nastratin Hogea, s'a întors a se uita
Către cel ce îşi pierduse magarul ş'îl căuta,
Strigând tare : „Ei tu ! n'auzi ! vino aproape să vezi,
Iacă asta ţi-e magarul, pentru care publicezi,

Ia-l, pune-i căpăstru'ndată şi te du unde voieşti,
Că mai bun decât acesta cât să cauţi nu găseşti."

TE PAZEŞTE SĂ NU SUPERI P'ALTUL INTRE PROŞTI SĂ-L NUMERI

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme, nouă măgari dobândind
Şi într'o zi toţi aceştia la păşune scoşi fiind,
S'a dus seara ca să-i strângă de pe câmp unde era
Şi de sânt toţi vrând să vază, începu a-i număra.
Ieşind dar la număr tocma, pe unul încălecă,
Luă pe toţi după urmă şi la casa lui plecă.
Când mergea pe cale însă, stătu iar a-i număra,
Şi văzu că înaintea-i numai opt magari era ;
Se uită, se miră singur că unul ce s'a făcut,
Şi văzând o groap'adâncă pe unde a fost trecut,
Gândi că poate într'însa unul din ei a căzut,
Când a privit el cu ochii aiurea şi n'a văzut ;
Descălecă şi să duse în groapă a se uita,
Dar ce să vază într'însa când degeaba căuta ?
Se'ntoarce ş'începe iarăşi magarii a-şi număra,
Şi văzându-i că sânt nouaă, începu a fluiera ;
Iar încalecă pe unul, şi până'ntr'un loc mergând,
Să-i mai numere odată iarăşi îi veni în gând.
Şi văzând că şi acuma iar la număr opt era,
(Că el pe cel de supt dânsul nicidecum nu-l număra)
Stând : ciudat lucru — el zise — or ochii mei sânt stricaţi,
Or că eu nu poci să-i număr, cum merg ei amestecaţi !
Şi descălecând îi puse câte unu unu'n rând
Şi pe fiecare mâna puind el şi numărând,

Ieşiră magarii tocma nouaă, după cum au fost,
Ş'încălecă iar pe unul, făcându-se singur prost.
Plecând însă cu'ndoială, nu se putu stâmpăra,
După ce puţin mai merse, iar stătu a-i număra,
Şi magarul de supt dânsul nenumărând iar aşa,
Tot opt, ca şi pân'acuma, ceilalţi la număr ieşea.
Intr'acest timp trecând unul, i-a zis : „Nu te supăra
Fă bine şi te opreşte magarii a-mi număra !
Ca să văz, şi tu ca mine tot aşa lipsă îi scoţi,
Or că mie mi să pare că nu sânt la număr toţi."
Incepu omul acela magarii a-i număra,
Arătând întâi cu mâna de supt el care era.
Hogea îi zise (văzându-l că începe de la el) :
„Dar ce ! mă pui şi pe mine în rând, omule mişel ?"
Şi necăjit de aceasta, acasă cu ei s'a dus
Şi aci iar cu nevasta ca să-i numere s'a pus.

IN CERTURI CINE SE BAGA PAGUBI TREBUIE SĂ TRAGĂ

Nastratin Hogea'ntr'o seară,
Pe când viscolea afară,
De frig cum se desbrăcase
Şi supt plapomă intrase,
Aude în bătătură
La uşa-i ceartă şi gură ;
Nevasta-i zise l'aceste :
„Ieşi, frate, de vezi ce este ?"
El răspunse : „Ia mă lasă,
Că se ceartă ce ne pasă ?"

Ea iar cu ghiontul împunse,
El iar că nu va răspunse;
Dar văzând că pace n'are,
Cu plapoma'nfăşat sare
Şi deschide uşa iute,
La gâlceavă să se uite;
Dar ei, cum îl văd, îndată
Las gâlceava d'altă dată,
Sar la Hogea, îl desfaşe,
Il las numai în cămaşe,
Şi cu plapoma 'n spinare
Fug p'întunerecul mare.
Deci păţind Hogea aceasta,
Intrând l-a'ntrebat nevasta:
„Bărbate, ce ceartă fuse?"
El necăjit îi răspunse:
„Ia! pentru plapoma noastră
(Ş'acum vai de pielea voastră!)
Că pe loc cum o luară
Indată se împăcară."

CĂTEODATĂ IN LUME SĂNT PRIIMITE ŞI GLUME

Odată Nastratin Hogea în grădina sa intrând
Ş'într'un cireş trei cireşe mai pârguite văzând,
Le luă,'ntr'un ciur le puse şi ca lucru trufanda,
Plecă la cârmuitorul vrând plocon a i le da;
Mergând pe drum şi la ele tot cu ochii căutând,
Vede că una pe alta se bătea'ntr'un loc nestând,
Se necăjeşte pe una care el o socotea
Că fără astâmpărare pe celelalte bătea,

Şi luând o'mbucă'ndată, zicând: „Tu'ntr'un loc nu stai,
Ci te repezi tot într'una şi în celelalte dai."
Mai mergând şi privind iarăşi la cele ce au rămas,
Vede că se bat ş'acestea'n fiecare al său pas;
Se necăjeşte ş'îndată iarăşi una o'mbucă,
Ş'aşa numai o cireaşe să ducă plocon plecă;
Când se'nfăţişe cu dânsa, cârmuitorul privind:
„Dar cum se mănâncă asta?" l-a'ntrebat pe el zâmbind.
Hogea o aruncă'n gură, cu ochii privind la el
Şi o mâncă înaintea-i zicând: „Iacă, în astfel."

MULTE MINCIUNI NEGÂNDITE SĂNT CAM CU FOLOS BRODITE

Intr'o dimineaţă la o cafenea
Unde mai adesea Nastratin venea,
Cum intră pe uşă, toţi s'a înzâmbit,
Zicând către dânsul: „Bine ai venit,
Ia te rog, ne spune, dacă ne iubeşti,
O minciună'ndată făr' să te gândeşti!"
Nastratin răspunse, trist la ei căutând:
„Voi de dimineaţă râdeţi, chef având
Şi nu ştiţi ce jale am în casă eu,
Că muri ast'noapte bietul tată-meu
Şi nu ştiu a plânge or a fluiera,
Că de 'ngropăciunea-i n'am chioară para."
Ei ca să ajute pe bietul sirman
Scoţând îi dădură toţi câte un ban.
Cum luă el banii ş'afară ieşi,
Şi tatăl său iacă pe uşă pâşi.

Ei cum îl văzură, de râs s'au umflat,
Zicând unul altui: „Vezi că ne-a'nşelat?"
După' aceea iacă iar peste puţin
Se înfăţişază la ei Nastratin;
Cum îl văd pe uşă, îndată îi zic:
„Bravo, Nastratine! eşti om de nimic,
Tatăl tău acuma d'aci a ieşit
Şi tu adineaura ziseşi c'a murit!"
„Nu stric eu — el zise — ci chiar voi m'aţi pus,
Şi pe negândite minciună v'am spus;
Că altă minciună dacă vă spuneam,
Azi de cheltuială eu nu câştigam.'

PÂNĂ LA ANUL OR MAGARUL OR SAMARUL

Intr'o zi Nastratin Hogea pe o uliţă trecând
Şi pe poartă'n curtea unui bogat ochii aruncând,
Se opri ca să privească la un lucru foarte rar,
Adică la'mpodobirea a unui mânz de magar,
Carele avea căpăstru peste tot cu fir lucrat
Şi pe ciucuri împrejuru-i margaritar înşirat,
Un cioltar cu flori de aur pe spatele lui întins
Şi drept chingă peste dânsul cu cordon de fir încins,
Pus pe o saltea luxoasă, ş'alături pernă de puf,
Ş'un rob cu apărătoare răcorindu-l de zaduf;
Iar bogatul de departe în pridvorul său şezând
Il privea'n mare plăcere, dintr'un cibuc lung fumând.

Nastratin văzând aceasta, fără a întârzia,
Se apropie de dânsul ş'începu a-l mângâia;
Bunioară ca copilul când vede vr'un mieluşel,

Merge, îl îmbrăţişază ş'îl sărută frumuşel.
Bogatul vesel privindu-l, când îl mângâia mereu,
Intrebă: „Dar or îţi place cum e măgăruşul meu?"
„De minune! — el răspunse — este vrednic d'al iubi.
Şi alt niciun cusur n'are, decât nu poate vorbi."
„Ce fel? — bogatul îi zise — poate vorbi un magar?"
„Cum nu? — Hogea îi răspunse — numai să mi-l dai şcolar,
Şi într'un an ţi-l fac ritor, or în ce limbă vei vrea."
„Ba nu voi — bogatul zise — să-l procopseşti aşa prea,
E destul ca să vorbească limba care o ştiu eu,
Şi vr'o patru limbi streine ca să-l fac tâlmaciul meu."
„Aşa dar — îi zise Hogea — trebuie să ne tocmim,
Insă să mi-l dai acasă, că'n alt chip nu ne'nvoim."
„Bine — îi zise bogatul — cum ştii tu aşa să faci,
Numai despre plată spune-mi cu câţi galbeni te împaci?"
„Să-mi dai — Nastratin îi zise — o sută de'mpărăteşti,
Răspunzându-mi înainte jumătatea din aceşti;
Iar jumătatea ceilaltă să mi-o dai la şase luni,
Când şi examen voi face, între câţi vei să aduni,
Ca să vază fiecare că nu dai bani în zadar,
Ci pentru o'nvăţătură aşa auzită rar."
Bogatul de vorba Hogii atât de mult s'a'ncântat,
Incât scoase banii'ndată şi jumătatea i-a dat,
Poruncind şi pe şcolarul să-l aibă în casa sa,
Nu cumva la ne'ngrijire vreodată a-l lăsa:
Pe salteaua lui să-l culce şi pe perna cea de puf,
Cum şi după prânz când doarme să-l apere de zaduf;
Că el pe fiece lună îi va trimite mertic
Cu toată îndestularea, să nu-i lipsească nimic.
După ce aceste toate s'au făcut ca prin înscris
Şi pe şcolarul cu Hogea împreună l-a trimis,
Femeia Hogii, cu masa care sta ş'îl aştepta,
Şi din când în când pe poartă ca să vie se uita,

Văzându-l cu măgăruşul cel împodobit intrând,
Se mira ce o să fie, pricina necunoscând.
„Dar ce e asta, bărbate?“ îl întrebă ea pe loc.
El arată acei galbeni, ca jaratecul de foc,
Ş'îi spuse cu amăruntul cum şi ce fel l-a tocmit,
Cum şi jumătatea banii'naintea i-a primit.
„Dar or ţ'ai ieşit din fire? — zise ea, la el privind —
Unde ai văzut în lume vr'odată magar vorbind?
Or te-ai apucat acuma pe oameni să amăgeşti
Şi la bătrâneţe tocma belele să pătimeşti?“
„Fii pe pace — el îi zise — n'avea nicio grije tu
Că tocma acuma ceasul norocului îmi bătu.
E o vorbă: pân'la anul câte căciuli nu rămân
Intr'această'ntinsă lume pustii şi fără stăpân!
Asemenea pân'atuncea or să'ntâmplă de mor eu,
Or cumva să bolnăveşte şi moare şcolarul meu.“
Cu asemenea cuvinte şi cu alte, Nastratin
Işi mai împăcă nevasta şi se linişti puţin;
Apoi tot gândind în sine ce ar întrebuinţa,
Cu ce manevre şcolarul ceva, ceva a'nvăţa,
Şi apucându-se'ndată făcu un scurt ciomăgel,
Inadins pentru şcolarul ca să-l înveţe cu el.

Deci Nastratin pe şcolarul înaintea sa puind
Şi în cap cu ciomăgelul ca să-l deştepte lovind,
Il apăsa şi la vale, din gura ceva zicând,
Il mai lovea ş'altă dată tot asemenea făcând;
Apoi îi da pe supt barbă în sus a şi-l ardica,
Şi iar îi da pe d'asupra, în jos spre a şi-l pleca.
Loviturile acestea tot luând el, cum am spus,
Ca să-şi plece în jos capul şi să-l ardice în sus,
Incepu în scurtă vreme leţia[1] a îngâna

[1] = lecţia, formă influenţată de cea italiană.

Şi fără să-l mai lovească singur capu-şi legăna
Atât, încât lăsă Hogea a-l lovi din ciomăgel
Ş'începu numai cu mâna să amerinţe la el:
De făcea în jos cu mâna, el capul în jos pleca,
De ardica în sus mâna, şi el capul ardica.
După ce învăţă bine aste mişcări ca de rost,
S'a gătit pentru examen cum şi tocmeala i-a fost,
Ca să vază, să auză, asin a filosofi,
Care de când este lumea nici a fost nici va mai fi.
Când salonul fu de oameni îndesat şi înţesat,
Hoge'atuncea cu şcolarul viind s'a înfăţişat,
Ca'n mijlocul adunării să'nceapă a-l întreba,
Mâna'n sus ş'în jos mişcându-şi spre a zice da şi ba,
Aşa, începând, îi zise: „Tu frumos măgăruş mic[1]!
Ia în băgare de seamă ceea ce voiesc să-ţi zic.“
Iar măgăruşul îndată ardică ochii la el,
Temându-se să nu-i tragă supt barbă vr'un ciomăgel;
Cum văzură toţi aceasta, începură a zâmbi
Şi d'educaţia-i bună între dânşii a vorbi;
Hogea zise: „Voi acuma să spui făr' să te sfieşti,
Ce limbă să'nveţi îţi place şi care nu o voieşti?
Vei să mai zbieri ca măgarii?“ (şi cu mâna în sus da);
El ardică în sus capul (ca prostul când zice ba).
„Dar vei să rânchezi ca caii?“ (şi iar mâna'n sus îşi da),
El iar făcea'n sus cu capul (ca când ar răspunde ba).
„Dar vei să mugeşti ca boii?“ (şi cu mâna în sus da)
El îşi ardica iar capul (ca când ar zice nu va).
După ce-l întrebă Hogea ş'alte multe'ntr'acest fel,
Şi cum îi făcea cu mâna, îi făcea din cap şi el,
Apoi zise: „Spune dară, acum de faţă cu toţi,
Cutare limbă frumoasă ca să o'nveţi o să poţi?“
El văzând că-şi pleca mâna d'odată cu a'ntreba,

[1] In original: *şic.*

Ii făcu în jos cu capul, ca când i-ar răspunde da.
L-a'ntrebat iar, mișcând mâna ca când vrea în cap a-i da,
„Dar cutare limbă-ți place?“ El făcu cu capul da ;
L-a'ntrebat iar : „Dar cutare și cutare limbă vrei ?“
El după mână cu capul făcu complimente trei.
Aceste'ntrebări-răspunsuri văzându-le cel bogat
Și toți câți se adunase foarte mult s'au minunat ;
Și zise bogatul Hogii, bucurat și înzâmbit :
„Eu văz că te înțelege la cele ce i-ai vorbit,
Și pentru a ta silință prea foarte mulțămit sânt ;
Dar voi să-mi spui, dece oare nu-ți răspunde prin cuvânt?“
„Jupâne ! — Hogea îi zise — ascultă ce voi să zic,
Acum măgărușul nostru e ca și un copil mic,
Care când se naște este decât dobitoc mai rău,
Că nici măcar semn să facă, din plâns spune păsul său,
Apoi ceva dacă trece, începe din cap a da,
Și arată, sau că cere, făcând semn de da și ba ;
Mai târziu după aceasta începe și a vorbi,
Colea, colea câte una, fără a le potrivi ;
Așa și școlarul nostru, mai vârtos ca dobitoc,
Nu să poate niciodată ca să vorbească pe loc,
Ci încet, încet, cu vreme și vorba-i vei auzi,
Când limba lui cea legată cu glas se va slobozi.“
Tot soborul ce sta față, vorba Hogii consfințind,
Răspunseră ca'ntr'o gură, bravo dându-i și grăind :
„Prea înțelepte cuvinte Hogea prin grai a descris,
Și fără nicio'ndoială are drept precum a zis :
Ba încă'n prea scurtă vreme școlarul a'naintat,
Că a răspuns foarte bine la cele ce l-a'ntrebat.“
Bogatul, de bucurie, toate vorbele scurtând,
Deslegă punga îndată, cu mulțămire zicând :
„Iacă cei cincizeci de galbeni, fie astăzi refuiți,
Și na încă pe atâta pe d'asupra dăruiți ;

Numai cât poți te silește ca să mi-l înveți frumos,
Să vorbească cum să cade, și îți mai dau de prisos.
Hogea pe când strângea banii zise : „Foarte mulțumim,
Și îmi vei vedea silința, numai sănătoși să fim.‘

Dup'aceasta, Hogea iarăși pe școlarul său luând
Și ca ș'întâi de căpăstru acasă cu el mergând,
Il lăsă să odihnească, nevrând a-l mai pedepsi,
Știind că mai mult d'atâta nimic nu va folosi ;
Decât gândi să-l învețe să mănânce puțintel,
Ș'începu pe zi odată să-i dea un mic merticel ;
Măgărușul dintr'aceasta din zi în zi a slăbit,
Leția prea grea fiindu-i de'nvățat, s'a bolnăvit,
I-a lipsit pofta mâncării, și din merticelul mic
Uneori îi mânca sfertul și alteori mai nimic ;
Incât, într'o dimineață, ceasul morții l-a coprins,
Ș'il găsi Nastratin Hogea țapăn pe saltea întins.
Această jalnică scenă Nastratin Hogea văzând
Incepu către nevastă a se văieta zicând :
„E ! iacă școlarul nostru ! după ce căznii cu el
Și când îl învățai tocma să mănânce puținel,
Atuncea se isprăviră și zilele lui pe loc,
Iacă așa e și omul, morții bătaie de joc !
Nimic nu e lumea asta, toate sânt deșertăciuni !
Zilele vieții noastre se sting ca niște tăciuni !
Umblăm cu fel de mijloace averi să agonisim,
Să grămădim cât de multe și tot să le prisosim
(Parc'o să trăim cât lumea și de moarte-o să scăpăm,
Sau că de vom muri, parcă cu bani o să ne'ngropăm).
Pentru interes ne batem capul d'orce element
Ca să schimbăm și natura cea lipsită de talent ;
Pedepsim pe dobitoace pentru procopseli cu ani,
Aceea ce nu să poate să se câștige cu bani ;

Clubul cărții digitale 2022

Că boul l-a dat natura la cară a-l înjuga,
Şi pe calul să-l înşale şi cu el a alerga ;
Magarului e dat iarăşi să-i puie'n spate samar
Şi să ducă greutate, pietre, cărămidă, var ;
Omului înţelept iarăşi este dat a porunci,
Iar cel prost şi fără minte a sluji şi a munci ;
Că prostia din natură nu să poate iscusi,
Cât să te căzneşti cu dânsa nimic nu poţi folosi ;
Iar urmând cu siluire, dacă n'are de sus dar,
Ajunge să-şi piarză viaţa tocma ca acest magar."
Isprăvind Hogea cuvântul s'a pus ş'a făcut raport,
Scriind astfel la bogatul, pentru şcolarul cel mort :
„Te vestesc cu întristare că şcolarul cel iubit
Ş'a dat sfârşitul ast'noapte nezăcut şi nebolit.
In adevăr, mare jale astăzi moartea ne-a adus,
Şi a făcut ca să plângă şi răsărit şi apus !
Dar nu stă la mâna noastră, ci la cel ce ne-a zidit,
Că cu naşterea d'odată ca să murim ne-a ursit !
A dat frâul morţii'n lume ca turbată a umbla,
Să secere dinaintea-i care să va întâmpla !
Şi aşa mereu coseşte, nu alege'n drumul ei,
Tineri şi bătrâni culege, până şi prunci mititei ;
De care fără'ndoială nici noi nu o să scăpăm,
Astăzi însă pe şcolarul cu jale îl îngropăm."

Citind bogatul răportul, vai ce jale l-a coprins !
Căzu îndată pe spate şi să moară s'a întins !
Şi târziu viind în sineşi se porni'ndată la plâns,
Atât încât toţi vecinii au alergat şi s'au strâns ;
Cine poate să descrie vorbele ce le zicea
Când cu cinste şi cu pompă să-l îngroape îl ducea ? !
Dar nimic nu-i ajutară, ca un mort l-a îngropat,
N'a putut ca să-l mai scoale, steaua dacă i-a picat !

DIN TOCMEALA NE'NŢELEASĂ
BANI DÂND, RĂMAI FĂRĂ CASĂ

Nastratin Hogea adesea, după cele ce făcea,
Aci se'mbogăţea'ndată şi aci iar sărăcea ;
Astfel dar el iar odată, sărac după cum era,
Neavând de cheltuială nici măcar chioară para,
Se tot socoti în sine cum ar face vr'un mijloc
Prin vreo nesdrăvănie să dea iar peste noroc,
Şi aşa vine îndată la nevasta sa, zicând :
„Dragă ! iacă-ţi dau în ştire ceea ce am pus de gând,
Eu zic ca să vindem casa şi să luăm ceva bani,
Decât să umblăm în vreme flămânzind tot şi golani."
„Vai de mine ! — ea îi zise — apoi unde să şedem ?
Vei să rămânem pe drumuri şi parale să avem ?"
„Ba nu ! — Hogea îi răspunse — voi opri din loc cevaşi,
Numai pe cât să ne facem un cât de mic bordeiaş."
Nevasta'n contră se puse în fel de chipuri, nevrând,
El iar altele îi zise şi s'o vânză tot cerând,
In cel mai de pre urmă el cu a o mângâia
O înduplecă prea lesne ca să voiască şi ea.

Deci ştiind el aci'n satu-i pe oarecare bogat,
Fără să mai zăbovească la dânsul a alergat
Şi s'o cumpere-i propuse, un preţ prea uşor cerând,
Ieftină să i să pară şi s'o vânză mai curând.
Bogatul văzând că cere pe dânsa preţ mic atât,
Ca s'o ia cu toată voia fu gata numaidecât ;
Şi deşi lui într'atâta ieftină i s'a părut
Dar tot dori să-i mai lase din preţul ce a cerut.
Hogea îi mai scăzu preţul, capetele nu-l ţinea,
Că or pe cât o să vânză, lui tot bine îi venea.

Şi către bogatul zise: „Las p'acest preţ, dar îţi spui
Ca în peretele casii voi să bat şi eu un cui,
Care cui de totd'auna să se numească al meu
Ş'alt de el să nu s'atingă decât numai singur eu;
C'un cuvânt, numai pe dânsul că-s stăpân şi eu să zic
Şi încolo să n'am voie să mă ating de nimic."
Bogatul văzând că casa chilipir o cumpăra,
Nu se gândi mai departe, deş'întâi se apăra,
Dar văzând că Hogea nu vrea să o vânză în alt fel,
Zise'n sine: ce-o să fie să aibă un cui şi el!
Şi lăsându-se în voia-i, îndată o cumpără
Cu contract, cu întărire şi banii îi numără.
Bătu şi Hogea'n perete un cui cum s'au învoit,
Care şi în zapis cuiul lui Nastratin s'a numit.

Mutându-se dar în casă bogatul cumpărător
Ca să păstreze şi cuiul Hogii rămase dator;
Aşa Hogea într'o noapte, când dormea toţi s'a sculat
Şi la casa cea vândută îndată a alergat
Strigând şi bătând în uşe, să-i deschiză mai curând.
Şi bogatul dinăuntru „Cine este?" întrebând,
Hogea „Eu sânt" îi răspunse. „Dar ce vei?" l-a întrebat;
„Voi să-mi văz cuiul — răspunse — de l-aţi întrebuinţat"
Se sculă'n grab, îi deschise, Hogea se uită zicând:
„Te văzui ast'noapte'n visu-mi ceva de cui atârnând,
Dar vă culcaţi, nu-i nimica, cum văz visul m'a'nşelat,
Ci păziţi ca nu vr'odată să iasă adevărat."

Altădată iarăşi Hogea la miez de noapte viind,
Incepu să bată'n uşă, când se afla toţi dormind;
Cumpărătorul de casă „Cine este?" a'ntrebat.
„Eu sânt, eu!" Nastratin Hogea către dânsul a strigat.
„Dar ce vei?" l-a'ntrebat iară; răspunse el: „Voi să-mi pui

Chiulaful ce îl port ziua, acilea într'al meu cui,
Că în bordeiul meu nu e niciun cui unde să bat
Şi nu voi să-mi văz chiulaful a sta pe jos aruncat."
Cumpărătorul de casă îi zise: „Apoi ce fel,
Tot aşa o să-mi vii noaptea?" „Vezi bine — răspunse el—
N'avem condiţia asta să fiu stăpân pe al meu?
O să viu ziua şi noaptea şi orcând voi voi eu."
„Care va să zică, dară — cumpărătorul a zis —
Mi-am dobândit eu beleaua cu tine cu forme'n scris!"
„Nicio belea — zise Hogea — ce te supără un cui
Şi că viu câteodată ceva pe dânsul să pui?"

Altădată, veni Hogea o fringhie'n mâini având
Ş'începu de cui s'o lege, către ai casii zicând:
„Azi nevasta spală rufe şi voi fringhia să'ntinz
Din cuiul meu de aicea şi de bordei să o prinz."
„O, vai de noi! — începură ai casii a se văita —
Ce păcate ne goniră să cumpărăm casa ta!
Că ne ameţişi cu cuiul ce-l socoteam bagatel,
Şi acuma n'avem pace, necăjindu-ne cu el."

Intr'o zi iar veni Hogea în mână cu un bojoc
Ş'îl atârnă'n cui zicând că în bordeiu-şi n'are loc.
Astfel Hogea totd'auna cu una ş'alta viind
Şi pe cel ce-i vându casa totd'auna necăjind,
Neavând alt ce mai face, fiind învoiţi astfel,
Intr'o zi, de supărare, zise: „Frate! — către el —
Dă-mi banii pe jumămtate din ceea ce-ţi numărai,
Şi îţi ia înapoi casa, că nu am de tine trai;
Voi fi căit în viaţă de ceea ce mi-o făcui,
Că m'ai omorît cu zile cu pustiul tău de cui."
Nastratin ştia prea bine încă de când îi vindea
Că bogatul cu pagubă înapoi o să i-o dea,

Dar tot făcu ceva nazuri, ştiindu-se cam semeţ,
Zicând : „Eu cheltuii banii“ (ca să i-o scază din preţ) :
Cumpărătorul îi zise : „Dă-mi dar numai pe un sfert,
Ş'încolo a treia parte cu tot sufletul ţ'o iert.“
„E ! aşa tot se cam poate — îi răspunse Nastratin —
Că voi găsi mi să pare să-ţi număr atât puţin.“
Şi aşa cumpărătorul ceru cu paguba sa
Să scape de supărare şi casele a-i lăsa,
Decât să stea să mai umble'n dandanale, judecăţi,
După reaua sa tocmeală, ştiind că n'are dreptăţi ;
Iar Nastratin se alese şi cu case şi cu bani,
Nemaiumblând să se plângă că sânt săraci şi golani

UN IMPARAT OARECARE INTRU SINE SE MIRA

Un împărat oarecare întru sine se mira
De osebitele chipuri între oameni ce era,
Adică, vedea pe unul capu-i mai întâi albind
Şi mustăţile şi barba negre încă rămâind ;
Iar pe altul dimprotivă, părul'n capu-i negru stând
Şi mustăţile şi barba albe în faţă având ;
Altul iarăşi până'n vârstă, se zbârceşte de bătrân,
Şi nici barbă, nici mustaţă nu-i mai creşte, ci stă spân.
Aste mirări pe'mpăratul totd'auna îl muncea
Şi nu-şi putea'mpăca gândul singur cum le tâlmăcea ;
Pentru care pe vizirul într'o zi 'nadins chemând,
Fără a-şi spune mirarea porunci prin grai, zicând :
„Du-te şi orânduieşte din slujbaşii desgheţaţi
Ca să-mi caute trei oameni iscusiţi, mai învăţaţi ;
Dar însă unul să fie cu chip tânăr, cap bătrân,
Altul iarăşi dimprotivă şi altul la faţă spân ;
Carii după ce-i vei strânge, să mi-i aduci câteşi trei,
Că voi însumi în persoană să vorbesc ceva cu ei.“

Vizirul fără zăbavă după poruncă urmând,
Şi după puţină vreme astfel de oameni aflând,
Carii ducându-i îndată, împăratu-i osebi,
Ca să-i bage câte unul, în persoană a vorbi.
Deci întrebă împăratul p'acel ce'ntâi a venit,

Că dece-i e capul negru şi barba i s'a albit ?
El răspunse : „Impărate ! întru mulţi ani să trăieşti,
Impărăţia ta poate mai bine s'o tâlmăceşti,
Iar după a mea părere, barba'ntâi mi s'a albit,
Căci faţa-mi stă desvelită şi capul acoperit,
Că pe barba totd'auna elementele o bat,
Ea sufere vânturi, geruri, brume, ploi neîncetat ;
Osebit şi de acestea, cu faţa'ntre mari ieşim, [1]
Ea ruşinile ardică la orşice când greşim ;
Prin urmare'ntâi dar barba şi mustăţile albesc,
Şi perii'n cap supt căciulă fiind feriţi zăbovesc.

Al doilea după dânsul dacă s'a înfăţişat
Impăratul dimprotivă şi p'aceasta la'ntrebat :
Că dece-i e barba neagră şi părul din capu-i alb ?
Iar el fără prelungire îi dete răspuns în grab
Cum că : „Părul din cap — zise — îl am de când m'am născut,
Iar mustăţile şi barba mult mai târziu mi-a crescut ;
Şi d'aceea întâi capul a trebuit a-mi albi,
Iar părul din capu-mi încă mai are a zăbovi."

Al treilea dup'acesta la împăratul intrând,
Il întrebă şi pe dânsul, astfel către el zicând :
„Tu, cum te văz, nu eşti tânăr, ci mai mult încă bătrân,
Căci dar nu-ţi cresc mustăţi, barbă şi d'amândouă eşti spân ?"
El răspunse : „Impărate, muma mea pe când trăia,
Despre pricina aceasta am întrebat-o pe ea,
Şi mi-a spus că ea cu tata copii întâi nu făcea,
Dar şi unuia şi altui ca să aibă le plăcea,

[1] Fiindcă turcii nu-şi descoper capul nici înaintea împăratului (n.a).

Pentru care ea d'o parte se ruga lui Dumnezeu,
Şi pe d'altă parte iarăşi se ruga şi tatăl meu ;
Muma-mea, ca o femeie, ca să-i dea fată cerea,
Iar tatăl meu dimprotivă se ruga fecior să-i dea ;
Dumnezeu ca să'mplinească cererea şi unui şi'alt,
Şi pentru fecior şi fată pe mine m'au câştigat.
De aceea pe din două sânt, după cum văz şi eu,
La faţă seamăn cu mama şi'ncolo cu tatăl meu.

TREI MINCINOŞI

Oarecând într'o cetate se afla trei mincinoşi,
Carii văzând că aflară toţi de ei că-s flecăroşi,
Şi nemaiavând mijloace cu minciuni a se hrăni,
Hotărîră între dânşii unul d'alt a se răzni.
Cum şi într'o zi urîndu-şi unul altui sănătăţi
S'au despărţit să se ducă a trăi'n alte cetăţi.

Cel dintâi, de dimineaţă plecând ca un pedestraş,
La un sat dacă ajunse, trase să-şi cate sălaş,
Ca să-şi scoaţă demâncarea de la vr'un sătean d'aci,
Pregătit cu o minciună care'n gând o născoci ;
Şi'adunându-se 'mprejuru-i din săteni vreo câţiva,
Incepură dintre dânşii a cerceta şi'a 'ntreba :
Dincotro îi este calea ? El răspunse : „Din oraş".
La 'ntrebat iar : „Ce mai veste ? Ai să ne spui nou cevaşi ?"
Mincinosul le răspunse : „Altă veste n'am de spus,
Decât azi de dimineaţă un nor gros de la apus
Ardicându-se îndată, cum începu a stropi,
Din oraş pe toţi magarii norul în sus îi răpi

Ş'îi ardică la 'nălţime până cât nu s'au văzut."
Sătenii, ce guri căscară, la spusa-i s'au încrezut;
Şi priimindu-l în gazdă cu cinste l-a ospătat,
Că le aduse gazetă de ceea ce s'a 'ntâmplat.

Pe la amiaz iată vine al doilea mincinos,
Cu un toiegel în mână, şi ca şi cellalt pe jos;
Care cum sosi îndată începu a-şi căuta
Vr'o casă să-l găzduiască, hrană spre a-şi căpăta.
Sătenii cum îl văzură s'au strâns şi l-au întrebat
Norul c'a răpit magarii de e cu adevărat.
Mincinosul pricepu că vreun mincinos vestit
De la sine aşa mare minciună a plăzmuit,
Ş'a zis: „Drept, pe magari norul n'am văzut când îi lua,
Dar văzui că azi samare începuse a ploua."
Sătenii şi pe acesta cu mirare ascultând,
Ş'acelui dintâi minunea mai mult el întărâtând,
L'au găzduit şi pe dânsul ca pe un oaspe cinstit
La aceeaşi casă unde şi cellalt fu rânduit;
Carii cum se întâlniră amândoi s'au cunoscut
Şi stând de vorbă 'mpreună învoire au făcut
Că de aci înainte astfel a călători,
Unul a spune minciuna ş'altul a o întări.

Către seara iată vine ş'al treilea mincinos,
Carele ştia să mintă tot asemenea frumos;
Ş'auzind vorbind sătenii de acele minciuni mari,
D'a magarilor răpire şi plouarea de samari,
El le'ntări p'amândouă, că cu adevărat sânt
Şi ca să-l crează mai bine le făcu şi jurământ,
Cum că el era de faţă norul când s'a repezit
Şi pe magari deodată ca pleava când i-a răpit;
A văzut chiar şi cu ochii samare când a plouat,
Care de când este lumea nicăiri nu s'a 'ntâmplat

Şi era trişti cetăţenii, fiindcă bătrânii spun,
Dându-şi părerea l-aceasta, că n'o să fie semn bun.
Sătenii mai mult acuma mirarea lor întărind
Şi cu ceilalţi împreună şi p'acesta găzduind,
S'adunară mincinoşii la un loc iar fără gând;
Cei doi p'acesta văzându-l îl întrebară râzând:
„Dar tu cum făcuşi, măi frate, aicea de ai ajuns?"
„Întărind minciuna voastră", mincinosul a răspuns.
Apoi şezând se'nvoiră astfel a călători,
Unul să spuie minciuna ş'altul a o întări.

Intr'acea seară sătenii o cină bună le-au pus,
Şi pe lângă celelalte ş'o plăcintă le-au adus;
Ei mâncând din celelalte şi dacă s'au săturat
Au zis: „Această plăcintă s'o stricăm este păcat!
Ci să o lăsăm întreagă şi acum să ne culcăm,
Ca s'o avem de gustare, dimineaţă s'o mâncăm."
Se'nvoiră la aceasta cu un cuget câteşi trei,
Dar însă să o mănânce numai unul dintre ei;
Adică: în acea noapte cine orce va visa,
Când s'or scula dimineaţă, să-şi spuie visarea sa.
Ş'al cui vis va fi de frunte, mai grozav şi minunat,
El plăcinta s'o mănânce singur, făr' să dea la alt.
Şi cu'nvoirea aceasta plăcinta neatingând
Se culcară să viseze, toţi având câte un gând.

Mincinosul însă care minciunile întărea
Işi unelti de cu seară visul ce i se părea
Şi cam pe la miezul nopţii, dormind ceilalţi, s'a sculat,
A mâncat plăcinta toată şi iar la loc s'a culcat.
A doua zi dimineaţă sculându-se câteşi trei
Incepu să-şi povestească visul cel dintâi din ei,

Zicând : „De n'ar fi vr'un semn rău, ast' noapte am visat
Că l'al treilea cer tocma la 'nălțime m'am urcat."
„A ! iacă ! — ceilalți strigară — un foarte minunat vis."
Al doilea după dânsul : „Și eu am visat — a zis —
Că m'am coborît în haos l'al șaptelea adânc jos."
„Minunat ! ceilalți strigară, și visu-ți e fieros !"
„Dar dumneata — întrebară — domnule întâritor,
Ce ai visat ?" El răspunse (căutând în ochii lor) :
„Foarte sânt adevărate cele ce le-ați visat voi,
Că eu v'am văzut întocma cum ați și spus amândoi ;
Și dacă vă văzui astfel că m'ați lăsat și v'ați dus
Unul l'al șaptelea haos ș'alt l'al treilea cer sus,
M'am gândit ș'am zis în sine-mi : acești tovarăși ai mei
Dacă'n așa depărtare au plecat să umble ei,
Cine știe când s'o 'ntoarce ! și de plăcintă păcat,
C'așteptând o să se strice ! ș'apucând, o am mâncat ;
Care dacă nu mă crédeți că am mâncat-o, cum zic,
Poftim vă uitați ș'în tavă, că nu e în ea nimic."
Ceilalți doi văzând aceasta, cu supărare i-a zis :
„Cum se poate vreodată să mănânce omu'n vis ?
Ci minciunile-ți sânt bune la alții să le'ntărești ;
Iar cât pentru ale noastre, tovaroș bun nu ne ești,
Nu ne învoim cu tine, că tu ne lași nemâncați,
Și du-te cu sănătate, vinde-ți minciunile l'alți."

SLUJITUL NE'NAINTAT Ș'IMBOGĂȚIT DE CEI CE SĂ TEM DE MUIERI

O slugă ani mulți trecuse tot slujind la un sultan,
Așteptând înaintare cu nedejdi din an în an ;

Și văzând că pentru dânsul nu să făcea niciun rost,
Ca să-și aducă aminte să-l rânduiască'n vr'un post,
Puse'ntro zi hotărîre proverbul a nu-l lăsa
Că : pruncul până nu plânge nu-i dă țiță muma sa.
Ș' îndrăznind dete hârtie către sultanul, cerând
Să-i dea vreo slujbuliță micșoară si mai de rând.
Sultanul înfățișindu-l înainte-și l-a'ntrebat
Ca ce fel de post dorește, după jalba ce i-a dat.
Sluga răspunzând îi zise (îngenuchind la pământ) :
„Strălucite împărate ! ca un vechi slujit ce sânt,
Rog ca să-mi dați o poruncă, cu ea să călătoresc
In toată împărăția și se mă'mputernicesc
Ca câți de-ale lor neveste a să teme voi vedea,
Fără cuvânt de pricină câte o para să-mi dea."
Sultanu'ncepu să râză, proasta-i cerere văzând,
Și uitându-se la dânsul iar îl întrebă, zicând :
„Ce folos o să-ți aducă ție un astfel de post ?
Câți inși vei găsi îți pare după cugetu-ți cel prost ?"
Iar el cu respect răspunse : „Impărate, să trăiești,
Numai aceasta poruncă a-mi da să binevoiești
Ș'îmi este destul cu dânsa viața a mi-o ținea,
Iar de n'oi nimeri bine, să fie pe seama mea "

Porunci sultanu 'ndată fermanul a i se scri
In care cu strășnicie porunci și întări
Ca orcare să va teme de femeia sa'n vr'un fel,
Fără cuvânt de pricină să fie dator acel
A da o para acestui ce să va înfățișa
Cu porunca 'mpărătească ce-i e dată de așa.
Cum luă sluga porunca numaidecât a plecat
La șeh-islamul (întâiul religiii) s'a 'nfățișat,
Ș'arătând porunca zise : „Ast ferman să-mi întărești,
Cum și o para, cum scrie, să-mi dai și să te plătești."

„Ce fel ? — şeh-islamul zise — nu cumva [1] ai tu 'n păreri
Că vei putea găsi oameni să se teamă de muieri ?
Să ştii că eu niciodată de muierea mea păs n'am
Şi nici a-ţi da para ţie vreo datorie am ;
Nici poci o aşa poruncă vr'odată s'o consfinţesc
Şi cu pecetea religiii, cum ceri, să ţi'o întăresc ;
Că ce'nsemnează muierea 'naintea unui voinic ?
Ci ia nu-ţi mai pierde vremea să umbli după nimic ;
Mergi de-ţi vezi de sărăcie, lasă, îţi zic, acest post,
A vrut sultanul să-şi râză de tine ca de un prost."

„Stăi întâi —sluga îi zise — să vorbim noi între noi
Şi să facem judecată cum să cade amândoi ;
Şi dacă eu la aceasta nu voi avea drept, cum zic,
Să nu-mi întăreşti porunca cum şi să nu-mi dai nimic."
„Bine ! — zise şeh-islamul — zi, să văz ce ai să zici !"
Sluga l'a 'ntrebat atuncea cu respect, ca toţi cei mici :
„Dacă femeia în lipsa-ţi din rezonu-şi va ieşi
Şi fără cerească frică'n drum ruşinos va pâşi,
Iţi vatămă ceva cinstea călcând sfântul legământ ?"
„Hai ! hai ! — zise şeh-islamul — la aceasta nici cuvânt."
„Aşa dar — îl zise sluga — onoarea sau cinstea ta
E în puterea femeii, cum va vrea a o purta."
„Fireşte !" el îi răspunse, şi sluga urmă alt pont :
„Dar când femeia 'nşelată'n lipsa-ţi de vr'un vagabont
Va vrea a-ţi răsipi starea, unindu-se în vr'un fel,
Este în a ei putere ca să şi fugă cu el ?"
„Fără'ndoială !" el zise. „Aşa dar nu sânt greşit
Că în puterea femeii starea-ţi e desăvârşit."
„Asta e ştiut !" răspunse. „In sfârşit, mă rog să-mi spui,
Socotesc că şi l'această în pricină nu te pui :
Dar dacă cumva femeia-ţi, fără a se socoti,
Satana o va împinge vr'un plan rău a unelti,

[1] In original : *cum.*

Şi dormind cu dânsa noaptea va vrea a te sugruma,
Nepuind în gând atuncea cele ce se vor urma,
După fapta-i criminală, pravile, judecătorii,
Pedepse înfricoşate, cum şi ócne, puşcării,
E'n puterea ei s'o facă, după cum ţ'am deslusit ?"
Ascultându-l şeh-islamul îi răspunse : „Negreşit !"
„Acum dar vedem că cinstea, viaţa ş'avuţia ta
Toate în a ei putere le are soţia ta."
„Da ! — şeh-islamul răspunse — este prea adevărat !'
„Aşa dar — îi zise sluga — prea cu drept ai judecat,
Şi te rog ca să faci bine să-mi dai paraua acum,
Precum şi să pui pecetea, să merg să-mi caut de drum."
Neavând ce să mai zică şeh-islamul s'a supus,
Ii dete paraua 'ndată, cum şi pecetea a pus,
Ca să fie cunoscută porunca ce i s'a dat
Că e de el consfinţită, după cum am arătat.

Deci luând sluga porunca, în puterea ei umblând
Şi toată împărăţia otomană 'nconjurând,
Adună bani fără seamă, atât încât încărcă
Vr'o câţiva catâri cu sacii, la 'ntoarcere când plecă ;
Şi viind în capitală la sultanu'n grab s'a dus
S'arate recunoştinţă şi mulţămiri de supus.
Sultanul pe vechea-şi slugă înfăţişată văzând
Mişcat de curiozitate la 'ntrebat pe loc, zicând :
„Câştigaşi ceva parale după unde ai umblat ?"
Sluga sărutând pământul, cu respect îngenuchiat,
La 'ntrebare îi răspunse : „Impărate, să trăieşti !
Mărturisesc adevărul, fiindcă a şti voieşti,
Am câştigat într'atâta încât banii'n saci i-am pus
Şi abia până aicea cu catârii i-am adus."
Sultanul îi zise : „Bravo ! iată te-ai folosit dar."

Şi vrând ceva să glumească întrebă pe sluga iar
„Dar din toată'mpărăţia în umbletul tău făcut,
Ce lucru-mi aduseşi mie mai deosebit plăcut ?'
„Apropo ! — sluga răspunse — o giurgină [1] -ţi alesei,
Cu frumseţe minunată şi roabă ţ'o adusei."
Cum îl auzi sultanul, îi tăie vorba de ea,
Zicând : „Sî ! încet vorbeşte, c'aude soţia mea."
Atuncea orânduitul să strângă bani cu ferman :
„Dacă-i aşa, dă-mi paraua — zise marelui sultan —
Incai ca să nu rămâie niciunul a nu-i păsa
Şi care să nu să teamă orcum de soţia sa ;
Pentrucă precum văz iacă că şi 'mpărăţia ta
Fără nicio osebire te temi de soţia ta."
Atuncea râzând sultanul îi zise : „M'ai biruit,
Ia-ţi dar cu dreptul paraua şi de la mine'n finit."

[1] = georgiană.

CULEGERE DE POVEŞTI ŞI ANEGDOTE *

* Vezi bibliografia, nr. 78.

ASTROLOGIA

La o masă boierească din vorbă'n vorbă veni
Şi vorba de calendare, d'astrologi a pomeni;
Fiindcă'n anul acela câte prevestiri s'au pus
Niciuna nu se 'mplinise, ci tot minciuni le-au fost spus.
Unul ce şedea la masă împreună a prânzi
Şi de astrologi cuvântul îndată cum auzi,
„Domnilor! — el le răspunse — s'am audenţă mă rog,
Eu vă 'ncredinţez că'n viaţă n'am văzut un astrolog
Toţi creierii'n cap să-i aibă, ci sânt toţi nişte lipsiţi,
Cărora lumea le zice învăţaţi şi procopsiţi."
Aceste cuvinte zise, cum le auzi un prost,
Carele la acea masă servitor şi el a fost
Şi era atunci la masă să dea un cap de viţel,
Il aduse fără creieri, carii îi mâncase el;
Stăpânul său, luând capul ş'în el creieri nevăzând,
S'a întors cu supărare şi îl întreabă, zicând:
„Dar ce va să zică asta, n'avut creier ast viţel?"
„Nu, domnule — îi răspunse — a fost astrolog şi el."

LAUDA IN ISCUSINȚĂ

Doi inși pentru iscusință între ei se disputa,
Care ar avea mai multă, 'n faptă a o arăta ;
Unul zise : „Eu pe tine te vânz (numai să te prinzi)
De o mie de ori până tu odată să mă vinzi."
„Ai dreptate — cellalt zise — nu m'aș putea apăra,
Căci nu mi-ar da pentru tine cineva nicio para."

[EPITAF] *

Aici s'a mutat cu jale
In cel mai din urmă an,
Cel ce în cărțile sale
Se suptscrie Anton Pann.
Acum mâna-i încetează,
Ce la scris mereu ședea ;
Nopți întregi nu mai lucrează
La lumină cărți să dea.
Implinindu-și datoria
Și talantul ne'ngropând [1]
Ș'a făcut călătoria,
Dând altor în lume rând.

---

* Cuprins în cele două testamente ale lui A. Pann (vezi bibliografia, nr. 45, 89) și gravat pe mormântul poetului, la biserica Lucaci din București. Redăm textul din cel de al doilea testament (1854).

[1] Aluzie la parabola talanților din Evanghelie. Autorul afirmă aici că n'a păstrat pentru sine ceea ce a învățat, ci a perfecționat și a redat poporului comorile înțelepciunii populare, pentru care avea atâta dragoste. Găsim aici exprimarea, cu alți termeni, a subtitlului *Poveștii Vorbii : De prin lume adunate Și iarăși la lume date.*

GLOSAR

Au fost consemnate în acest glosar cuvintele din textele cuprinse în volumele de față care nu circulă în limbajul curent de azi, precum și sensurile ieșite din uz ale unor cuvinte încă uzuale ; pentru acestea din urmă s'au dat numai sensurile vechi sau speciale, chiar dacă autorul le folosește și în sensul lor actual. Mențiunea „folosire specială", inclusă în explicații, arată că sensul respectiv nu se găsește la alți autori, deși nu ar fi exclus ca el să fi circulat în limbă ; mențiunea „folosire personală" arată că sensul respectiv este dat de A. Pann din necesități stilistice. Prescurtările utilizate sânt următoarele : *adj.* = adjectiv, *adv.* = adverb, *conj.* = conjuncție, *interj.* = interjecție, *intrans.* = intransitiv, *neh.* = nehotărît, *pl.* = folosit numai la plural, *prep.* = prepoziție, *refl.* = reflexiv, *s.f.* = substantiv feminin, *s.m.* = substantiv masculin, *s.n.* = substantiv neutru, *trans.* = transitiv, *v.* = vezi, *vb.* = verb ; cifrele romane urmând indicația *vb.* arată conjugarea căreia îi aparține verbul.

A

amerința *vb. I intrans.* A face semn.
argea *s. f.* Loc amenajat pentru țesutul pânzei.
aspidă *s. f.* Specie de șarpe veninos.

B

bâzoi *s. n. A ţinea bâzoiul* — a acompania, a ţinea isonul.
bente *s. f. pl.* Lanţuri, fiare.
biniş *s. n.* Manta largă.
birău *s. m.* Primar.
boltaş *s. m.* Negustor.
borduşel *s.n.* Diminutivul lui *burduf.*
bravură *s. f.* Felicitare.
broajbă *s. f.* Nap, gulie.
broboană *s. f.* Şir monoton (folosire personală).
bucă *s. f. De bucă* = de ale gurii.
buriu *s. n.* Butoiaş.

C

căci *adv.* Dece? pentru ce?
cafas *s. n.* Cameră prevăzută cu ferestre zăbrelite; foişor.
caperă *s. f.* Mugurii unui arbust mediteranian folosiţi drept condiment.
capriţios *adj.* Increzut (folosire improprie).
cărpător *s. f.* Taler de lemn pe care se serveşte la masă.
catagrafie *s. f.* Listă, recensământ.
cavalarie *s. f.* Decoraţie.
ceacâr *adj.* Care se uită cruciş, şaşiu.
cealma *s. f.* Turban turcesc.
chepeneag *s. n.* Manta de ploaie.
cfit *adj. A ieşi la cfit* = a se ruina, a rămânea fără bani.
chilom *s. n.* Măciucă.
chiloman *s. n.* Gălăgie, zarvă.
chiulaf *s. n.* Căciulă turcească, fes mare.

chiup *s. n.* Borcan mare de lut, de tinichea sau de lemn (în care se păstrează untdelemn, untură etc.).
ciacşir *s. m.* Pantaloni largi turceşti.
cilibiu *s. n.* Delicat, ales; nobil.
ciochină *s. f.* Capătul dindărăt al şeii, de care se atârnă desaga.
ciocoi *s. m.* Lacheu.
cioltar *s. n.* Postav brodat, pus sub şaua calului.
comis *s. m.* Rândaş (folosire specială).
costrea *s. f.* Numele mai multor specii de plante ierboase.
cotili *vb. IV intrans.* A cotrobăi, a scotoci.
cotrodanţ *s. n.* Contradans.
covaci *s. m.* Fierar.
cumplit *adj.* Zgârcit.
cusur *s. n.* Rest.

D

dar(ă) *adv.* Da.
diată *s. f.* Testament.
dicoft *s. n.* Decoct, medicament obţinut prin fierberea în apă a unei plante medicinale.
divan *s. n.* Judecată.
drugă *s. f.* Fus mare de răsucit fuiorul.
dudău *s. n.* Buruiană mare.
dulap *s. n.* Scrânciob.

E

estime *s. f.* Particularitate, însuşire.
estim(p) *adv.* Acum, în ziua de azi, anul acesta.

F

fârtărel *s. n.* Diminutivul lui *fârtar;* măsură de capacitate puţin mai mare decât litra (sfertul de litru).

făsui *s. m.* Fasole.
fel *s. n. Fel de* = tot felul, felurit, variat.
ferman *s. n.* Ordin scris al sultanului.
fieros *adj.* Infricoşător.
filotimie *s. f.* Dărnicie.
firoscos *s. m.* Inţelept, filosof.
frigură *s. f.* Friguri, febră.
fuier *s. n. A-şi lua ale trei fuiere* = a fugi.
furda *s. m.* Rămăşiţă.

G

gazin *s. n.* Cafenea, club.
ghebă *s. f.* Manta bărbătească lungă, făcută de obicei din pâslă sau din aba albă.
gheonghenele *s. f. pl.* Fiţe, fasoane, maniere afectate ; (folosire personală în sensul de) fiorituri, triluri.
golan *s. m.* Sărac.
gorgoane *s. f. pl.* Arţificii.
gorgonat *adj.* Cu artificii, nenatural, afectat.

H

haram *s. n.* Lucru câştigat pe nedrept.
hârbar *adj.* Hoinar.
hatişerif *s. n.* Ordin scris al sultanului.
hazna *s. f.* Sac de bani.
haz *s. n. A face haz* = a simţi plăcere, a fi atras (de cineva).
hiritisi *vb. IV trans.* A saluta.

I

iconom *s. n.* Administrator.
închelba *vb. I trans.* A reuşi să faci ceva.
îngorgonat *v.* **gorgonat.**

îngreca *vb. I intrans.* A rămânea însărcinată.
întâia *vb. I trans.* A da întâietate, prioritate cuiva (la dreptul de moştenire).
întărâta *vb. I trans.* A amplifica, a alimenta, a întări (folosire personală).
iuft *s. n. A rămânea iuft de parale* = a nu mai avea niciun ban.

J

jinduit *adj.* Lipsit.
judeţ *s. m.* Judecător.

L

leţcaie *s. f.* Monedă de aramă de mică valoare.
lipscan *s. m.* Negustor (de manufactură).
lipsit *adj.* Prost.
livie *s. f. Frigură de livie* = friguri galbene.

M

mâneca *vb. I* intrans. A se scula dis-de-dimineaţă.
mascara *s f.* Caraghios.
mavlotea *s. f.* Scurteică lungă, căptuşită cu blană.
mezelic *s. n.* Mezeluri, gustare.
mijos *adj.* Cu ochii pe jumătate închişi.
miras *s. n.* Moştenire.
molotru *s. n.* Plantă leguminoasă cu flori albastre deschis.
muşmulă *s. f.* Fruct comestibil, acrişor, al unui arbust din familia rozaceelor.

N

nălbitor *s. m.* Cel care spală și înălbește rufele sau țesăturile.
năpusti *vb. IV trans.* A lăsa, a părăsi.
naramză *s. f.* Portocală.
nemernic *s. m.* Străin.
neros *adj.* Necioplit, necultivat.
nevoiaș *adj.* Neputincios, netrebnic, leneș.

O

olac *s. n.* Diligență, căruță de poștă.
olăcar *s. m.* Vizitiu la cai de poștă.
oligon *s. n.* (în muzica bizantină) Ton.

P

pală *s. f.* Toană, țicneală
părează *s. f.* Părere.
pedepsi *vb. IV refl.* A se chinui. *Trans.* A învăța
piemn *s. n.* Făină de grâu care se adaugă la mămăligă.
pod *s. n.* Pardoseală de lemn cu care se acopereau pe vremuri străzile; stradă.
podină *s. f.* Scândură cu care se pavau drumurile.
pofil *s. n.* Curea a hamului, care trece pe sub coada calului.
politică *s. f.* Politețe.
politicesc *adj.* Laic.
ponevos *adj.* Miop.
poturi *s. m. pl.* Nădragi largi purtați odinioară de haiduci, arnăuți, surugii.
prilosti *vb. IV trans.* A păcăli, a înșela.
prinde *vb. III. intrans.* A primi, a accepta.

pristav *s. m.* Crainic.
prociti *vb. IV trans.* A repeta.
procopsi *vb. IV trans. refl.* A învăța.
prost *adj.* Simplu, de rând.

R

rac *s. m.* Ancoră.
râia *vb. I intrans.* A căpăta râie.
răzneț *adj.* Pribeag, despărțit de ai săi, răzleț.
răzni *vb. IV refl.* A se despărți, a se separa.
refui *vb. IV trans.* A achita.
respectabil *adj.* Respectuos, plin de respect (folosire improprie).
roade *vb. III refl.* A se ciopli, a învăța.

S

scaun *s. n.* Atelier, prăvălie.
shimă *s. f.* Figură de stil.
sculă *s. f.* Giuvaer, bijuterie.
simiți *s. n. pl.* Covrig moale de pesmet.
singurit *adj.* Singuratic.
solomonie *s. f.* Vrăjitorie, vrajă.
soroc *s. n. La soroace* = în acest răstimp, între timp.
stambă *s. f. A da în stambă* = a da în vileag, a face cunoscut.
stătut *adj.* Rupt de oboseală.
strămurare *s. f.* Nuia lungă cu care se îmboldesc boii la plug.

T

tăietor *s. m.* Buștean pe care se taie lemne.
taraș *s. n.* Stâlp de poartă.

ţermonie *adj.* Politeţe (ceremonie).
ţest *s. n.* Vas.
ticălos *adj.* In stare de mizerie, vrednic de plâns, nenorocit.
tiriac *s. n.* Un fel de magiun preparat cu opium, având proprietăţi somnifere, folosit în medicina populară.
tiriachiu *adj.* Ameţit, zăpăcit.
triste *s. f.* Soartă, noroc.
turà *s. f.* Efigia sultanului pe monede, peceţi etc.

U

ulei *s. n.* Trunchi de copac scorburos, folosit ca recipient.
umili *vb. IV refl.* A se milostivi.

V

văcălie *s. f.* Cerc de coajă de tei în jurul sitei.
verdare *s. f.* Ciocănitoare.

Z

zaif *adv* Bolnav, indispus.
zarif *adj.* Frumos, elegant.

BIBLIOGRAFIE

Dăm mai jos, în ordine cronologică, lista lucrărilor tipărite de Anton Pann în timpul vieții. Am folosit sistemul de transcriere aplicat și la textele date mai sus, corectând greșelile de tipar evidente. Pentru alcătuirea acestei bibliografii ne-am folosit în mare măsură de lucrarea lui G. Dem. Teodorescu, *Operele lui Anton Pann. Recensiune bibliografică.* București, 1891. Indicarea între paranteze a numelui acestui cercetător la sfârșitul diferitelor capitole arată că n'am putut consulta noi înșine volumul descris și că am recurs la datele furnizate de G. Dem. Teodorescu.

Dată neprecisă

Inainte de 1830

1 *Axion.* Pomenit de autor în *Bazul teoretic...* p. XXXIII

2 *Calendarul lui Bonifatie Setosul.* Pomenit în Prefața primei ediții a *Fabulelor și Istorioarelor.* Cf. 3.

3 *Calendar pe anul acesta, în care să cuprind materiile și faptele muierilor celor rele. Prin Bonifatie Setosul, matematic stelelor, sticlelor și al urcioarelor. Typărit a doua oară.* 32 p.

Menţionat în lista anexată ediţiei a doua (1837) a *Cântecelor de lume*. Nu e un calendar propriu zis, ci o broşură humoristică. Cf. 2.

După 1830

4 (Fără pagină de titlu). *Cinstitului D. D. Anton Pann, Profesorul de muzică bisericească în Seminarul Sf. Mitropolii, cu cea de şcolar supunere şi respect se închină aceste oraţii.* 88 p. Cuprinde, înainte de culegerea propriu zisă de oraţii de nuntă populare, o dedicaţie în versuri semnată I. Păunescu, urmată de răspunsul (tot în versuri) al lui A. Pann, intitulat *Iubite prietine* (p. 7—19).

1830

5 *Versuri muzicești ce să cântă la naşterea mântuitorului nostru Is. Hs. şi în alte sărbători ale anului, compuse de Anton Pan, profesorul de muzică al şcolii naţionale din Bucureşti. Typărită în privileghiata typografie din Bucureşti 1830.* 56 p. Cf. 21, 27, 42, 64, 86.

1831

6 *Poezii deosebite sau Cântece de lume. Din care unele sânt culese de alţi, iar altele originale de Anton Pan... P.MŞ N.*[1] *Tom. 1. Typărite în privileghiata Typografie din Bucureşti. 1831.* 88 p. Cuprinde, pe lângă un număr de poezii originale, poeme ale altor scriitori contemporani, fără menţionarea autorilor. Volumul se încheie cu Scara[2] tomului întâi.[3] Cf. 14.

[1] = profesorul de muzică al Şcolii Naţionale.
[2] = tabla de materii.
[3] = N'a apărut niciodată un al doilea tom.

1832

7 *Indreptătorul beţivilor care cuprinde în sine numirile beţivilor şi toate faptele care curg din beţie. Tipărit acum întâi. 1832.* 32 p.

1834

8 *Hristoitie au şcoala moralului, care învaţă toate obiceiurile şi năravurile cele bune. Compuse în versuri de Anton Pan, profesorul de muzică vocală al şcoalelor naţionale din Bucureşti. 1834.* 192 p. Volumul se încheie cu poemul Cântarea dimineţii de Eliade, urmat de o listă de Prea cinstiţii ajutători şi prenumăranţi[1] la tipărirea cărţii aceştia şi de o postfaţă către subscriptori.

1837

9 *Noul Erotocrit compus în versuri de Anton Pann. Tomul întâi. Sibiu, 1837. S'au typărit la Gheorghie de Clozius.* 136 p. Pe pagina a doua se află viza cenzurii cu data de 3 dec. 1836. Textul romanului este precedat de o prefaţă în versuri Către cititor, de o Intruducere în proză şi versuri şi de o listă a „persoanelor". Textul, cu paginaţia numerotată 1-119, este urmat de o listă cu Numele cinstiţilor prenumeranţi şi de Greşalele tiparului.

10 Acelaşi titlu ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al doilea,* în locul menţiunii respective din primul volum. 163 p. Textul, cuprinzând paginile 1-159, este urmat de o Deslușire, de Numele domnilor prenumeranţi şi de Greşalele tiparului.

11 Ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al treilea.*

[1] = subscriptori.

144 p. Textul (p. 1-140) este urmat de o listă de subscriptori şi o erată.

12 Ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al patrulea.* 155 p. Textului (p. 1-114) îi urmează un *Adaos la tomul al patrulea* (p. 115-151) cuprinzând poeme lirice atât originale (multe având în acrostih numele Anica, câteva Sultana şi Elenca), cât şi „prefăcute" (la două din ele se menţionează că provin din poeziile lui P. Mumuleanu). Urmează lista subscriptorilor, o erată şi o notă în proză a autorului.

13 Ca şi precedentul, cu excepţia menţiunii *Tomul al cincelea.* 145 p. Textului (p. 1-110) îi urmează un *Adaos la tomul al cincilea* (p. 111-142), cuprinzând un număr de poeme originale (de multe ori cu nume în acrostih) şi altele luate de la alţi autori (patru din ele semnate Pietrachel Nanescu). La acestea se adaugă o postfaţă în versuri şi numele subscriptorilor.

14 *Poezii deosebite sau Cântece de lume. Din care unele sânt culese de la alţi, altele originale de Anton Pann. Tipărite a două oară, mai îndreptate şi adăogate pentru petrecerea vieţuitorilor. Să află de vânzare la D. I. Romanov, 1837.* 114 p. Volumul începe cu Scara celor ce să cuprind într'aceasta cărticică după care (p. 1-100) urmează textul propriu zis. Volumul se încheie cu un Catalog cărţilor istoriceşti ce să află în Librierie D. I. Romanov şi I. Popovici şi Visarion Rus în Bucureşti supt Nr. 419 pe Uliţa Braşovenilor, şi în Iaşi la D. D. Nica, din care menţionăm: *Indreptătorul beţivilor de Anton Pann, Cântece lumeşti de Idem, Hristoitie au Şcoala moralului de Anton Pann, Cărindariu pe anul acesta în care să cuprind toate faptele muierilor celor rele, şi o listă de* Cărţile pentru Teatrul Naţional din Bucureşti, din care menţionăm *Noul Erotocrit, în 5 Tom., de A. Pann.* Cf. 6.

1839

15 *O povestire arabică din Halima, vrednică de băgare de seamă. Intâia tipărire. Bucureşti, 1839,* 66 p. (Teodorescu). Textul nu pare să fie de Anton Pann care nu menţionează nicăieri această lucrare. Este precedat de o prefaţă de Anton Pann. Cf. 82.

1840

16 *Sfânta Evanghelie ce să zice în sfânta şi luminată zi a paştilor, la a doua înviere. Culeasă în opt limbi şi dată la lumină în zilele obăduirii prea înălţatului nostru Prinţ Alexandru Dimitrie Ghica, cu binecuvântarea preasfânţitului Episcop Neofit Râmnicu, de Anton Pan, şi dedicată D. D. Nicolae Iorgulescu. Sibiu, 1840. In typografia lui Gheorghie de Clozius.* 20 p. Cuprinde o prefaţă urmată de textul în 8 limbi, transcris în alfabetul cirilic, cu accente: *românește, elinește sau grecește, latinește* (pronunţare italiană), *slavonește şi rusește, nemţește* (pronunţare dialectală cu *i, e* pentru *ü, ö*), *bulgărește, franţozește, turcește.*

1841

17 *Fabule şi Istorioare auzite şi versificate de Anton Pann. Cartea întâia. Tipărirea întâia. Bucureşti. Tipografia Pitarului Constandin Pencovici. 1841.* 128 p. Fabulele sânt precedate de o prefaţă în proză. Cf. 37, 90.

18 Acelaşi titlu ca şi precedenta cu menţiunea *Cartea a doua.* 128 p. Fabulele sânt urmate de o postfaţă în versuri. Cf. 38.

19 *Noul Doxastar prefăcut în românește după metodul vechi al Serd. Dionisie Fotino şi dat la lumină pe acest metod nou în zilele obăduirii prea înălţatului nostru Prinţ Alexandru Ghica, cu binecuvântarea şi ajutorul înalt preasfinţitului Mitropolit al Ungro-Vlahii, Domnul D. Neofit, întru întâiul an al*

arhipăstoriii sale, de Anton Pann. Tomul I. Bucureşti 1841. In tipografia Pitarului Const. Pencovici, supt direcţia lui Iosif Copainig care a lucrat şi notele de cântare. VI + 322 + 346 p. Cuprinde o prefaţă în proză şi versuri C ă t r e c e i c e î m b r ă ţ i ş e a z ă a c e a s t ă c a r t e c u d r a g o s t e (I-VI), cântările propriu zise (1-322), un a d a o s de cântări (1-32), o erată, o listă a subscriptorilor (1-5) şi o I n s e m n a r e a autorului.

20 *Noul Doxastar,* tomul II (Teodorescu). Cf. 72.

21 A doua ediţie a *Cântecelor de stea* este menţionată de Teodorescu pentru anul 1841, fără ca volumul să fie descris. Cf 5, 27, 42, 64, 86.

1845

22 *Bazul teoretic şi practic al muzicii bisericeşti sau gramatica melodică. Predat în Seminarul Sfintei Mitropolii în zilele înalt preasfinţitului Mitropolit al Ungrovlahiei D. D. Neofyt şi tipărit într'al cincilea an al arhipăstoriii sale, de Anton Pann.*[1] *Bucureşti 1845. Intru a sa tipografie de muzică bisericească.* 2+XL+232 p. Cuprinde: dedicaţii, o închinare către mitropolit (I-VIII), C ă t r e i u b i t o r i i d e m u z e (IX-XVII), o I n t r u d u c e r e (XVIII-XL), textul propriu zis (1-222) şi o listă cu N u m e l e c i n s t i ţ i l o r a b o n a ţ i ş i a j u t ă t o r i l a t i p ă r i r e a c ă r ţ i l o r m u z i c o - e c l i s i a s t i c e (223-232).

23 *Calendar purtăreţ pentru anul 1846. Bucureşti. In tipografia lui Anton Pann.* Cuprinde, în afară de partea calendaristică, şi câteva din p o e z i i l e p o p u l a r e a l e l u i A n t o n P a n n. (Teodorescu.)

1 Pe copertă numele autorului este însoţit de titlul de *Profesor de muzică bisericească în Sem. Sf. Mitropolii* şi urmat de menţiunile *Preţ pe hârt. oland. 8 sfanţi iar ordin. 6 sfanţi.*

1846

24 *Poezii populare de Anton Pann. Broşura 1.*[1] *Bucureşti 1846. In tipografia sa.* 98. p. Cuprinde opt poeme dintre care unele având menţionată data compunerii (începând din 1838), în parte reproduse în *Povestea Vorbii* (1-97) urmate de o melodie.

25 *Irmologhiu sau Catavasier care coprinde în sine toate irmoasele sau catavasiile sărbătorilor împărăteşti de peste an, troparele, condacele şi exapostelariile. Coprinde şi podobiile tutulor glasurilor, binecuvântările şi slujba morţilor şi altele. Romănit şi dat la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului Arhipăstor şi Mitropolit al Ungrovlahiii, preacinstii şi Exarh al Plaiurilor şi locoţiitor al Chesariii Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine D. D. Neofyt. Pentru trebuinţa seminarelor şi altor şcoli asemenea. De Anton Pann. Bucureşti. Tipărit întru a sa tipografie de muzică bisericească. 1846.* VIII+218 p. Cuprinde o dedicaţie (III-V), o prefaţă în proză şi versuri (VI-VIII), cântările propriu zise (1-210), o listă de subscriptori (211-215), o I n ş t i i n ţ a r e (216), un R e g h i s t r u d e c e l e c e s ă c o p r i n d î n c a r t e a a c e a s t a (217) şi o erată (218). Cf. 83.

26 *Epitaful sau slujba înmormântării domnului şi mântuitorului nostru Iisus Hristos. Care cu numire de Prohod s'au tipărit mai întâi*[2] *cu binecuvântarea preasfinţitului Episcop D. D. Chesarie Buzăul, iar acum prelucrată în felul ce să vede s'au dat la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Arhipăstor şi Mitropolit al Ungrovlahiii Domnul Domn Neofyt, de Anton Pann, profesorul de muzică bisericească în Semina-*

1 N'a mai apărut altă broşură.
2 De către părintele Macarie.

rul sfintei Mitropolii. Bucureşti. Tipărit întru a sa tipografie de muzică bisericească. 1846. 40 p. Textul cântărilor este precedat de o dedicaţie cu data 1844 şi urmat de o listă de subscriptori. Cf. 73.

27. *Versuri ce să cântă la naşterea domnului nostru Is. Hs. A treia oară tipărite de A. Pann. Bucureşti. In tipografia sa. 1846.* 157 p. Cuprinde şi Cântarea dimineţii de Eliade şi două ode de P. Mumuleanu. Volumul se încheie (p. 116—157) cu note muzicale (Glasurile cântărilor ce să află în cărticica aceastâ). Cf. 5, 21, 42, 64, 86.

28 *Calendar pe anul 1847 de Anton Pann. Bucureşti. In a sa tipografie.* 32 p. Cuprinde în afara părţii calendaristice şi versuri humoristice. (Teodorescu).

1847

29 (Fără pagina de titlu) *Memoria focului mare în Bucureşti din ziua de Paşti, anul 1847, Martie 23. Şi generozitatea prea înălţatului nostru Prinţ Gheorghie D. Bibescu.* VV. 16 p. Este o primă redactare a următoarei.

30 *Memoria focului mare în Bucureşti din ziua de Paşti, anul 1847, Martie 23 şi generozitatea prea-înălţatului nostru prinţ Gheorghie D. Bibescu VVod., de Anton Pann. Bucureşti 1847. In tipografia sa.* 30 p. Descrierea propriu zisă cuprinde paginile 1—20 după care urmează 5 Fabul-istorioare, cele mai multe humoristice. Cf. 29, 80.

31 *Culegere de proverburi sau Povestea Vorbii. De prin lume adunate Şi iarăşi la lume date de Anton Pann. Bucureşti. In tipografia lui A. Pann.* 504 p. Este prima ediţie a lucrării devenite celebre, mai redusă dar mai bine ordonată decât a doua ediţie. (Titlul transcris după fotocopia publicată în ediţia

M. Gaster, Craiova 1936; datarea şi numărul paginilor după Teodorescu) Cf. 68—70, 96.

32 *Heruvico-Chinonicar care coprinde în sine trei rânduri heruvice şi chinonice duminecale pe toate glasurile, afară de ale săptămânii. Lângă care s'au alăturat şi Axioane 22. Prelucrate şi date la lumină cu ajutorul şi binecuvântarea înalt preasfinţitului Arhipastor şi Mitropolit al Ungrovlahiei şi cavaler a feluri de ordine D.D. Neofyt II, într'al şaptelea an al arhipăstoriii sale. De Anton Pann, profesorul de muzică bisericească în seminarul Sf. Mitropolii. Tomul I. Bucureşti 1847. In tipografia sa de muzică bisericească.* 212 p. Cântările (p. 1—206) sânt precedate de o dedicaţie în proză (4 pagini nenumerotate) şi de o prefaţă în versuri Către cântători (2 pagini nenumerotate).

33 *Heruvico-Chinonicar anual care coprinde în sine deosebite heruvice şi chinonice pentru toate sărbătorile anului, lângă care s'au adăogat şi anti-axioanele lor. Prelucrate şi date la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Arhipastor şi Mitropolit al Ungrovlahiii D. D. Neofit II, preacinstit şi Exarh al plaiurilor şi locoţiitor al Chesarii Capadochiei şi cavaler a feluri de ordine. De Anton Pann, profesor de muzică bisericească în Sem. Sf. Mitropolii. Tom. II. Bucureşti 1847. In tipografia sa de muzică bisericească.* 174 p. Cântările (p. 1—166) sânt precedate de o dedicaţie (2 p.) şi urmate de o listă de subscriptori (2 p.), de un poem satiric Cântăreţii (2 p.) şi de un adaus la lista de subscriptori (2 p.).

34 *Prescurtare din Bazul muzicii bisericeşti şi din Anastasimatar care se cântă grabnic şi zăbavnic. Compus şi dat la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Arhipăstor şi Mitropolit al Ungro-vlahiei Domnul Domn Neofyt, cavaler a mai multor feluri de ordine. De Anton Pann, profesor de muzică bisericească în Seminarul Sf. Mitropolii. Bucureşti 1847. Intru*

a sa tipografie de muzică bisericească. 124 p. După o dedicație (p. 3—4 nenumerotate) urmează partea teoretică, Prescurtare din Bazul teoretic și practic pentru muzică bisericească. Cu întrebări și răspunsuri (p. 1—22) urmată de Prescurtare de Anastasimatar grabnico-zăbavnic (p. 23—120) care cuprinde, pe lângă cântări, și unele capitole teoretice.

35 *Rânduiala sfintei și dumnezeeștei leturghii în care unele compuse, alte prelucrate și date la lumină cu binecuvântarea înalt preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei D. D. Neofit, prea cinstit și Exarh al Plaiurilor și locoțiitor al Chesariei Capadochiei și cavaler a feluri de ordine de curți împărătești, de Anton Pann. București. 1847. Intru a sa tipografie de muzică bisericească.* 96 p. Cântările (p. 1—92) sânt precedate de o dedicație (cu paginație nenumerotată).

36 *Paresimier care coprinde în sine cântările cele mai de trebuință ale postului mare. Prelucrat și dat la lumină cu binecuvântarea și ajutorul înalt preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei D. D. Neofyt II, preacinstit și Exarh al Plaiurilor și locoțiitor al Chesariei Capadochiei și cavaler a feluri de ordine. De Anton Pann, profesor de muzică bisericească în Sem. Sf. Mitropolii. București 1847. Tipărit în tipografia sa de muzică bisericească.* 90 p. Cântările sânt urmate de o listă de subscriptori (p. 90).

37 *Fabule și Istorioare auzite și versificate de Anton Pann. Cartea a doua. Tipărirea a doua. București 1847. In tipografia lui A. Pann.* 142 p. Fără prefața publicată în prima ediție. Cf. 17, 90.

38 *Fabule și Istorioare auzite și versificate de Anton Pann. Cartea a doua. Tipărirea a doua. București 1847. In tipografia sa de muzică bisericească.* 146 p. Nu cuprinde postfața din prima ediție. Cf. 18, 90.

39 *Calendar purtativ pe anul 1848. Care arată răsărirea și apunerea soarelui după ceasornicul europienesc, potrivit pe gradele Țării Românești. București. In Tipografia lui A. Pann.* 50 p. După partea calendaristică (26 p. nenumerotate) urmează patru poeme dedicate anotimpurilor (Cei patru timpi, p. 1—4), o Culegere de câteva cântece nuou (p. 5—17) și Melodia acestor cântece (p. 17—24).

1848

40 *Dialog în trei limbi, rușește, românește și turcește. Fiecare întocmită în vorbire după idiotismul ei. Acum întâi cules din deosebite dialoguri rusești, tipărite în Moscva, de Anton Pann, profesor de muzică bisericească în seminarul Sfintei Mitropolii. București In tipografia lui Anton Pann. 1848.* 100 p. Este o metodă practică de învățare a limbilor, alcătuită probabil după dialoguri similare ruso-franceze. Cuprinde: Culegere de cele mai trebuincioase cuvinte în vorbire (p. 3—17), Dialog în trei limbi (p. 18—92), Crezul (p. 93—96), Numărul (p. 97—99), Despre greșelile tiparului (p. 99) și o Înștiințare (p. 100), în care se anunță apariția unui vocabular.

41 *Privighier care coprinde în sine toată orânduiala privighierii sau a mânecării. Prelucrat și dat la lumină cu binecuvântarea și ajutorul înalt preasfințitului Mitropolit al Ungrovlahiei, D. D. Neofyt, de Anton Pann, profesor de muzică bisericească în Sem. Sf. Mitropolii. București 1848. In a sa tipografie de muzică bisericească.* 456 + 4 p. Cântările (p. 5—456) sânt precedate de o dedicație (p. 2—4) și urmate de o listă de subscriptori (p. 1—4, numerotate separat).

42 *Cântece de stea sau Versuri ce să cântă la nașterea domnului nostru Is. Hs. A patra oară tipărite cu adaos de cântece morale. De A. Pann. București. In tipografia sa. 1848.* 110 p.

Volumul cuprinde şi Cântarea dimineţii de Eliade şi două ode de P. Mumuleanu şi se încheie (p. 88—110) cu note muzicale. Cf. 5, 21, 27, 64, 86.

43 *Calendar pe anul 1849 de Anton Pann. Bucureşti, 1849. Intru a sa tipografie.* (Teodorescu).

1849

44 *Pocăinţa omului desmierdat sau vorbire între suflet şi trup şi osebite sfătuiri folositoare trupeşte şi sufleteşte, prin culegere versificate şi date la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Mitropolit D. D. Neofit, de Anton Pann. Bucureşti. 1849. Tipărit în tipografia sa.* 24 p. (Teodorescu) Cf. 85.

45 *Adiata.* 4 p. Este un testament în versuri cu numeroase date autobiografice. Poartă data 21 februarie 1849. (Teodorescu). Cf. 85.

46 *Calendar bogat pe anul de la Hristos 1850. Care cu deosebire arată numele tutulor sfinţilor în fiecare zi, cum şi citirea evangheliii de peste an. Arată şi răsărirea şi apunerea soarelui după ceasornicul europienesc. Şi câteva Poveşti şi Cântece mai nuou. Bucureşti. In tipografia lui Anton Pann.* 72 p. Cuprinde, după partea calendaristică, bucăţi în proză şi mai ales în versuri, multe din ele reproduse în *Povestea Vorbii*, una, semnată G. I., extrasă din *Spitalul amorului* care urma să apară. Volumul se încheie cu note muzicale (Modurile cânturilor).

1850

47 *Înţeleptul Archir cu nepotul său Anadam. Tipărit întâia oară de Anton Pann. Bucureşti. In tipografia lui Anton Pann. 1850.* 46 p. Povestirea este urmată de trei poeme (p. 39—46) Cf. 79.

48 *Spitalul Amorului sau cântătorul dorului. Adică: Cântece vechi populare Dupre orce întâmplare. Pe care junii le cântă Şi babele le descântă. Incă: Pe lângă cele sătene S'a pus şi din oraşene. De Anton Pann. Broşura întâi. Bucureşti 1850. In tipografia sa.* 144 p. Cuprinde o prefaţă Către cititori semnată Editorul (p. 3—5), o prefaţă Către domnii poeţi ai poemelor nou care se adaogă la toată broşura (p. 6), un număr de poeme fără semnătură (p. 7—73) urmate de poeme diverse, unele ale lui A. Pann, semnate A. P. altele a diverşi autori contemporani semnaţi cu iniţiale sau fragmente de nume. Figurează : G. Alex[andrescu] (Rămâi sănătoasă, mi-a zis şi s'a dus) [1], D. Bolint[ineanu] (O fată tânără pe patul morţii, Stefan cel Mare şi maica sa), C. D. Aricescu ş. a. (p. 74—106); urmează apoi alte poeme fără semnătură (p. 107—115), după care (p. 116—141) note muzicale şi în sfârşit o tablă de materii (p. 142—144). Cf. 56.

49 *Spitalul Amorului sau Cântătorul dorului. Adică: Cântecele sătenilor Şi ale oraşenilor, A vârstelor zburdalnice D'a dragostei purdalnice. Tipărite întâia oară de Anton Pann. Broşura a doua. Bucureşti 1850. In tipografia sa.* 159 p. Cuprinde şi unele poeme semnate cu iniţiale, altele având specificaţia „imitaţie". Volumul se încheie cu Modurile cânturilor (p. 121—156) şi cu o tablă de materii (p. 157—159). Cf. 57.

50 *Calendar pe anul de la Hristos 1851, care cu deosebire arată în fiecare zi numele tutulor sfinţilor, la câte ceasuri şi minute răsare şi apune soarele. Arată şi schimbarea sferturilor lunii. Mai pre urmă se adaugă şi altele. Bucureşti. In tipografia lui A. Pann.* 109 p. Cuprinde şi un Adaus de poveşti şi cântece. (Teodorescu).

---

[1] In ediţia a doua această poezie apare fără semnătură. Atribuirea este greşită, autorul fiind Eliade.

1851

52 *Cântătorul beţiei. Ediţia întâia. Bucureşti. 1851. In tipografia lui Anton Pann.* 45 p. (Teodorescu). Cf. 65.

53 *Tipic bisericesc care coprinde rânduiala duminicilor, a sărbătorilor stăpâneşti şi a sfinţilor aleşi de preste tot anul. S'a tălmăcit şi s'a dat la lumină în zilele preaînălţatului nostru domn Barbu Dimitrie Stirbei VV. cu silinţa şi binecuvântarea preasfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Ungrovlahia Domnul Domn Neofit. Tipărirea întâi. Bucureşti. 1851. In tipografia lui Anton Pann.* 351 p. (Teodorescu).

54 *O şezătoare la ţară sau Povestea lui Moş Albu, de Anton Pann. Partea I. Bucureşti. 1851. In tipografia lui Anton Pann.* 84 p. Cf. 71.

55 *Calendar bogat pe anul de la Hristos 1852, care cu deosebire arată numele tuturor sfinţilor în fiecare zi de peste an; arată şi răsărirea şi apunerea soarelui după ceasornicul europienesc şi câteva poveşti şi cântece mai nouă. Bucureşti. In tipografia lui Anton Pann.* După partea calendaristică urmează un adaus de poveşti şi cântece din care unele reproduse în *Spitalul Amorului* şi *Povestea Vorbii.* (Teodorescu).

1852

56 *Spitalul Amorului sau Cântătorul dorului de Anton Pann. Ediţia a doua. Broşura întâia. Bucureşti 1852. In tipografia sa.* 163 p. Cu aproximativ acelaşi cuprins ca ediţia întâi; volumul se încheie cu note muzicale (p. 137—159), cu o tablă de materii (p. 160—162) şi cu o Inştiinţare de cele ce se află supt tipar... Cf 48.

57 Acelaşi titlu ca precedentul, cu menţiunea *Broşura a doua* 164 p. Conţinutul este amplificat faţă de ediţia întâi, cuprinzând şi poeme de C. Carageali, G. Creţeanu. Volumul se încheie cu note muzicale (p. 132—161) şi o tablă de materii. Cf. 49.

58 Acelaşi titlu ca precedentul, cu menţiunea *Broşura a III* 176 p. Alcătuit după acelaşi plan ca şi primele două broşuri. Apare un poem semnat Gheorghe Ucenescu, student al D. A. Pann. Volumul se încheie cu Modurile cântărilor (p. 131—170), Cântul vinului (p. 171—172) şi o tablă de materii (p. 173—176). Cf. 92.

59 Acelaşi titlu, cu menţiunea *Broşura a IV.* 160 p. Apar poeme semnate Iordache Slătineanu, Gheorghe Ucenescu, G. Popescu. Volumul se încheie cu Modurile cânturilor... (p. 127—153), Horă (p. 154—155), Danţul Linului (p. 156) şi o tablă de materii (p. 157—160). Cf. 93.

60 Acelaşi titlu cu menţiunea *Broşura a V.* (160 p.). Apar poeme semnate G. Ucenescu. Volumul se încheie cu note muzicale (p. 129—156) şi o tablă de materii (p. 157—160). Cf. 94.

61 Acelaşi titlu, cu menţiunea *Broşura a VI.* 164 p. Volumul se încheie cu note muzicale (p. 129—159), o tablă de materii (p. 160—163) şi o listă de Cărţile ce se află supt tipar... Cf. 95.

62 *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui moş Albu. De Anton Pann. Partea II. Bucureşti 1852. In tipografia lui Anton Pann.* 88 p. Volumul se încheie (p. 85—87) cu Modurile cânturilor de la şezătoare şi cu o listă a cărţilor de sub tipar. (p. 88).

63. *Proschinitar sau Inchinător, adică descrierea sfintei cetăţi Ierusalim şi a toată Palestina. Compusă mai întâi de prea cuviosul şi prea învăţatul Hrisant din Brusa, cămăraş al prea sfântului şi dătătorului de viaţă mormânt al domnului nostru Iisus Hristos, şi tipărit în Viena la anul 1807, apoi a doua oară cercetându-se şi împodobindu-se cu multe adăogiri s'a dat la lumină prin stăruirea prea sfinţitului Arhiepiscop Ierotei al Tavorului, în Mosca la anul 1837. Iar acum tâlmăcindu-se din greceşte s'a dat la lumină în zilele înălţatului nostru Domn Barbu Dimitrie*

Clubul cărţii digitale 2022

Ştirbei VV., cu binecuvântarea preasfinţitului Mitropolit al Ungrovlahiei D. D. Nifon, prin stăruirea şi cheltuiala prea cuviosului Arhimandrit Calist, economul sfintei Mitropolii. Bucureşti, 1852. In tipografia lui Anton Pann. 88 p. + gravuri. Textul este precedat de o dedicaţie a lui A. Pann către arhimandritul Calist. Volumul se încheie cu o listă de subscriptori.

64 *Versuri sau Cântece de stea ce să cântă la naşterea domnului nostru Is. Hs. A cincea oară tipărită mai cu adăogire de cântece morale. De A. Pann. Bucureşti 1852. In tipografia sa.* 160 p. Cuprinde, în afară de poemele lui Eliade şi Mumuleanu din ediţiile precedente, un poem (La murindul) de G. Ucenescu. Volumul se încheie (p. 135—160) cu note muzicale. Cf. 5. 21, 27, 42, 86

65 *Cântătorul beţiei, care coprinde numirile beţivilor şi toate faptele care curg din beţie. Ediţia a doua. Bucureşti, 1852. In tipografia lui Anton Pann.* 54 p. (Teodorescu). Cf. 52. Vezi şi 7

66 *Triumful beţiei sau diata ce o lasă un beţiv pocăit fiului său. Ediţia întâia. Bucureşti 1852. In tipografia lui Anton Pann.* 24 p.

67 *Calendar bisericesc bogat pe anul de la Hristos 1853, care cu deosibire arată numele tutulor sfinţilor în fiecare zi, cum şi citirea evangheliilor de preste an şi viaţa unor sfinţi, cum şi câteva anecdote. Bucureşti 1853. In tipografia lui A. Pann.* 80 p. După partea calendaristică (p. 1—28, nenumerotate) urmează o nouă pagină de titlu: *Viaţa şi pătimirea cuvioasei mucenice Eudochia (ceva mai scurtată). Bucureşti 1853. In tipografia lui A. Pann.* Povestirea cuprinde paginile 31—70, după care urmează, tipărit cu caractere deosebite, Istoria prea frumoasei Sosana (luată din Biblie) (p. 71—77), Enigme sau ghicitori (p. 78), Prognostice din calendarul lui Cazamia (p. 79—80).

68 *Culegere de Proverburi sau Povestea Vorbii. De prin lume adunate Şi iarăşi la lume date. De Anton Pann. Partea I*[1] *Bucureşti 1852. In tipografia lui Anton Pann.* 176 p. Ultima pagină cuprinde o Inştiinţare arătând cărţile de sub tipar şi cele ieşite de sub tipar. Cf. 31, 96.

1853

69 Acelaşi titlu ca precedentul, cu menţiunea *Partea II. Bucureşti 1853.* 167 p. Ultima pagină cuprinde o Inştiinţare arătând cărţile de sub tipar şi cele ieşite de sub tipar. Cf. 31.

70. Acelaşi titlu ca precedentul, cu menţiunea *Partea III.* 168 p. Volumul se încheie (p. 159—168) cu un Registru de cele se coprind în câte trele volumurile. Cf. 31.

71 *O şezătoare la ţară sau Călătoria lui moş Albu. De Anton Pann. A doua ediţie. Partea I. Bucureşti, 1853. In tipografia lui Anton Pann.* 82 p. Cf. 54.

72 *Noul Doxastar, prelucrat în româneşte din metodul sistemii vechi al Serdarului Dionisie Fotino şi dat la lumină în zilele prea înălţatului nostru domn Barbu Dimitrie Ştirbei VV. Cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Mitropolit al Ungrovlahiei D. D. Nifon. De Anton Pann. Tom II. Bucureşti, 1853. In tipografia sa cea de musică bisericească.* 76 p. Cântările sânt precedate de o dedicaţie şi urmate de o listă de subscriptori Cf. 20

73 *Epitaful sau slujba înmormântării domnului şi mântuitorului nostru Iisus Hristos. Care cu numire de Prohod s'au tipărit mai intâi cu binecuvântarea preasfinţitului Episcop D. D. Chesarie Buzăul. Iar acum prelucrându-se in felul ce să vede s'a dat la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Arhipastor*

[1] Această menţiune lipseşte la o parte a tirajului.

și Mitropolit al Ungrovlahiei, D. D. Nifon. De Anton Pann, profesorul și editorul cărților de musică bisericească. București 1853. Intru a sa tipografie de muzică bisericească. 36. p. Cuprinde o dedicație (p. 3-4) și textul prohodului în care se intercalează scurte bucăți muzicale. Cf. 26.

74 *Nesdrăvăniile lui Nastratin Hogea culese și versificate de Anton Pann*[1]. *București 1853. In tipografia lui Anton Pann*[2]. 88 p. Volumul se încheie cu Osebite Anegdote (p. 71-87) și cu o listă a cărților ieșite de sub tipar și aflate sub tipar (p. 88).

75 *Antifoane ce se cânt la ecteniile serii, dimineții și ale Sfintei liturghii. Compuse pentru cererea Prea-Sfințitului și de Dumnezeu alesului Episcop D. D. Filotei Buzăul. De*[3] *Anton Pann. București, 1853. In tipografia lui Anton Pann.* 24 p.

76 *Noul Doxastar, prelucrat în românește din metodul sistemei vechi al sărdarului Dionisie Fotino și dat la lumină în zilele preaînălțatului nostru domn Barbu Dimitrie Stirbei VV., cu binecuvântarea înalt preasfințitului mitropolit al Ungrovlahiei D.D. Nifon, de Anton Pann. Tom III. București. 1853. In tipografia sa cea de muzică bisericească.* 71 p. (Teodorescu).

77 *Calendar pe anul de la Hristos 1854. Care coprinde în sine prognosticile babelor și prevestirile lui Cazamia, și arătarea serbătorilor de peste an, citirea Evangheliii și răsărirea și apunerea soarelui, și câteva povești sau anegdote desfătătoare, cum și câteva cântece ce se cânt acum. București. In tipografia lui Anton Pann.* XVI + 24 (nenumerotate) + 80 p. Primul grup de pagini cuprinde Prognostice etc. în versuri și proză, al doilea calendarul propriu zis, ultimul este redarea întocmai a broșurii următoare.

[1] Coperta menționează aici : *Ediția I-ia.*
[2] Acest rând este tipărit cu caractere latine.
[3] Pe copertă : *Modificate și retipărite de Anton Pann.*

78 *Culegere de Povești și Anegdote. Și versificate de Anton Pann. București, 1854. In tipografia lui Anton Pann.* 80 p. Volumul se încheie cu o colecție de Cânturi ce se cânt acum (p. 61-71) dintre care unele au ca autor al melodiei pe T[eodorache] Gheorghiescu, un poem are ca autor pe G. Sion (La o copilă) (p. 69-71) ; urmează o cronologie generală (Epohe, p. 79-80).

79 *Înțeleptul Archir cu nepotul său Anadam. De Anton Pann. Ediția a doua. București, 1854. In tipografia lui A. Pann.* 67 p. Textul povestirii, în întregime refăcut față de prima ediție, este urmat de cele trei poeme cuprinse și în ediția întâi (p. 59-67). Cf. 47

80 *Memorabilul focului mare întâmplat în București, în ziua de Paști, anul 1847, martie 23. Descris de Anton Pann. Ediția a doua București, în tipografia lui Anton Pann. 1854.* 26 p. (numerotate 71-96). Cf. 29, 30.

81 *Mică gramatică musicală teoretică și practică. Care coprinde în sine învățătura tutulor semnelor și scărilor musicii bisericești. Compusă și dedicată cuviosului ieromonah Ieronim protosinghel, prof. de musică bisericească în Seminarul Sf. Mitropolit. De Anton Pann, București, 1854. In tipografia lui A. Pann.* 52 p.

82 A doua ediție a *Povestirii Arabice.* 57 p. (Teodorescu). Cf. 15.

83 *Irmologhiu Catavasier în care se coprind catavasiile sărbătorilor dumnezeești, asemănândele glasurilor și douăzeci și una doxologhii. Dat la lumină cu binecuvântarea preasfințitului Arhipastor și Mitropolit a toată Ungrovlahia D.D. Nifon, de Anton Pann. A doua ediție. București. 1854. In tipografia lui Anton Pann.* 260 p. Cântările sânt precedate de o prefață Către cântătorii eclisiastici și urmate de un Adaos,

model de cântarea evangheliilor, apoi un model de cântarea Apostolului. (p. 248-254). Volumul se încheie cu o listă de subscriptori (Onorabilii abonaţi, p. 255-260). Cf. 25.

84 *Nuoul Anastasimatar. Tradus şi compus după sistema cea veche a serdarului Dionisie Fotino şi dedicat preasfinţitului şi de Dumnezeu alesului Episcop D. D. Filotei Buzăul. de Anton Pann. Bucureşti 1854. In tipografia lui Anton Pann.* 328 p. Cântările sânt precedate de o dedicaţie (cu paginaţie nenumerotată) şi urmate de o listă de subscriptori (p. 321-324).

85 *Pocăinţa omului desmierdat sau vorbire între suflet şi trup, şi osebite sfaturi folositoare trupeşte şi sufleteşte, prin culegere versificate şi date la lumină cu binecuvântarea înalt preasfinţitului Mitropolit D.D. Nifon, de Anton Pann. Ediţia a doua. Bucureşti 1854. Tipărit în tipografia sa.* 24 p. Cf. 44.

86 A şasa ediţie a *Cântecelor de stea.* (Teodorescu). Cf. 5. 21, 27, 42, 64.

87 *La sfânta liturghie a marelui Vasilie. Compuse de mine, Anton Pann. Bucureşti. In tipografia lui A. Pann.* 40 p. Pe ultima pagină se citeşte menţiunea : *urmează.*

88 *La sfânta liturghie a lui Ioan Gură de Aur. Compuse de mine, Anton Pann. Bucureşti, 1854. In tipografia lui A. Pann.* 48 p.

89 *Diată.* Al doilea testament al autorului, în proză şi versuri, purtând data 1854 august 20. Manuscris publicat în bibliografia lui Teodorescu. Cf. 45.

Indoielnice

90 O primă ediţie a *Fabulelor şi Istorioarelor* semnalată de Teodorescu după „Bibliografia chronologică română" de D. Iarcu (1873) ar fi apărut în 1839, Cf. 17, 18, 37, 38.

91 *Catavasier şi Teoreticon* (1846) despre care Teodorescu afirmă că este anunţată ca fiind sub tipar. Nu se indică însă locul în care se află această înştiinţare.

92-95 *Spitalul Amorului,* broşurile III-VI ale primei ediţii. Teodorescu afirmă că cel puţin III şi IV ar fi apărut în 1851, se pare însă că n'a cunoscut niciun exemplar. Singurul fapt în sprijinul apariţiei reale a acestor broşuri este că în titlul broşurilor respective din 1852 figurează menţiunea *ediţia a doua.* Cf. 58, 59, 60, 61.

96 O primă ediţie a primului volum a *Poveştii Vorbii* în forma nouă (în trei volume) este semnalată de Teodorescu pentru 1851 Cf. 68.

97 *Istoria lui Bertoldin, fiul bufonului Bertoldo,* anunţată în broşura a VI a *Spitalului Amorului* (1852), ca fiind sub tipar. Este probabil că n'a apărut niciodată, deoarece în listele anului 1853 *(Povestea Vorbii* vol. I, II, *Nesdrăvăniile lui Nastratin Hogea)* nu mai figurează.

98 *Magazin de deosebite cântece alese, în două broşuri.* Aceeaşi situaţie ca precedenta.

99 *Antologie muzico-eclisiastică în două tomuri, cu toate câte trebuiesc unui cântăreţ.* Aceeaşi situaţie ca precedentele.

100 *Principii elementare ale muzicii* semnalată de Teodorescu fără indicarea sursei.

CUPRINS

Pag.

SPITALUL AMORULUI SAU CANTĂTORUL DORULUI

Alba de la munte 5
Oltenesc 7
Oltenesc 9
Cântecul Jianului 10
O horă moldovenească 16

O ȘEZĂTOARE DE FETE LA ȚARĂ [FRAGMENTE]

Cântul al 5-lea 17
Cântecul al 6-lea — Oltenesc 18
Cântecul al 10-lea 20

CÂNTECE POPULARE

Cântecul 1 22
Cântecul 4 23

INȚELEPTUL ARCHIR CU NEPOTUL SĂU ANADAM 26

Pag.

O ŞEZATOARE LA ŢARA sau CALATORIA LUI MOŞ ALBU 45

TRIUMFUL BEŢIEI.

Diata unui beţiv pocăit, ce o lasă fiului său la moartea sa 157
Epitaful unui beţiv 157
Epitaful unei muieri (De către bărbatul ei) 158

NESDRĂVĂNIILE LUI NASTRATIN HOGEA.

Invăţătura dată rău se sparge în capul tău 161
Copilul să'nvaţă, când nu să răsfaţă 162
Grijile-s la creditori mai mult decât la datori 163
Un nebun făgăduieşte ş'înţeleptul s'amăgeşte 163
Nu vedea'n chip pocitura, ci vezi ce-i vorbeşte gura . . 163
Ca să asculţi, bine este, şi sfatul unei neveste . . . 164
Şi cu minciuna neştine poate trăi 'ntr'o zi bine . . . 165
Haina mai mult e privită decât persoana cinstită . . 167
Omul nu poate să facă un lucru la toţi să placă . . . 168
Să fii altfel nu să poate, ci ca omul întru toate . . . 169
Te păzeşte să nu superi p'altul între proşti să-l numeri . 170
In certuri cine se bagă pagubi trebuie să tragă . . 171
Câteodată în lume sânt primite şi glume 172
Multe minciuni negândite sânt cam cu folos brodite . . 173
Până la anul or magarul or samarul 174
Din tocmeală ne'nţeleasă, bani dând, rămâi fără casă . 181

OSEBITE ANEGDOTE

Un împărat oarecare întru sine se mira 185
Trei mincinoşi 187
Slujitul ne'naintat ş'îmbogăţit de cei ce să tem de muieri 190

Pag.

CULEGERE DE POVEŞTI ŞI ANEGDOTE.

Astrologia 197
Lauda în iscusinţă 198

EPITAF 199

Glosar 201
Bibliografie 211

In colecția „Biblioteca pentru Toți"
vor apărea :

J. Bart
DATORII UITATE

*

C. Mille
VERSURI ȘI PROZĂ

*

Al. Sahia
NUVELE

*

PRIMII NOȘTRI POEȚI

*

BASME

ERATĂ

Vol. I

Pag.	*rînd*	*în loc de:*	*se va citi:*	*această greșală s'a făcut din vina:*
37	3 de jos	corăbii	corăbiii	Editurii
76	2 de sus	Chionica-	Chinonica-	„
112	9 de jos	el răspunse	el le răspunse	„
142	4 de sus	roșacă	roșască	Tipografiei
147	12 de jos	pentru'o	pentr'o	Editurii
178	12 de sus	glonțul'n	glonțu'n	„
179	9 de jos	șchiopetezi	schiopetezi	„
197	7 de jos	ceialaltă	ceealaltă	„
213	2 de sus	întrebă	întreabă	„
218	4 de jos	acesta	aceasta	„
234	4 de jos	pe dracul a găsit	pe dragul a găsit	„
246	11 de sus	lasă	lăsă	„
264	11 de sus	împotrivă	împrotivă	„
285	2 de sus	Ursu	Ursul	Tipografiei
287	1 de jos	c'a	ca	Editurii
290	18 de sus	tovarăș	tovaroș	Tipografiei
299	14 de sus	sărita	sărita,	Editurii
301	9 de sus	calcat	călcat	Tipografiei

ERATA

Vol. II

Pag.	*rînd*	*în loc de:*	*se va citi:*	*această greşală s'a făcut din vina:*
5	5 de jos	Facă-mi	Facă-şi	Editurii
8	5 de sus	pe	prin	,,
10	2 de sus	v'un	vr'un	,,
10	2 de sus	sa	se	,,
11	3 de sus	de	la	,,
12	1 de jos	îşi	îmi	,,
15	2 de sus	miluit	milcuit	,,
22	2 de sus	Stăncuţa	Stancuţa	,,
35	13 de sus	învaţă	învăţă	,,
36	8 de jos	împotrivă	împrotivă	,,
38	3 de jos	unchilui	unchiului	,,
40	4 de sus	nuamidecât	numaidecât	Tipografiei
60	11 de jos	orişicine	orşicine	Editurii
86	12 de jos	cei	cel	Tipografiei
104	6 de sus	Omoritorii	Omoritorii-s	,,
121	5 de sus	S'a probezi	S'aprobezi	,,
124	6 de jos	şi	si	,,
124	3 de jos	spălatoreasa	spalatorasa	,,
153	7 de sus	Pasă-i-te	Pasă-mi-te	,,
186	13 de sus	aceasta	acesta	,,
192	6 de sus	ţi'o	ţ'o	,,
210	1 de sus	adj.	s.f.	Editurii
221	13 de jos	Chesarii	Chesariii	Tipografiei

Responsabil de carte : G. Pienescu
Tehnoredactor : I. Holban
Corector : G. Pienescu

Dat la cules 8.X.953. Bun de tipar 10.XII.953. Tiraj 25100+100 ex. Hârtie semivelină ediţiuni mată de 65 gr. mp. Ft. 700×1000/32. Coli ed. 9,39. Coli de tipar 7,5. Preţul unui exemplar 2,75 lei. Ediţia I. Comanda 11. A. nr. 04653. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8 R.

Tiparul executat sub com. nr. 9230 la Combinatul Poligrafic Casa Scânteii „I. V. STALIN", Bucureşti — R.P.R.

C.F. 132

Clubul cărţii digitale 2022